PETICIONARI

Nom: Consorci del Lluçanès
Adreça: C/ Vell, 3
08515 Sta. Creu de Jutglar
Telèfon contacte: 938880050
Fax: 938880456

CONSULTORA

Nom: LA VOLA, SAL
Adreça: Av. Roma, 254
08560 Manlleu
Telèfon contacte: 93 851 50 55
Fax: 93 851 50 56
Email: info@lavola.com

PLA DE GESTIÓ DELS ESPAIS NATURALS DEL LLUÇANÈS

Juny del 2007

Índex

1 PRESENTACIÓ 5

2 ÀMBIT D'ESTUDI 7

2.1 ESPAIS NATURALS 7

3 ANTECEDENTS 9

3.1 ESTUDIS EXISTENTS 9

3.2 MEDI RURAL I TURISME 11

4 PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES DEL LLUÇANÈS I ELS SEUS ESPAIS NATURALS 13

4.1 VALORS NATURALS DEL LLUÇANÈS 13

4.1.2 HÀBITATS I ESPÈCIES DE MÉS INTERÈS 15

4.1.3 ESPAIS NATURALS PROTEGITS 15

4.2 VALORS SOCIALS DELS ESPAIS NATURALS 17

4.2.1 EL PAISATGE DEL LLUÇANÈS 17

5 DIAGNOSI DE LA SITUACIÓ ACTUAL 21

5.1 PATRIMONI NATURAL DELS ESPAIS NATURALS DEL LLUÇANÈS 21

5.1.1 VEGETACIÓ AQUÀTICA I DE RIBERA 21

5.1.2 FAUNA AQUÀTICA 23

5.2 CAMINS I ACCÉS AL MEDI NATURAL 29

5.2.1 XARXA DE CAMINS 29

5.2.2 DEFINICIÓ DE LES DIFERENTS TIPOLOGIES D'USUARIS. 34

5.3 DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS ESPAIS NATURALS 36

5.3.1 ACTIVITAT AGRORAMADERA 36

5.3.2 ACTIVITAT TURÍSTICA 37

6 OBJECTIUS 47

6.1 MODEL DE GESTIÓ 47

6.2 OBJECTIUS OPERACIONALS 47

7 PLA D'ACTUACIÓ 49

7.1 PROGRAMA DE CONSERVACIÓ 51

7.2 PROGRAMA DE ORDENACIÓ D' ACCESSOS I CAMINS 83

7.3 PROGRAMA D'ÚS PÚBLIC 99

8 ANNEX I: OPCIONS DE FINANÇAMENT EUROPEU PER A ACTUACIONS EN ESPAIS DINS DE XARXA NATURA 2000 123

8.1 POLÍTICA AGRÀRIA COMÚ 123

8.1.1 FONS EUROPEU AGRÍCOLA DE DESENVOLUPAMENT RURAL (FEADER) 123

8.1.2 PROGRAMA DE DESENVOLUPAMENT RURAL DE CATALUNYA I LA XARXA NATURA 2000 125

8.2 POLÍTICA ESTRUCTURAL I DE COHESIÓ 127

8.2.1 FONS EUROPEU DE DESENVOLUPAMENT RURAL (FEDER) 127

8.2.2 FONS SOCIAL EUROPEU (FSE) 128

8.3 LIFE 130

9 ANNEX II: LLISTAT DE VIES DE FINANÇAMENT PER A ACCIONS DEL PRESENT PLA 133

10 ANNEX III: BIBLIOGRAFIA 137

11 ANNEX IV: HÀBITATS FLUVIALS 139

1 PRESENTACIÓ

El Lluçanès és una comarca natural definida per un altiplà situat entre les comarques d'Osona, el Berguedà i el Bages, amb una altitud entre 500 i 1.060 m. Es tracta d'un territori que constitueix una unitat biogeogràfica pròpia, malgrat que actualment es troba dividida administrativament entre aquestes tres comarques. El paisatge dominant és una combinació agrícola i forestal força equilibrada des del punt de vista ecològic, creant un mosaic entre els camps amb boscos de roure martinenc, pinedes de pi roig, pi blanc i pinassa.

El desembre de 2001 es va crear el Consorci de Municipis del Lluçanès que agrupa 13 municipis considerats en el marc territorial del Lluçanès (Alpens, Lluçà, Olost, Oristà, Perafita, Prats de Lluçanès, Sant Bartomeu del Grau, Sant Boi de Lluçanès, Sant Feliu Sasserra, Sant Martí d'Albars, Sobremunt i Santa Maria de Merlès) i també compta amb la participació del Consell Comarcal d'Osona i la Diputació de Barcelona.

Entre altres funcions el Consorci pretén la conservació dels principals valors del Lluçanès, el paisatge i els espais naturals, alhora que la seva dinamització socieconòmica. Per aconseguir aquest objectiu el Consorci ha realitzat al llarg dels anys molts estudis de base que seran utilitzats com a informació de base per al present estudi.

El patrimoni natural del Lluçanès no només es tracta d'espais concrets sinó de tota la matriu del territori, incloent les rieres, els espais agroforestals, els boscos, el paisatge,... però cal destacar que hi ha dos espais amb figures de protecció especial, la riera de Sorreig i la de Merlès. Actualment, però, cap dels espais naturals d'aquest territori, disposa dels elements adequats que facilitin aquesta gestió, que ha de permetre fer compatibles la conservació dels seus valors naturals i patrimonials amb els usos que s'hi desenvolupen (agrícola, de lleure...).

Per tal d'aconseguir aquesta eina de gestió el Consorci del Lluçanès ha aconseguit una subvenció del Departament de Treball per a la redacció del present Pla de Gestió dels Espais naturals del Lluçanès.

2 ÀMBIT D'ESTUDI

2.1 ESPAIS NATURALS

L'àmbit d'estudi del present Pla de Gestió són els espais naturals del Lluçanès. Això implica no només els espais naturals protegits sinó també aquells que tenen valors naturals destacables dins de la comarca. Per tal de poder acotar més aquests espais el present àmbit es basa en la zonificació del document de "Criteris d'ordenació del territori i paisatge del Lluçanès", realitzat per Agro-3 durant el 2005.

El principal valor natural del Lluçanès és la matriu agroforestal, fruit de la interacció entre els elements naturals i l'acció agrícola i ramadera de l'activitat humana, que s'ha mantingut al llarg dels anys i que ha esdevingut un exemple de paisatge que actualment és escàs a Catalunya. Així doncs el patrimoni natural i paisatge del Lluçanès és tota la comarca. Dins aquesta i per al present estudi s'han agafat els principals espais amb valors naturals i bàsicament està centrat en els espais de riera de la zona nord del Lluçanès, tal i com ja remarca el document "Criteris d'ordenació del territori i paisatge del Lluçanès".

Dins aquesta matriu d'espais naturals el present Pla es centra en els espais fluvials i en concret en els següents àmbits:

- La riera de Sorreigs. Espai inclòs dins el Pla d'Espais d'Interès Natural de Catalunya (PEIN), i dins la l'actual proposta catalana sobre la xarxa Natura 2000.
- La riera de Merlès, en el seu àmbit inclòs en el PEIN i dins la l'actual proposta catalana sobre la xarxa Natura 2000.
- Les capçaleres de les rieres Gavarresa i Lluçanesa.

Cal esmentar que la Llei 12/2006, del 27 de juliol, de mesures en matèria de medi ambient (...), modifica la Llei 12/1985, d'espais naturals per tal d'incloure tots els espais declarats com a zona especial de conservació (ZEC) o com a zona de protecció especial per als ocells (ZEPA) dins el PEIN.

Figura 2.1.1 Àmbit d'actuació del Pla de Gestió dels espais naturals del Lluçanès

Font: Elaboració pròpia

3 ANTECEDENTS

3.1 ESTUDIS EXISTENTS

En la zona del Lluçanès existeix gran quantitat de informació i estudis sobre la dinamització dels seus municipis i del seu territori més rural i natural. A continuació s'exposen els que s'han cregut rellevants per al present estudi i que són el punt de partida per l'elaboració del present document. Es fa una breu explicació dels punts i objectius que són d'interès per la promoció del potencial econòmic del medi natural de Sant Bartomeu del Grau.

- "Criteris d'ordenació del territori i del paisatge del Lluçanès". Consorci per a la promoció dels municipis del Lluçanès. Agro-3, 2005.

Es realitza una extensa anàlisi territorial del medi físic i biòtic del Lluçanès, i es caracteritza el medi socioeconòmic dels canvis de l'àmbit amb l'objectiu d'establir una proposta d'ordenació per tal de definir un model general de territori en marcat en el desenvolupament rural integrat en la que es realitza la ordenació integrada d'infraestructures, poblacions i del no urbanitzable.

- "El Sector Agrari al Lluçanès. Estat actual i identificació d'estratègies per la seva preservació i dinamització ". Consorci dels municipis del Lluçanès. Àmbit Rural, 2005.

El treball proposa estratègies per la preservació i dinamització de l'activitat agrària en un marc general de desenvolupament local rural integrat, tot tenint en compte igualment la conservació i millora del medi. Aquest estudi representa el document de diagnosi del medi rural més actualitzat del Lluçanès i presenta les principals línies de treball.

- "Pla de desenvolupament rural del Lluçanès". Agro-3, 2002.

En aquest document es planteja que el model econòmic i territorial establert fins ara és insuficient per afrontar el futur de manera competitiva. En el seu moment la implantació del sector tèxtil i la industrialització agrària van transformar la societat i actualment el Lluçanès viu una situació d'incertesa en la qual és necessari definir els factors pel desenvolupament socioeconòmic que facilitin la fixació de la població, especialment joves, en el territori. Per tal de posar-hi remei fa una sèrie de propostes:

- Orientació qualitativa del sector agrari.
- Diversificació del teixit industrial.
- Millora de l'oferta de turisme rural i agroturisme.
- Manteniment de l'activitat comercial i creació de noves petites activitats comercials i de serveis.

I es proposen una sèrie de línies estratègiques:

1. Millora de la gestió per la promoció econòmica i el desenvolupament rural.
2. Millora de les infraestructures bàsiques per la qualitat de vida i el foment de l'activitat econòmica de la comarca.
3. Facilitar l'impuls pel sector primari.
4. Impuls en el creixement rural i l'agroturisme i estructuració d'una oferta competitiva i de qualitat.

5. Facilitar la diversificació i l'equilibri entre sectors econòmics.
6. Aplicació de polítiques de sostenibilitat ambiental com a element de diferenciació qualitativa.
7. Afavorir el benestar social i el desenvolupament a partir de criteris innovadors en política d'habitatge, benestar social i animació sociocultural.
8. Proposta de gestió del Programa: Criteris funcionals bàsics per al Consorci.

- "Pla Especial de protecció del medi natural i del paisatge de la riera de Sorreigs". Departament de Medi Ambient, 1996.

Aquest document de l'any 1996 no s'ha arribat a aplicar mai en l'espai natural del PEIN del Sorreigs, i degut als canvis de la situació ambiental de l'espai, després de la sentència judicial sobre la contaminació de La Tuta i els conseqüents treballs de millora, es troba parcialment desfasat. Tot i això fa una descripció important del medi natural de la Riera i dels seus valors naturals.

- "El Lluçanès. Possibilitats de generar ocupació a partir dels nous filons d'ocupació". Centre de Recerca econòmica i social del Catalunya, 2001.

Es realitza un anàlisi tant del medi físic com de l'entorn socioeconòmic del territori per determinar les potencialitats d'ocupació que ofereix aquest. El document proposa 6 possibles vies d'ocupació en la zona del Lluçanès:

- Prestació de serveis a la gent gran per tal de donar resposta a una necessitat social i millorar alhora la qualitat de vida d'aquest col·lectiu.
- Edificis amb qualitat ambiental amb l'objectiu que l'oferta d'habitatges s'adapti a la realitat territorial existent en l'actualitat però sense deixar de banda l'arquitectura popular dels municipis.
- Gestió informàtica i telemàtica per tal de facilitar la cohesió territorial del municipi i no perdre oportunitats en termes de desenvolupament econòmic, educatiu i en proporcionar innovacions en la gestió de serveis.
- Creació d'una escola de pastors per tal de recuperar els oficis arrelats al territori i donar resposta a les necessitats del sector oví amb el fi d'aprofitar al màxim les seves potencialitats al trobar-se el Lluçanès entre les àrees geogràfiques amb més tradició agrària de Catalunya.
- Nous bricallaires amb l'objectiu de preservar les costums del món rural.
- Introducció del cavall com a reclam turístic i educatiu encarat a la promoció d'una hípica en el territori com a reclam turístic i a la que proporcioni possibilitats de formació i hipoteràpia .
- Els més importants per al present estudi són les propostes sobre el medi naturals i les necessitats que defineix.

3.2 MEDI RURAL I TURISME

La crisi econòmica del sector primari en les darreres dècades ha portat a una nova conjuntura social en el territori de Catalunya en la que les explotacions agràries tradicionals no són rentables. Per tant s'han hagut de buscar noves solucions a un medi rural que a més de realitzar una funció productiva té un paper important en la conservació del patrimoni natural.

Paral·lelament en els darrers anys la urbanització de la nostra societat ha fet que l'interès per part dels habitants de zones urbanes més grans s'interessin pel medi natural i rural com a espai de lleure i això ha dut a un fenomen creixent al territori, l'agroturisme o turisme rural.

D'aquesta manera el fort creixement en el sector del turisme rural ha estat, i és, una eina de desenvolupament econòmic sobre el medi rural. L'aposta de les economies familiars en el turisme rural s'ha desenvolupat com a complement per a les rendes agrícoles, fins al punt de considerar-se actualment com una important estratègia de desenvolupament local.

En el nostre país podem considerar que és en la dècada dels 80 quan s'inicia la modalitat de turisme rural com avui l'entenem i ha contribuït a frenar l'emigració de les zones rurals i el conseqüent despoblament, permetent obtenir ingressos complementaris, beneficiar-se de l'intercanvi cultural entre el món urbà i el rural, revaloritzar els models de vida rural i diversificar l'economia local.

Actualment Catalunya és la segona comunitat autònoma amb major oferta turística rural d'Espanya, per sota de Castella i Lleó. Actualment les ARI representen un 68 % de l'oferta en relació al 17 % de les Cases de Poble i el 15 % de les Masies.

Però les xifres d'estada mitjana per visitant, 4 dies/visitant a nivell estatal i 3 dies/visitant a Catalunya, mostra que en l'actualitat el turisme rural és un producte de períodes curts i de cap de setmana i per tant pot no ser suficient com a única font d'ingressos. A més la demanda es veu afectada per l'estacionalitat del sector que concentra la demanda a l'estiu, Setmana Santa i les vacances de Nadal.

El turisme i el medi guarden una estreta relació, doncs aquest consumeix recursos naturals i la qualitat de l'entorn natural afecta les possibilitats turístiques d'una zona. En el Lluçanès les possibilitats de turisme rural són molt altes, com manifesta la presència de gran quantitat d'establiments.

4 PRINCIPALS CARACTERÍSTIQUES DEL LLUÇANÈS I ELS SEUS ESPAIS NATURALS

4.1 VALORS NATURALS DEL LLUÇANÈS

Les rieres de Sorreigs, Gavarresa, Lluçanesa i de Merlès recorren una àrea amb un poblament humà més aviat dispers, poca concentració industrial al moment actual –tot i que, localitzadament, va ser molt intensa als anys 1980 i 1990, sobretot a la riera del Sorreigs. D'altra banda, encara es manté arreu una activitat ramadera bovina i porcina considerable. Els cabals són relativament baixos a totes les rieres, especialment durant l'estiatge. Els abocaments són menys impactants que pocs decennis enrere, mercès a l'existència de força instal·lacions depuradores d'aigües residuals urbanes i industrials. El nombrosos plans de gestió dels residus ramaders encara no han permès eliminar l'excés de nitrats a les aigües de pous i fonts, i causen una contaminació difusa als cursos fluvials del Lluçanès, sobretot a les parts mitjanes i baixes de les rieres, on, d'altra banda, manca la pantalla protectora, filtrant, del bosc de ribera.

A tot l'altiplà del Lluçanès, la qualitat del bosc de ribera, en conjunt, és bona però desigual. Els arbres propis de les ribes, verns, salzes o saules, sargues i avellaners, són substituïts en alguns sectors –com la part baixa de la riera Lluçanesa i la mitjana i baixa de la Gavarresa- per línies de plantacions de pollancres i carolines.

La riera de Sorreigs i les capçaleres de la Gavarresa i la Lluçanesa, actualment, tenen una qualitat de l'aigua bona, tot i que es veuen més afectades per abocaments que no pas la riera de Merlès, on la qualitat és millor, degut en part a un major cabal. En el cas de la riera de Merlès, tot i la bona qualitat general de l'aigua, es considera que els càmpings encara disposen de depuradores insuficients. També hi ha residus diversos deixats pels visitants, sobretot a la primavera i l'estiu. A la riera de Merlès, a més, hi ha el risc de malmetre-la, fruit de les captacions creixents per al reg de farratges i per a la ramaderia i, sobretot, l'abastament municipal del sud-oest del Lluçanès.

Les extraccions d'àrids són presents únicament, i de manera localitzada, arran de la riera de Merlès, on almenys hi ha una activitat extractiva en actiu, una gravera, en situació legal, que té un impacte paisatgístic notable.

A la riera de Merlès i a la Lluçanesa, els peixos autòctons i el conjunt de la fauna es troben amenaçats greument per la introducció desafortunada d'espècies exòtiques de peix, com el peix sol (*Lepomis gibbosus*) i la perca americana o black-bass (*Micropterus salmoides*), depredadors molt agressius, que competeixen i han desplaçat les espècies de peix autòctones: el barb cua-roig (*Barbus haasi*) i la bagra (*Squalius cephalus*). També, a l'entorn del Cobert de Puigcercós (Borredà), al vedat de pesca intensiva de truita (*Salmo trutta*) –gestionat de manera incorrecta, repoblant amb la variant atlàntica de truita, al·lòctona-, han anat apareixent altres espècies al·lòctones, emprades com a esquer pels pescadors: el gobi (*Gobio gobio*) i el veró (*Phoxinus phoxinus*), que també competeixen, per l'hàbitat i l'aliment amb les altres espècies nadiues.

La connectivitat ecològica d'aquests espais és molt alta lateralment, entre els sistemes fluvials i els ecosistemes agroforestals adjacents -tots són a més de 5 km de les poblacions i els perímetre limitat per infraestructures o urbanitzacions és inferior al 20%-. En algun cas de la riera de Merlès hi ha problemàtiques de connectivitat lateral per l'existència de fils elèctrics de mitja tensió (sense sistemes de protecció contra l'impacte d'ocells) i una carretera (asfaltada l'any 1992, amb esllavissades polèmiques a la riba dreta de la riera, que van arribar als tribunals) que voregen pràcticament tot el recorregut de la riera.

Hi ha, en canvi, problemes greus de connectivitat longitudinal per l'existència de diverses preses de més de dos metres d'alçada a totes les rieres, impermeables per a la majoria d'espècies de peixos, sense solucions eficaces per al pas dels peixos. És el cas de la presa de Sant Bartomeu del Grau al Sorreigs, la dels pantans de Santa Creu de Joglars i de Sant Martí d'Albars a la riera Gavarresa, la de Santa Eulàlia de Puig-oriol a la Lluçanesa i la resclosa de Santa Maria de Merlès a la riera de Merlès –on l'únic dispositiu de pas per a peixos existent al Lluçanès no permet de cap manera el salt dels peixos, degut en part al pendent i desnivells excessius, i perquè els graons no constitueixen cap mena de safareigs-.

Figura 4.1.1 La riera de Merlès aigua avall de Lluçà l'estiu de l'any 2006.

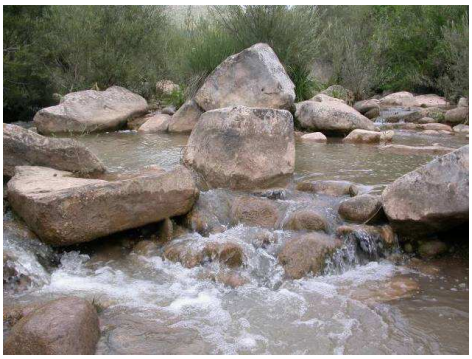

Font: Centre d'Estudis dels rius Mediterranis

Figura 4.1.2 Molí de Vilalta, riera de Merlès a Lluçà, l'any 1993.

Font: Centre d'Estudis dels rius Mediterranis

Figura 4.1.3 Resclosa de SOREA a la riera de Merlès a Santa Maria de Merlès, amb un dispositiu de pas per a peixos absolutament ineficaç.

Font: Centre d'Estudis dels rius Mediterranis

4.1.2 HÀBITATS I ESPÈCIES DE MÉS INTERÈS

Hi ha almenys vuit hàbitats i espècies considerats d'interès comunitari per la Directiva Hàbitats (97/62/CE, annex II):

- Els boscos al·luvials amb verns, salzes blancs i freixes (Codi Natura 2000: 91E0), que s'estenen potencialment per bona part de la xarxa de rieres i torrents d'aigües constants -hàbitat d'interès classificat també com a hàbitat d'interès comunitari prioritari a l'annex I de la Dir. 97/62/CE-;
- pastures seques (Codi Natura 2000: 6220) -classificat també com a hàbitat d'interès comunitari prioritari a l'annex I de la Dir. 97/62/CE-;
- estanys temporals (Codi Natura 2000: 3170) a la proximitat del curs de les rieres;
- comunitats fontinals d'aigües dures (Codi Natura 2000: 3140) a les parets rocalloses laterals de totes les rieres;
- la llúdriga (*Lutra lutra*),
- el rat penat de ferradura gros (*Rhinolophus ferrum-equinum*),
- el barb de muntanya (*Barbus meridionalis*), només present a la riera de Sorreigs, i a la resta de la conca del Ter -classificat també com a espècie d'interès comunitari prioritària a l'annex II de la Dir. 97/62/CE–-,
- el cranc de riu ibèric (*Austropotamobius pallipes*), només sobrevivint en algun torrent lateral i en regressió generalitzada,
- l'escanyapolls (*Lucanus cervus*) i
- la graèllsia (*Graellsia isabelae*).

4.1.3 ESPAIS NATURALS PROTEGITS

La superfície d'àmbit fluvial amb un major grau de protecció legal és la Reserva Natural Parcial de Merlès-Lluçanès (69,74 ha) –que coincideix amb la delimitació de l'Espai d'Interès Natural-, que està inclosa (limitada lateralment) dins del Domini Públic Hidràulic, inundable per definició. A banda d'això, les rieres de Merlès (també tot el sector sud, a Santa Maria de Merlès, incloses les pinedes de pinassa) i de Sorreigs formen part de la Xarxa Natura 2000.

Els principals espais naturals, també objecte del present estudi són:

- PEIN del Sorreigs
- PEIN de Merlès
- Xarxa Natura 2000 que inclou el PEIN del Sorreigs, PEIN de Merlès i una ampliació de la riera de Merlès.

Figura 4.1.4 Cartell explicatiu dels principals valors del PEIN del Sorreig a Sant Bartomeu del Grau

Font: Lavola

4.2 VALORS SOCIALS DELS ESPAIS NATURALS

Els espais naturals han deixat de ser només espais productius en el seu sentit estricte per convertir-se en espais multifuncionals que ofereixen serveis socials i altres repercussions econòmiques no només relacionades amb el sector primari. En concret en aquest projecte es centra en els valors socials del bosc i en com aquests es poden aprofitar econòmicament per les persones que viuen en el Lluçanès.

El Lluçanès té un gran valor degut a el seu conjunt s'ha mantingut com una illa rural dins altres espais que han patit un procés de urbanització i desruralització més important, com la plana de Vic o la comarca del Bages en general. Aquest fet, tot i que ha tingut una important repercussió en l'alentiment de l'economia local, també ha portat a que actualment sigui un territori excepcional dins el conjunt de Catalunya i de la província de Barcelona. Aquest valor social reflexa especialment en la valoració social del seu paisatge i entorn natural.

4.2.1 EL PAISATGE DEL LLUÇANÈS

Segons la definició que estableix el Conveni Europeu del Paisatge (CEP), el paisatge designa una part de territori tal com la percep la població, el caràcter de la qual resulta de l'acció i interacció de factors naturals i/o humans. D'aquesta definició s'extreu que el paisatge és dinàmic i és el resultat d'un conjunt de factors, tant naturals com a "humans" que són difícils de controlar. Però a més de la descripció física en el paisatge intervé l'observador. És a dir, l'espai físic més la percepció de l'observador donen el paisatge.

A Catalunya el paisatge es veu protegit i regulat per la Llei 8/2005, de 8 de juny, de protecció, gestió i ordenació del paisatge, que es desenvolupa en el Decret 343/2006, de 19 de setembre, on es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística. Seguint les indicacions d'aquest decret, a continuació es defineixen els principals elements del paisatge del Lluçanès.

Figura 4.2.1 Vista del Pirineu nevat amb el mosaic agroforestal present en tot l'espai

Font: Lavola

Taula 4.2.1 Descripció del paisatge del Lluçanès

Principals components del Paisatge	
Elements del paisatge:	Relleu suau Rieres de nord a sud Mosaic agroforestal, camps de conreu amb clapes boscoses Boscos densos de pinedes Edificacions disperses i nuclis amb un creixement controlat Vies de comunicació panoràmiques
Colors i formes:	Les formes són suaus i obertes, a excepció de la vessant que cau cap a la plana de Vic. El paisatge està dominat pel transcurs de les activitats agrícoles i les pinedes perennes
Estructures:	Bàsicament rural i homogènia en el conjunt. Destaquen les estructures industrials d'alguns municipis
Visibilitat	
Conca visual:	Gran conca visual, que s'obre sobre tot el Pirineu. Es pot observar des del Pedraforca, Cadí, muntanyes del Ripollès,... La zona est del Lluçanès, que cau sobre la Plana de Vic representa un balcó sobre aquesta mateixa. Es tracta d'un dels principals valors del paisatge del Lluçanès
Principals punts d'observació del riu:	El municipi de Sant Bartomeu del Grau té una gran conca visual sobre la Plana de Vic (zona de Bingrau i urbanització de La Serra) Totes les carreteres del Lluçanès es poden considerar, en algun dels seus trams panoràmiques. Hi ha diversos turons panoràmics: Els Munts (Sant Boi del Lluçanès), Castell de Lluçà,...
Valoració paisatgística	
Valors :	Estètic. Els espais agroforestals són un dels més valorats per les persones catalanes, més que els més naturals o "salvatges". Ecològic. Espai que acull gran biodiversitat, tal i com es descriu en aquest mateix apartat. Productiu. Zona on es cultiva la terra, hi ha gran presència de cultius, de pastura i explotacions agroramaderes actives. Ús social. Ús de lleure dels espais naturals. Aprofitament per a la recol·lecció dels recursos del bosc. Mitològic. El Lluçanès està fortament vinculat a històries de bruixes i esotèriques. Religiós. Existència de un ric patrimoni religiós
Fragilitats:	La freqüentació sobre espais pot representar la seva

	degradació. L'espai s'ha mantingut en bon estat de conservació degut en part a la seva poca accessibilitat. Els nuclis de població existent estan creixent i poden modificar el paisatge agroforestal existent si no es fa de forma correcta. Els impactes paisatgístics existents actualment no són nombrosos, però cal destacar alguns elements de caràcter industrial que provoquen pèrdua de qualitat. Les zones boscoses, al no ser gestionades tenen un important risc d'incendi.

Font: elaboració pròpia a partir dels criteris establerts pel Decret 343/2006, de 19 de setembre, on es regulen els estudis i informes d'impacte i integració paisatgística

Figura 4.2.2 Presència d'elements del mosaic agroramader del Lluçanès, amb una àmplia conca visual

Font: Lavola

5 DIAGNOSI DE LA SITUACIÓ ACTUAL

5.1 PATRIMONI NATURAL DELS ESPAIS NATURALS DEL LLUÇANÈS

5.1.1 VEGETACIÓ AQUÀTICA I DE RIBERA

La vegetació de ribera és la que es fa a les vores dels rius, rieres, torrents, recs, estanys, resseguint els límits dels rius o els estanys en una franja més o menys ampla. Aquesta vegetació depèn directament de l'aigua i està constituïda sobretot per verns, diverses espècies de salzes o saules, freixes, saücs o soguers, bardisses, bogues, canyissos i joncs, entre d'altres espècies, en moltes ocasions substituïdes o arraconades per plantacions de pollancres, carolines o plàtans i per conreus o construccions fins arran d'aigua.

Dins del grup dels vegetals aquàtics, al Lluçanès es destaca:

– La **riera de Sorreigs**: hi ha una gran diversitat d'algues, molses i faneròganies aquàtiques, algues caràcies (Chara sp.), altres algues filamentoses, diatomees, etc. Després de rebre l'aigua del torrent de la Tuta, les molses aquàtiques i les algues caràcies, molt sensibles, desapareixen del Sorreigs, i són substituïdes per grans proliferacions d'algues filamentoses del gènere Cladophora, notablement afavorida per les condicions d'eutròfia –enriquiment excessiu de nutrients- i resistents a diferents tipus de contaminació. L'índex de Qualitat del Bosc de Ribera (QBR) indica que la vegetació hi està pertorbada lleugerament, però manté una qualitat bona tant al torrent de la Tuta com al Sorreigs, tot i que en alguns indrets, sobretot al tram baix, arriba a esdevenir gairebé inexistent.

Figura 5.1.1 Aspecte de la vegetació de ribera al Sorreigs riu amunt de l'entrada de la Tuta l'abril de 2006.

Font: Centre d'Estudis dels rius Mediterranis

Figura 5.1.2 Aspecte de la vegetació de ribera al Sorreigs riu avall de l'entrada de la Tuta l'abril de 2006.

Font: Centre d'Estudis dels rius Mediterranis

– Les **rieres Gavarresa i Lluçanesa**: la comunitat vegetal hi és bastant ben conservada, tot i estar constituïda per arbres de ribera relativament joves, principalment sarga (Salix elaeagnos). Així mateix, de manera discontínua, on l'aigua és més persistent, hi ha un bosc al·luvial amb verns, salzes blancs i freixes (Codi Natura 2000: 91E0). També, petits estanys temporals (Codi Natura 2000: 3170) a les ribes fluvials i diversos exemples de comunitats fontinals d'aigües dures (Codi Natura 2000: 3140) a les parets rocalloses laterals.

Figura 5.1.3 Aspecte de la vegetació de ribera de la Gavarresa en la seva capçalera

Font: Lavola

– La **riera de Merlès**: La vegetació és similar a les altres rieres, però amb major presència de vern (Alnus glutinosa), mercès a la major envergadura i regularitat del seu cabal. La vegetació de ribera es troba en un estat de conservació general relativament bo, tot i estendre's en una franja massa estreta. Es va veure molt afectada per l'incendi de 1994.

Figura 5.1.4 Vegetació en la zona cremada de la Riera de Merlès

Font: Lavola

5.1.2 FAUNA AQUÀTICA

5.1.2.1 Macroinvertebrats aquàtics

Com a macroinvertebrats aquàtics entendrem als sabaters, cuques de capsa, escarabats d'aigua, etc. Al Lluçanès, a part d'una gran diversitat d'odonats, libèl·lules, cavalls de serp o de ferro, els macroinvertebrats aquàtics de les rieres del Lluçanès acullen com a mínim dos grups emblemàtics, dues veritables joies aquàtiques: el cranc de riu (*Austrapotamobius pallipes*)1 – cada dia més escàs- i, tant o més destacable, poblacions de nàiades o musclos de riu (*Unio elongatulus*), escassíssims a tot el país, subjecta a un marc estricte de protecció. Les nàiades o musclos de riu requereixen els peixos, en aquest cas els barbs, per poder dispersar les seves larves (*gloquidis*) riu amunt.

Hi ha com a mínim 5 espècies de fauna invertebrada protegides. Les espècies protegides pel Conveni de Berna (Annex II): com a mínim són la graèllsia (*Graellsia isabelae*) (Annex III), el cranc de riu ibèric (*Austropotamobius pallipes*) (Annex III), una nàiade (*Unio elongatulus*) (Annex III) i l'escanyapolls (*Lucanus cervus*) (Annex III). Bona part d'aquests també estan protegits per la Directiva Hàbitats 92/43/CEE, annex IV (el lepidòpters *Maculinea arion*) i annex IV (la graèllsia (*Graellsia isabelae*), el cranc de riu ibèric (Aust*ropotamobius pallipes*) i l'escanyapolls (*Lucanus cervus*).

[1] una espècie protegida per la *Llei de protecció dels animals* (22/2003, 4 de juliol), declarada com a vulnerable al *Catálogo Nacional de Especies Amenazadas* (Reial Decret 439/1990, Ordre MAM/1653/2003, 10 de juny). També és una espècie protegida pel *Conveni de Berna*, Annexe III (1979, 19 de setembre) i figura com a espècie d'interès comunitari a la *Directiva Hàbitats* (Directiva 92/43/CEE del Consell del 21 de maig de 1992).

Aquests organismes – els aquàtics o amb una fase larvària aquàtica – i molts d'altres són utilitzats àmpliament com a indicadors de la qualitat de l'aigua en ecosistemes fluvials de tot el món. L'anàlisi de la presència i abundància dels diferents organismes presents a les masses d'aigua ens dóna una informació de gran rellevància a l'hora de determinar la qualitat de l'ecosistema fluvial gràcies a la resposta ràpida dels organismes a les possibles pertorbacions.

Els macroinvertebrats aquàtics ens informen que les parts mitjanes i baixes de les rieres de Sorreigs, Gavarresa i Lluçanesa presenten una qualitat dolenta o pèssima, però les parts altes d'aquestes rieres i el conjunt de la riera de Merlès presenta una qualitat bona o molt bona

Vist amb més detall seria:

– La **riera de Sorreigs**: Les concentracions de nutrients massa elevades fan paleses les limitacions actuals de l'Estació Depuradora d'Aigües Residuals de Sant Boi de Lluçanès i altres possibles fonts contaminants del seu entorn. Malgrat tot, existeix una comunitat de macroinvertebrats aquàtics prou diversa, que assoleix un nivell de qualitat bo. El torrent de la Tuta rep directament les aigües sense tractar de Sant Bartomeu del Grau però presenta una capacitat d'autodepuració molt elevada, que es veu reflectida en el grau de recuperació del torrent a l'alçada de la desembocadura, en part gràcies a la importància del seu bosc de ribera. El Sorreigs abans de rebre la Tuta l'aigua posseeix una qualitat molt bona malgrat les condicions de baix cabal i de concentracions d'oxigen de l'estiu. La riera de Sorreigs després de rebre les aigües de la Tuta, en canvi, experimenta un descens notable de la qualitat, que en molts casos implica una davallada a una classe de qualitat inferior respecte del punt situat riu amunt de la Tuta.

– Les **rieres Gavarresa i Lluçanesa**: La majoria dels punts de la conca del Llobregat al Lluçanès presenten unes concentracions de nutrients molt elevades i un bosc de ribera molt degradat. Malgrat tot, en determinades condicions els índexs biològics poden assolir valors prou elevats en alguns punts. Cal destacar la riera Gavarresa riu avall d'Alpens, on el bestiar boví pot accedir al curs fluvial durant la primavera –on defequen directament- i això fa minvar considerablement la qualitat de l'aigua.

Figura 5.1.5 Nàiade o musclo de riu (*Unio elongatulus*) de la riera Lluçanesa. Any 2005.

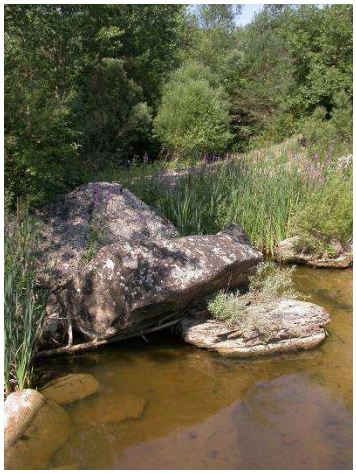

Font: Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, Museu Industrial del Ter.

– La **riera de Merlès**: presenta un bon estat ecològic, que es pot considerar proper al natural, tot i l'impacte per la presència d'un gran nombre de càmpings propers al riu.

Taula 5.1.1 Nivells de qualitat fisicoquímica (FQ), dels índexs biològics basats en macroinvertebrats aquàtics (IB) i la vegetació de ribera (QBR) en els ecosistemes fluvials del Lluçanès l'any 2006.

	FQ	IB	QBR
Conca del Ter			
Sorreigs riera avall de Sant Boi de Lluçanès (Te31)	5	2	4
Sorreigs a la desembocadura (Te8)	3	2	4
Tuta riu avall de Sant Bartomeu del Grau (Te23)	3	3	2
Conca del Llobregat			
Gavarresa riera avall d'Alpens (L110)	5	3	4
Olost riera avall d'Olost (L111)	3	2	4
Merdinyol riera avall de Prats del L. (L112)	4	3	4
Gavarresa riu avall d'Oristà (L113)	4	2	5
Merlès riu avall de Lluçà (L114)	2	1	2
1 = Molt bo, 2 = Bo, 3 = Regular, 4 = Dolent, 5 = Pèssim.			

Font: Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, Museu Industrial del Ter (ORDEIX i ORTIZ, 2006).

5.1.2.2 Fauna vertebrada

Es considera que al Lluçanès hi ha almenys 19 espècies de fauna vertebrada considerades Vulnerables a escala europea. Entre les espècies protegides, destaquen 10 espècies d'ocells nidificants i ocells migratoris regulars que han de ser objecte de mesures de conservació especials en base a la Directiva Ocells (79/409/CEE, annex I): l'hortolà (*Emberiza hortulana*) –

sobretot a l'entorn de la riera de Merlès, per la seva preferència per espais que han estat cremats pocs anys enrera-, guatlla (*Coturnix coturnix*), falcó mostatxut (*Falco subbuteo*), àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), duc (*Bubo bubo*), xixella (*Columba oenas*), enganyapastors (*Caprimulgus europaeus*), blauet (*Alcedo atthis*), picot negre (*Dryocopus martius*), cotoliu o piturliua (*Lullula arborea*), tallareta cuallarga (*Sylvia undata*), falcó peregrí (*Falco peregrinus*) i escorxador (*Lanius collurio*).

Els peixos es consideren bons indicadors de l'estat dels microhàbitats aquàtics i de l'evolució de canvis a mitjà termini, a anys vista, complementaris als canvis més a curt termini detectables mitjançant els macroinvertebrats aquàtics. El percentatge de fauna piscícola introduïda, al·lòctona, resulta indicador de l'estat ecològic de les rieres: des d'aquesta perspectiva, el curs fluvial més alterat és la riera de Merlès i la part baixa de la riera Gavarresa. La resta, presenta un bon estat de les comunitats de peixos.

Per àrees, es destaquen els aspectes següents:

– La **riera de Sorreigs**: el poblament de peixos hi és gairebé estrictament autòcton, fet excepcional als cursos fluvials del nostre país. Tot i que ara com ara no se n'hi ha fet cap mostreig ni estudi específic, sembla a simple vista que la comunitat piscícola es troba ben establerta, però només al Sorreigs abans de la confluència amb el torrent de la Tuta. Com a mínim, és formada per dues espècies autòctones, el barb de muntanya (*Barbus meridionalis*) –propi de la conca del Ter i les altres del nord-est, fins a la Provença- i la bagra (*Squalius cephalus*). Com a espècies introduïdes, tot i ser molt poc abundants, només es coneixen la carpa (*Cyprinus carpio*), d'origen asiàtic, i el gat (*Ictalurus melas*), d'origen centreamericà. Entre els amfibis i els rèptils, també s'hi han trobat larves i adults d'amfibis com el tritó verd (*Triturus marmoratus*) –molt escàs-, la salamandra (*Salamandra salamandra*), el gripau comó o galàpet garriguer (*Bufo bufo*), el tòtil (*Alytes obstetricans*), la reineta (*Hyla meridionalis*) i la granota verda (*Rana perezi*), i també la serp d'aigua (*Natrix maura*) i la serp de collaret (*Natrix natrix*). Entre els ocells aquàtics, el blauet o botiguer (*Alcedo atthis*), la xivitona (*Actitis hypoleucos*), l'ànec collverd (*Anas platyrrhynchos*), etc.

Figura 5.1.6 Larva de salamandra de la riera de Sorreigs.

Font: Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, Museu Industrial del Ter.

Figura 5.1.7 Bagra (*Squalius cephalus*), una de les espècies de peix a conservar a les rieres del Lluçanès.

Font: Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis, Museu Industrial del Ter.

- Les **rieres Gavarresa i Lluçanesa**: Entre els peixos, encara hi sobreviu abundantment el barb cua-roig (*Barbus haasi*) –endemisme mediterrani ibèric, propi de la conca del Llobregat i fins a la de l'Ebre- i, de manera més escassa, la bagra (*Squalius cephalus*), tot i que els darrers decennis s'ha reduït molt la seva presència, sobretot per qüestions hidrològiques, com la manca d'aigua, de cabals i profunditat d'aigua insuficient, i de manca de cabals suficients. Dissortadament, també és present una espècie al·lòctona de peix, un depredador molt voraç: la perca americana o black-bass (*Micropterus salmoides*). Entre els amfibis i els rèptils, són presents la salamandra (Salamandra salamandra), el gripau comú o galàpet garriguer (*Bufo bufo*), el tòtil (Alytes obstetricans), el gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*) –localment molt abundant-, la reineta (*Hyla meridionalis*) i la granota verda (*Rana perezi*), i la serp d'aigua (*Natrix maura*) i la serp de collaret (*Natrix natrix*). Entre els ocells aquàtics, el blauet o botiguer (*Alcedo atthis*), la xivitona (*Actitis hypoleucos*), l'ànec collverd (*Anas platyrrhynchos*) –cada dia més abundant-, el cabusset (*Tachybaptus ruficollis*) – al pantà de Santa Creu de Joglars i a d'altres basses i estanys-, el balquer (*Acrocephalus arundinaceus*) – essencialment al pantà de Santa Creu de Joglars i a la riera de Merlès-, etc. Ara mateix no hi ha constància de presència de llúdriga (*Lutra lutra*), però hi havia estat la primera meitat del segle XX i es probable que hi hagi retornat o estigui a punt de fer-ho, tal com està succeint a bona part dels cursos fluvials de Catalunya amb un cert bon estat ecològic.

- La **riera de Merlès**: posseeix la fauna aquàtica més variada del Lluçanès: entre els peixos, el barb cua-roig (*Barbus haasi*) –endemisme mediterrani ibèric, propi de la conca del Llobregat i fins a la de l'Ebre- i, de manera més escassa, la bagra (*Squalius cephalus*) en són les espècies pròpies, autòctones. S'hi suma la truita comuna (*Salmo trutta*) –en la seva varietat atlàntica- a la capçalera; el barb cua-roig està essent desplaçat per les espècies piscícoles foranes, introduïdes il·legalment pels pescadors, com el gobi (*Gobio gobio*) i el varó (*Phoxinus phoxinus*), que competeix intensament pel mateix aliment, i l'agressiu peix sol (*Lepomis gibbosus*), que en depreda alevins i postes. Entre els amfibis i els rèptils, destaquen el tritó pirinenc (*Calonitron asper*) –molt escàs-, la salamandra (*Salamandra salamandra*), el gripau comú o galàpet garriguer (*Bufo bufo*), el tòtil (Alytes obstetricans), el gripau d'esperons (*Pelobates cultripes*) –localment molt abundant-, la reineta (*Hyla meridionalis*) i la granota verda (*Rana perezi*), i també la serp d'aigua

(*Natrix maura*) i la serp de collaret (*Natrix natrix*). Entre els ocells aquàtics, el blauet o botiguer (*Alcedo atthis*), la xivitona (*Actitis hypoleucos*), l'ànec collverd (*Anas platyrrhynchos*), etc. I, a la capçalera, la merla d'aigua (*Cinclus cinclus*). El mamífer aquàtic més emblemàtic de la riera de Merlès2 és, indubtablement, la llúdriga (*Lutra lutra*), en recuperació a primers del segle XXI; afavorida per un encara relativament bon estat ecològic de la riera i, alhora, per l'increment gradual de les poblacions a tot Catalunya. També hi està citat el turó (*Mustela putorius*). Es considera que hi ha almenys 19 espècies de fauna vertebrada considerades Vulnerables a escala europea (la majoria són en aquest paràgraf).

– Als hàbitats **agroforestals** propers a totes aquestes rieres destaquen elements de flora i fauna escassos al conjunt de Catalunya i fins i tot a escala europea. Entre els invertebrats, ressalten: el lepidòpters Maculinea arion, la graèllsia (*Graellsia isabelae*) i l'escanyapolls (*Lucanus cervus*). I els taxons de vertebrats següents: llangardaix ocel·lat (*Lacerta lepida*), l'escurçó pirinenc (*Vipera aspis*), l'hortolà (*Emberiza hortulana*) –sobretot a l'entorn de la riera de Merlès, per la seva preferència per espais que han estat cremats pocs anys enrera-, guatlla (*Coturnix coturnix*), falcó mostatxut (*Falco subbuteo*), àguila marcenca (*Circaetus gallicus*), duc (*Bubo bubo*) –essencialment a la conca del Sorreigs-, xixella (*Columba oenas*), enganyapastors (*Caprimulgus europaeus*), picot negre (*Dryocopus martius*) –en expansió-, cotoliu o piturliua (*Lullula arborea*), tallareta cuallarga (Sylvia undata), falcó peregrí (*Falco peregrinus*), escorxador (*Lanius collurio*), rat-penat de ferradura (*Rhinolophus ferrum-equinum*) –que es refugia durant el dia a coves i golfes de cases de pagès-, teixó (*Meles meles*) i mustela (*Mustela nivalis*). També, espècies cinegètiques molt comunes pocs decennis enrera, actualment escasses, com la perdiu (*Alectoris rufa*) i el conill (*Oryctolagus cuniculus*); i a la inversa, espècies antigament molt rares i actualment abundants i/o en expansió –mercès a la recuperació de la superfície arbòria-, com el senglar (*Sus scrofa*), el cérvol (*Cervus elaphus*) i el cabirol (*Capreolus capreolus*). Entre les races ramaderes tradicionals, es pot ressaltar la presència de l'ovella ripollesa.

Figura 5.1.8 Balma de les Heures, Perafita, un indret semiaquàtic a protegir.

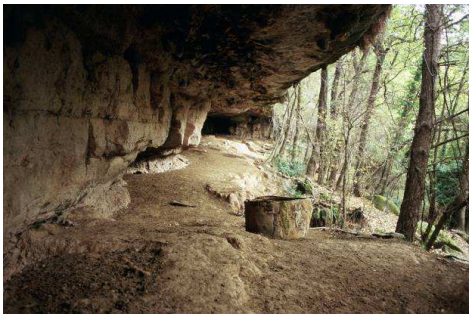

Font: Centre d'Estudis dels rius Mediterranis

[2] La Reserva Natural Parcial Merlès-Lluçanès, que és el mateix que l'Espai d'Interès Natural (PEIN) Riera de Merlès, es va declarar l'abril de 1987 amb el propòsit de protegir una de les darreres poblacions catalanes de llúdriga (*Lutra lutra*). Sembla que pocs mesos abans de declarar-se la Reserva Natural Parcial, la llúdriga ja n'havia desaparegut.

5.2 CAMINS I ACCÉS AL MEDI NATURAL

5.2.1 XARXA DE CAMINS

La gran superfície de sòl no urbanitzat agrícola i forestal, fa que part de la població habiti cases rurals que es troben disseminades en el conjunt del territori. Aquest fet implica l'existència d'una xarxa de camins rurals i forestals que permet l'accés al medi natural i rural aconseguint una major ocupació del territori. Aquest aspecte no només és important des d'un punt de vista de mobilitat vial o territorial, si no que a més és de vital importància per a la prevenció i extinció de possibles incendis forestals.

A partir de la xarxa de camins rurals s'ha realitzat una caracterització d'aquests camins, que ha donat lloc a diferents tipus de camins:

- La xarxa bàsica de camins rurals, formada per camins que permeten connectar el medi rural i/o les poblacions amb un o més elements de la xarxa viària. Aquests, solen ser camins d'una certa amplada (3-4 m.), amb un bon accés i estat de conservació. Acostumen a ser usats diàriament.

- La xarxa secundària de camins rurals, formada per camins d'accés difícil que acostumen a finalitzar en parcel·les agrícoles, explotacions forestals o amb connexions secundàries. Aquesta xarxa, tot i ser d'un menor ús, també és important ja que permet l'accés a zones aïllades.

- La Xarxa de camins catalogats, formats per els senders de Gran recorregut (GR), Petit recorregut (PR) i els camins senyalitzats per el Centre de Btt del Lluçanès. Pel territori del Lluçanès discorren els senders de gran recorregut que es llisten seguidament:

GR 1: sender que travessa el nord de Catalunya d'est a oest, entre Empúries i el Pont de Montanyana. Circula pel sector septentrional del Lluçanès. Entra per Alpens, provinent de Ripoll. Des d'aquí, seguint les carenes es dirigeix al sud-est, cap a Santa Eulàlia de Puig-oriol, baixa per travessar la riera Lluçanesa, ascendeix fins a Lluçà, supera la carena de les Codoleres i després de creuar la riera de Merlès deixa el Lluçanès en direcció a Sagàs.

Figura 5.2.1 El GR 1 enllaça en alguns trams de camins ramaders

Font: Lavola

GR 3: sender que fa un recorregut circular pel centre i nord de Catalunya, circulant per les muntanyes orientals del Lluçanès. Entre altres, passa per Lleida, Balaguer, Tremp, el Pont de Suert, Gerri de la Sal, la Seu d'Urgell, Bellver de Cerdanya, Castellar de n'Hug, Sant Joan de les Abadesses, Sant Quirze de Besora, Moià, Manresa, Solsona, Ponts, Tàrrega i les Borges Blanques. Entra al Lluçanès, procedent de Sant Quirze de Besora pels Munts. Segueix pel serrat de la Pinassa i la serra de Sobremunt, passant per Santa Llúcia fins a Sant Bartomeu del Grau, des d'on es dirigeix cap a l'ermita de Sant Salvador de Serradellops i surt del Lluçanès en direcció a l'Estany.

Figura 5.2.2 Senyalització del GR 3 a Sant Bartomeu del Grau

Font: Lavola

GR 4: fa el recorregut Puigcerdà-Montserrat, passant per la Cerdanya el Berguedà, el Lluçanès i el Bages. Passa, doncs, per l'extrem sud-occidental del Lluçanès provinent de Sagàs i permet la visita a les ermites de la Mare de Déu del Ginebret, sant Pau de Pinós, Sant Jordi de Lloberes i Sant Miquel de Terradelles. Surt de la comarca en direcció sud cap a Cornet. També s'han dissenyat senders de petit recorregut que, o bé tenen una guia explicativa, o bé estan marcats mitjançant els indicadors de senyalització turística del medi rural.

PR C-44: Recorregut en forma de 8 a l'entorn de Prats de Lluçanès amb guia explicativa editada per la Unió Excursionista de Prats de Lluçanès. Passa per algunes de les ermites i santuaris entorn d'aquest nucli.

PR C-46: Sender entre el santuari dels Munts i Santa Cecília de Voltregà que segueix gran part del recorregut de la riera de Sorreigs.

- Bicicleta de muntanya (BTT): A la comarca existeix el Centre BTT del Lluçanès. Un centre BTT és un espai de lliure accés pensat per als practicants de la bicicleta tot terreny (BTT o Mountain Bike), amb un mínim de100 km d'itineraris perfectament senyalitzats que parteixen d'un punt d'acollida amb informació turística i serveis per a la bicicleta. Tothom, debutant o expert, pot practicar amb tranquil·litat la BTT i alhora conèixer les riqueses paisatgístiques, naturals i culturals del país.

Taula 5.2.1 Rutes del Centre BTT

1 Els Elois
Dificultat: fàcil
Distància: 5.1 km.
Temps aproximat: 45 min.
Desnivell: 95 m.
Ruta fàcil que ens permetrà vorejar el municipi de Prats de Lluçanès passant per la Cadira de Galceran, lloc estratègic durant les primeres guerres carlines, i la primitiva capella de Sant Sebastià, on encara avui celebren les tradicionals curses dels Elois

2 Sant Andreu de Llanars
Dificultat: fàcil
Distància: 10.02 km.
Temps aproximat: 1 h.
Desnivell: 170 m.
Variant de la ruta 4, itinerari planer que passa per la Cadira de Galceran. Tot vorejant la Vall de Merlès s'arriba a l'església de Sant Andreu de Llanars, edifici romànic del segle XII, per continuar cap a la capella de Sant Sebastià.

3 Salselles
Dificultat: difícil
Distància: 30.13
Temps aproximat: 2 h. 45 m.
Desnivell: 860 m.

Variant de la ruta 5 amb forts desnivells. Passa per la Pedra Dreta, vorejant la riera de Merlès, arriba a Salselles, antic municipi del Lluçanès i continua cap al conjunt arquitectònic de Lluçà amb l'església de Santa Maria, el claustre romànic i les restes del Castell, amb l'església de planta rodona de Sant Vicenç.

5 Els Carlins
Dificultat: Molt difícil
Distància: 52.2 km.
Temps aproximat: 4 h.
Desnivell: 1.574 m.
Interessant ruta de durs desnivells i de gran dificultat tècnica que creua el Lluçanès de sud a nord. S'arriba a Alpens, terra de carlins, vorejant la vall de Merlès i continuant direcció Prats, tot passant el conjunt arquitectònic de Lluçà.

4 Costa de la Cavalleria
Dificultat: mitjana
Distància: 21.66 km.
Temps aproximat: 1 h. 30 min.
Desnivell: 370 m.
Ruta que en bona part coincideix amb el sender de petit recorregut PR C44 i que ens portarà a conèixer els masos més importants dels voltants de Prats de Lluçanès, tot passant per la serra de Degollats i la costa de la Cavalleria.
6 Aiguabarreig
Dificultat: difícil
Distància: 41.95
Temps aproximat: 3 h.
Desnivell: 937 m.
Ruta d'un nivell tècnic alt que passa pel Circuit Fix d'Orientació de Prats de Lluçanès. S'arriba a Oristà, on hi ha la cripta preromànica i el Museu de Terrissa, i es passa per Olost i Santa Creu de Jutglars per tornar a Prats. En la ruta hi conflueixen la riera de Lluçanès i la de la Gavarresa, amb tots els afluents.

8 Les Gatoses
Dificultat: mitjana
Distància: 24.29
Temps aproximat: 1 h. i 30 min.
Desnivell: 501 m.
Variant de la ruta 6. Els primers quilòmetres són paral·lels a la carretera que porta al municipi de Sant Feliu Sasserra, passant per l'església de Santa Eulàlia de Pardines i continuant cap al serrat de les Gatoses, aproximadament a la meitat de la ruta.

7 El Sorreig
Dificultat: difícil
Distància: 34.78 km.
Temps aproximat: 2 h. i 45 min.
Desnivell:859 m.

Ruta de traçat pronunciat que voreja el Pla d'Espais d'Interès Natural del Sorreig en el pas per tres municipis on hi ha antics molins, fonts, gorgs i gran diversitat d'espècies animals i vegetals; bona part de la ruta coincideix amb el sender de petit recorregut PR C46.

Font: Centre BTT del Lluçanès, web oficial del Departament de comerç, turisme i consum

Figura 5.2.3 Senyalització dels circuits BTT

Font: Lavola

- Els Camins de la Transhumància constitueixen un argument que, al mateix temps que permet una valorització sectorial, ajuda a crear sinèrgies territorials. Es realitza la Caminada de la Transhumància (tercer dissabte de juny), dins del cicle d'activitats "Solc, música i tradició al Lluçanès". Actualment des d'aquesta mateixa associació s'està treballant per a aconseguir editar un mapa amb les rutes de transhumància i senyalitzar-les sobre el territori.

- Camins rurals senyalitzats. Al Lluçanès existeix una xarxa de senyalització dels principals camins rurals que indiquen la direcció de les principals masies i destinacions a les que s'accedeix per camins rurals des de les principals carreteres.

Figura 5.2.4 Exemple de senyalització dels camins rurals del Lluçanès

Font: Lavola

5.2.2 DEFINICIÓ DE LES DIFERENTS TIPOLOGIES D'USUARIS.

5.2.2.1 Usuaris no motoritzats:

Degut a que són usuaris que provoquen un nivell baix de soroll no provoquen molèsties als habitants de les masies per on passen. Provoquen un impacte baix en relació a l'erosió i desgast sobre els camins que transiten. Sobre la fauna no produeixen impactes significatius.

- A peu: és el col·lectiu més nombrós i heterogeni. Hi ha una part d'aquest tipus d'usuari que és gran coneixedor de la zona i per tant es mou per rutes que no estan senyalitzades. Dins d'aquest grup hi podem trobar:
  - Gent gran que es mou pels voltants dels nuclis urbans, generalment per pistes o camins asfaltats, fent curtes passejades.
  - Excursionistes que generalment realitzen rutes ja senyalitzades com són els senders de gran recorregut (GR) i els senders de petit recorregut (PR).
  - Famílies que es mouen per les rutes senyalitzades de menys dificultat com són els senders locals (SL).

- Bicicleta de muntanya (BTT): aquest col·lectiu es mou per tot el territori, utilitzant senders i pistes, tot i que preferentment utilitzen les pistes senyalitzades del Centre BTT.

- A cavall: dins de la zona no existeixen rutes eqüestres senyalitzades, la majoria d'usuaris són particulars. Aquest tipus d'usuari circula preferentment per pistes, ja que els senders són poc aptes per la seva circulació.

5.2.2.2 Usuaris motoritzats

Aquest grup d'usuaris són més agressius pel medi ja que provoquen un deteriorament progressiu en els camins per on circulen. També provoquen efectes perjudicials sobre la fauna degut al nivell alt de soroll, i pel mateix motiu causen molèsties als habitants de les masies per on passen i a la resta d'usuaris.

- Moto: a aquest tipus d'usuari es mou majoritàriament amb moto de trial, preferiblement per senders utilitzant les pistes només com a enllaç. Produeix impacte sobre els senders i molèsties a la fauna per culpa del soroll. S'ha de dir però que no és la modalitat de motociclisme més agressiva pel medi.

- 4x4: aquest tipus d'usuari es mou per pistes, produeix menys danys en el medi que les motos de trial ja que no passen per senders. Produeix un nivell de soroll alt però no tant com motos o quads.

- Quad: es mou per pistes preferentment engravades, és l'ús que degrada més les pistes per on circula (degut al derrapatge) i el que produeix un nivell de soroll més alt de tot el grup de usuaris motoritzats.

Pel que fa a altres vehicles:

– S'ha considerat els camions com a vehicles qualificats que no tenen per objectiu el lleure, sinó activitats agroforestals.
– Els autocars, es considera que només fan servir les carreteres de circulació generals.
– Els turismes que circulen per camins rurals s'assimilen a la categoria de vehicles 4x4 per la poca afluència i les dificultats que tenen per circular pels camins rurals.

5.3 DESENVOLUPAMENT SOCIOECONÒMIC DELS ESPAIS NATURALS

L'economia als espais naturals del Lluçanès gira entorn de dos grans eixos, el sistema agroramader, que ha estat el model històric de gestió d'aquests, i les noves tendències cap a la terciarització de l'economia rural i el turisme rural. Aquests són, doncs els dos grans temes de diagnosi del present Pla de Gestió.

5.3.1 ACTIVITAT AGRORAMADERA

El sistema agroramader és el principal modelador dels espais naturals i com a tal, els canvis en els que està actualment immers també porten a canvis en el seu paisatge. Aquests canvis són, principalment:

- Declivi econòmic del sector primari, les explotacions agràries.
- Baix nombre d'explotacions agràries prioritàries (unes 40 aproximadament).
- Elevat preu del sòl agrícola i dificultats per trobar-ne, especialment a les zones on hi ha major presència de granges integrades del sector porcí.
- Poc relleu generacional degut a una manca generalitzada de motivació per part dels més joves.
- Reducció general del nombre d'explotacions agràries (62% entre el 1982 – 1999).
- Nivell formatiu bàsic dels titulars de les explotacions agràries.
- Excessiva dependència respecte als ajuts directes dels programes europeus (PAC).
- Dificultats per trobar mà d'obra i precarietat contractual.
- Predomini dels sistemes intensius de ramaderia, però creixement dels sistemes de ramaderia extensiva vinculats a la gestió sostenible del territori.

Dins aquesta dinàmica, que es pot estendre al conjunt del sector primari de tot Catalunya, cal destacar certs aspectes del Lluçanès:

- Important presència de l'ofici de pastor al Lluçanès degut a la tradició de la cultura de la transhumància al Lluçanès, tot i que es troba actualment en declivi. Segons l'estudi del sector agrari al Lluçanès, al 2005 encara hi havia al voltant de 30 pastors.
- Existència d'activitats artesanals alimentàries, basades en la transformació de melmelades i embotits
- Manca d'elements que donin en la comercialització un distintiu de qualitat a la carn que es produeix i manca de distintiu geogràfic de qualitat pels productes agraris i artesans que es produeixen a la comarca
- Presència d'empreses de serveis agraris (Grans de Lluçanès, Agropecuària Lluçanès,...) que donen suport tècnic i de gestió als pagesos.
- Existència de 2 Cooperatives agràries: Cooperativa de Lluçanès Nord i Cooperativa de Lluçà que permeten adoptar estratègies conjuntes
- Dispersió del cooperativisme al Lluçanès: entre els pagesos que formen part de les cooperatives del Lluçanès, els que formen part dels Ramaders de Muntanya del Berguedà o el que formen part a la cooperativa de Plana de Vic

- Manca d'escorxadors i sala d'especejament polivalents a la comarca per afavorir noves línies de diversificació de les explotacions (elaboració embotits,...)
- La proximitat a comarques amb molts escorxadors i canals de distribució obstaculitza el desenvolupament d'una infraestructura de comercialització pròpia de la comarca
- La normativa actual per a l'elaboració artesanal no està pensada per a les explotacions familiars, fet que dificulta el desenvolupament d'aquesta.
- Manca de debat i treball en comú entre els pagesos. Es treballa força individualment i no s'aprofiten les sinèrgies que es podrien derivar de la cooperació conjunta

En aquest sistema cal tenir en compte el nou sistema de finançament de la Unió Europea per al període 2007-2013, que modificarà sensiblement la seva vessant agrària i pot modificar la tendència del sector en el Lluçanès i a tota Catalunya.

5.3.2 ÚS PÚBLIC I ACTIVITAT TURÍSTICA

Degut a la crisi econòmica del sector primari i a la tendència de terciarització de tota l'economia catalana, en el món rural s'ha donat el procés de transformació cap al sector serveis, i més especialment cap al turisme. El Lluçanès no ha estat una excepció d'aquest procés sinó, al contrari, un espai dinàmic que presenta atractius importants que fan que sigui un sector amb un potencial relativament important per una comarca com el Lluçanès.

Tot i això no existeix una imatge global turística de la comarca sinó diferents elements d'interès, que no tenen un diferenciador clar. Els principals atractius són el patrimoni natural, arquitectònic i la gastronomia. Tampoc no s'ha donat un procés d'unificació i estructuració de productes sota directrius de qualitat, tot i que des del Consorci es realitzen diverses accions en aquest sentit.

Les característiques més destacables de l'actual situació del turisme en el Lluçanès, són:

- Recursos turístics
  - El principal recurs turístic del Lluçanès és el paisatge, el mosaic agroforestal característic del seu entorn.
  - Potencialitat elevada de rutes o itineraris que lliguin els recursos naturals i culturals de la comarca com a productes turístics. Per exemple, a partir de Barcelona Turisme s'han començat a estructurar les rutes temàtiques de les Bruixes, el Romànic i Perot Rocaguinarda, que inclouen una visita guiada, el dinar i l'entrada als recintes.
  - Pèrdua progressiva de patrimoni agrari singular: els camins de transhumància, les masoveries, entre d'altres.

- Organització i agents de dinamització
  - L'associació de turisme rural del Lluçanès,"Agroturisme al Lluçanès" agrupa gran part de les cases – residència de pagès. L'associació de turisme rural del Lluçanès,"Agroturisme al Lluçanès", coordina la central de reserves de 25 cases de turisme rural.
  - Tal i com passa en el sector primari, la continuïtat familiar és també complicada en el sector turístic.

- Oferta – Allotjament i turisme rural

– La zona nord de la comarca requeriria un increment qualitatiu de l'oferta.
– Existeixen dos càmpings, al municipi de Santa Maria de Merlès, i un a Borredà, situats molt propers a la riera de Merlès i amb efectes sobre la qualitat de l'aigua de la mateixa.
– El potencial gastronòmic de restaurants és elevat, però no es cuida prou l'entorn. No ofereixen gastronomia de la zona, perquè costa molt disposar dels productes.
– Fins ara no ha existit un conjunt d'itineraris que permetés una visió transversal entre el turisme i altres sectors, ni tampoc un centre dinamitzador de rutes i activitats.
– No hi ha desenvolupament de la comercialització dels recursos forestals no fusters, excepte en alguna explotació a Alpens.
– Existeixen diversos equipaments com el Centre BTT o el circuit fix d'orientació.

- Demanda – tipus de visitant

– Poc coneixement per part de la gent de fora, de la comarca del Lluçanès i de l'activitat agrària que s'hi desenvolupa.
– La temporada alta és la tardor i existeix una segona punta important per Setmana Santa.
– Les estades més habituals són de dos o tres dies.
– El perfil de visitants potencials és força ampli, donat que els clients majoritàriament són famílies amb nens i grups d'amics, de l'àrea de Barcelona, més atrets en general pel propi establiment que per l'oferta comarcal. A més, hi ha un elevat nivell de repetició, i els dies laborables es destaca l'afluència d'estrangers.
– Tot i que es constata el descans com a primera "activitat" demandada per part dels visitants, existeix una clara manca d'activitats complementàries.
– Les rutes a peu són, amb diferència, les activitats més sol·licitades per part dels visitants.

El turisme rural és una activitat que es realitza sobre un espai no turístic (és un espai organitzat per al turisme però no construït per aquesta activitat) i que basa el seu atractiu en el caràcter rural del lloc on es desenvolupa. Per tant ha de complir una sèrie de premisses per tal de ser-hi compatible:

– Que sigui limitat i eviti l'ocupació indiscriminada de l'espai rural per part dels allotjaments.
– Que permeti el contacte amb un medi no alterat ni degradat.
– Que sigui dispers i polar en el temps mitjançant la concentració de l'oferta en llocs específics discontinus.
– Que es localitzin les activitats en les localitats existents potenciant l'arquitectura rural.
– Que mantingui les formes de poblament rural tradicional.
– Que sigui actiu i recreatiu, incloent les activitats de la zona.
– Que sigui respectuós amb les activitats tradicionals.
– Que sigui autòcton en el control i en la voluntat de desenvolupament.
– Que promogui la generació d'infraestructures i equipaments necessaris per la població local.

En general aquestes premisses són acomplertes per l'actual oferta del Lluçanès, però cal treballar per tal de garantir-les.

5.3.2.1 Espais emblemàtics més freqüentats

A banda de les delimitacions oficials d'espais d'interès natural (PEIN, Xarxa Natura,...), i assumint el fet que no hi ha grans àrees al Lluçanès amb uns valors naturals que sobresurtin respecte a l'entorn territorial proper, cal destacar alguns espais de petita extensió que gaudeixen d'un cert reconeixement pels seus valors naturals o paisatgístics, o pels valors culturals o històrics. En el Lluçanès, cal destacar a més, els espais amb interès per la seva relació amb l'esoterisme.

Aquests espais són freqüentats per visitants, i en alguns dels casos això produeix un impacte sobre el medi que cal regular.

A continuació s'exposen els principals espais visitats, o potencialment visitables, del Lluçanès en funció dels aspectes que els fan esdevenir un referent.

Font d'inspiració de tradicions o llegendes.

Els principals temes del Lluçanès es basa en l'esoterisme, encantats i ànimes en pena, bruixes i bruixots.

- **Rocadepena (Alpens)**. Conjunt de blocs petris ubicat als contraforts del Puig Cornador, al nord d'Alpens, a prop del mas Torrats. Es tracta d'estrats de gresos amb una forta inclinació que configuren unes crestes de gran bellesa. S'han convertit en l'emblema d'Alpens (de fet, simbolitzen l'escut heràldic del municipi) i han donat nom a la colla local de diables.

Figura 5.3.1 Rocadepena a Alpens

Font: Lavola

- **Gola de les Heures (Riera de Merlès, Lluçà)**. Formacions calcàries sotmeses a l'erosió de la riera que es troben a la riera de Merlès i que han generat uns gorgs profunds i estrets que es troben relacionades de forma popular amb l'entrada a l'infern i la presència d'éssers màgics.

- **Gorg negre (Riera del Sorreigs, Sobremunt)**. Gorg profund format per l'erosió diferencial de la riera del Sorreig sobre el substrat calcari, amb un important salt d'aigua. L'espai, igual que la resta de gorgs negres del Lluçanès, es troba relacionat de forma popular amb l'entrada a

l'infern i la presència d'éssers màgics i dones d'aigua. Actualment per arribar-hi hi ha un punt d'accés a través d'un camí estret i amb forta pendent (fins i tot perillós en algun punt) des de la pista del Sorreig que baixa al fons de la riera i que la ressegueix aigües amunt. Hi ha un segon punt d'accés que porta fins a sobre del salt d'aigua, oferint un mirador superior.

Figura 5.3.2 Imatge del salt d'aigua del Gorg Negre al Sorreig

Font: Marc Munill i Bernardich

Valor paisatgístic i panoràmic.

- **Balmes del Molí de la Codina (Riera del Sorreig, Sant Bartomeu del Grau)**. Formacions calcàries sotmeses a l'erosió diferencial que es troben a la riera de les Llobateres, al sud-oest de Sant Bartomeu del Grau. Es tracta dels mateixos esculls coral·lins eocènics que afloren al cingle de la trona, d'una riquesa paleontològica molt important.

- **Pantà de Garet o bassa de la Font (Riera Lluçanesa, Lluçà).** Petit estany artificial que es troba al sud-est de Lluçà, a prop de la masia del Verdeguer. Només té uns 6000 m2, però acull una fauna limnològica molt interessant, amb la presència del musclo de riu o nàiade (*Unio elongatulus*), l'alga anomenada asprella (*Chara vulgaris*), la tenca (*Tinca tinca*), un peix molt rar que ha desaparegut de molts indrets degut a l'eutrofització de l'aigua. Aquestes espècies indiquen que l'aigua manté una bona qualitat (al contrari que la major part de les masses d'aigua del Lluçanès). Aquest ecosistema atreu ocells típics dels medis aquàtics, com la polla d'aigua (*Gallinula chloropus*), el bernat pescaire (*Ardea cinerea*) o l'ànec collverd (*Anas platyrhynchos*).

- **Els Munts (Sant Boi del Lluçanès)**. A banda dels contraforts pirinencs que comencen a Alpens, el cim dels Munts, amb 1058 m, és el més elevat del Lluçanès. Es troba a la divisòria dels municipis de Sant Agustí de Lluçanès i de Sora. Des d'aquí s'albira una panoràmica de tota la comarca i de zones veïnes, com la plana de Vic, els Pirineus, fins al Pedraforca i el Canigó, el pla de Bages, la serralada Transversal i, en dies clars, el Montseny. Un atractiu afegit és el santuari de la Mare de Déu dels Munts, construït al mateix cim, i els plafons explicatius del paisatge que des de l'indret s'albira en diferents direccions.

- **Santa Llúcia de Sobremunt (Sobremunt)**. Turó sobre la carena que separa el Lluçanès de la depressió del Ter, sobre el que es troba una ermita amb una vista panoràmica sobre la Plana de Vic.

També cal destacar el possible futur mirador del Sorreigs, al nord del nucli de Sant Bartomeu del Grau, i l'entorn del santuari dels Munts.

Educació i sensibilització ambiental.
Espais en els que es donen activitats d'educació ambiental.

- **Itinerari de natura de la Gavarresa (Santa Eulàlia de Puig-oriol)**.Itinerari de natura dissenyat des del CEIP de Santa Eulàlia de Puig-oriol per a portar alumnes de l'escola. Funciona des de fa molts anys i hi ha passat nens de les escoles de tota Osona, doncs va ser parcialment subvencionat des del Consell Comarcal d'aquesta comarca. Hi ha un material educatiu pràctic editat per a la realització de l'itinerari. La senyalització del mateix sobre el terreny es troba molt malmesa i caldria revisar la seva funció sobre el terreny.

Figura 5.3.3 Cartells de l'itinerari de natura de la Gavarresa

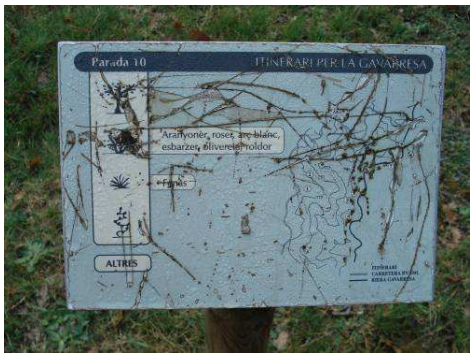

Font: Lavola

- **Casa de la Cirera (Riera de Sorreig, Sant Boi del Lluçanès)**. A pocs metres del Sorreigs, a Sant Boi de Lluçanès hi ha la casa de la Cirera, de turisme rural, que disposa d'un jardí botànic basat en les espècies vegetals autòctones de l'àrea. Ofereix visites guiades.

- **Casa de Camadoca (Santa Maria de Merlès)**. Situada vora de la Riera de Merlès els seus masovers treballen per a la protecció de la mateixa a través de salvament i reproducció de nàiades i treballen amb peixos i ocells autòctons. Així mateix, per donar valor a aquesta tasca mostren els aquaris de que disposen i realitzen tasques de interpretació del riu.

- **Molí fariner de Puig-oriol (Santa Eulàlia de Puig-oriol)**. Molí de gran interès arquitectònic que va estar en funcionament fins als anys 70 i que actualment encara es posa en marxa de forma demostrativa quan algun grup visita el molí, propietat privada.

Figura 5.3.4 Molí fariner de Puig-oriol

Font: Lavola

- **Riera de Merlès, Santa Maria de Merlès**. A pocs metres de la riera de Merlès, a Santa Maria de Merlès hi ha una casa de pagès on es manté en captivitat i es fa reproducció de diverses espècies exòtiques d'ocells i, alhora, disposa d'aquaris amb una bona col·lecció de les espècies de peixos d'aigua dolça de Catalunya. També té cura de nàiades o musclos de riu (*Unio elongatulus*) i en fa reproducció. Ofereix visites guiades.

Zones actualment freqüentades

- **La font de la Llena (Alpens)**. Espai proper a la Riera Lluçanesa on es troben una font clarament freqüentada per part dels veïns que hi van a recollir aigua. Hi ha diversos brocs i l'espai té un elevat interès natural degut a la presència de pedra tosca, degotalls calcaris, hàbitat d'interès comunitari prioritari (7220 - vegetació dels degotalls d'aigües carbonatades formadores de toves calcàries). L'espai es troba arranjat pels mateixos veïns d'Alpens, i s'hi troben plantades espècies de jardí.

Figura 5.3.5 Font de La Llena, espai que es troba habilitat per a la recollida d'aigua pels veïns

Font: Lavola

Zones de bany.
La riera de Merlès en tota la seva extensió és una àrea tradicional de bany. Cal regular-lo i ordenar-lo.

Taula 5.3.1 Zones de bany de la riera de Merlès

Zona de bany	**Fotografia**
Càmping Puigcercós	
La Molina	
La Molina - Cal Quimet	

Zona de bany	Fotografia
Camping Riera de Merlès	
Molí de Vilartimó	
Goles de Les Eures	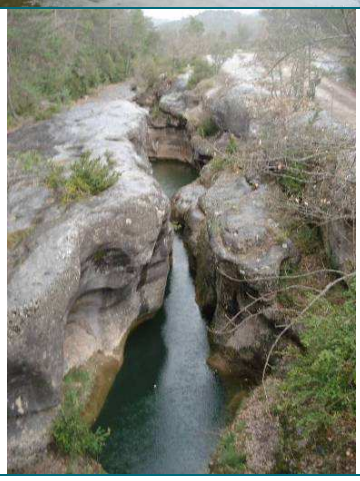

Zona de bany	**Fotografia**
Zona de La Riereta	
Zona de Montclús 1	
Zona de Montclús 2	
Zona de Montclús 3	

Font: Lavola

Elements d'interès patrimonial arquitectònic

El patrimoni arquitectònic ubicat fora dels nuclis urbans és de importància cabdal per al desenvolupament de l'ús públic en l'entorn natural. El Lluçanès és terra de masos, alguns dels quals són exponents de gran excel·lència de les explotacions agrícoles tradicionals catalanes. També són d'interès el castell de Lluçà, els molins al llarg de les rieres principals i els ponts, molts dels quals foren construïts durant l'edat mitjana, com el pont medieval del Molí, a Sant Martí d'Albars o el pont gòtic de Sant Martí, a Santa Maria de Merlès.

- Molins i rescloses

Un dels patrimonis arquitectònics més importants del medi natural associats als riu són els molins i les rescloses associades. Aquest el trobem especialment a la zona de Merlès, riu més cabalós que per tant també ha estat més aprofitat. Els principals molins de cada una de les rieres són:

– Sorreig: Molí de Guiteres, Molí de l'Aumatell
– Merlès: Molí de Vilalta, Molí de Vilardell, Molí de Vilartimó, Molí de Boatella , Molí de Danyans, Molí de la Farga
– Lluçanesa: Molí de Puigdoriol, Molí del Graell

Per altra banda en tota la riera de Merlès cal destacar les restes de rescloses de fusta, entre les que destaca la de Vilartimó.

Figura 5.3.6 Resclosa de fusta del Molí de Vilartimó

Font: Lavola

6 OBJECTIUS

6.1 MODEL DE GESTIÓ

El model de planificació territorial que promou el present pla vol garantir l'equilibri entre la conservació dels espais naturals del Lluçanès i el seu ús públic per al lleure dels habitats i visitants.

6.2 OBJECTIUS OPERACIONALS

- **Objectius de conservació dels valors naturals**
  - Conservar els principals valors dels espais naturals de l'àmbit i la seva biodiversitat
  - Millorar la qualitat de les aigües de les rieres
  - Evitar impactes d'infraestructures i activitats sobre el territori
  - Garantir la connectivitat natural

- **Objectius de camins i accessos**
  - Plantejar millores en els camins d'interès històric i social.
  - Potenciar els Camins de la Transhumància per a ús esportiu i turístic.
  - Racionalització dels itineraris existents.
  - Identificació dels camins on s'aplicarà el procés d' ordenació dels usos.
  - Facilitar l'accés a l'entorn natural de forma respectuosa.

- **Objectius d'ús públic**
  - Crear àrees d'interès turístic per al seu desenvolupament segons un model global o uns criteris generals.
  - Promocionar el senderisme, l'excursionisme i altres activitats que permetin la valorització paisatgística.
  - Fomentar el turisme rural vinculat al paisatge.
  - Ordenar les activitats econòmiques vinculades als espais natural de l'àmbit.

7 PLA D'ACTUACIÓ

- **Programa de conservació (PC)**

PC 1 Restauració socioambiental de l'entorn de l'antiga depuradora i antic abocador d'Hilados i Tejidos Puigneró, SA a Sant Bartomeu del Grau
PC 2 Rehabilitació de l'entorn del pantà del Sorreigs
PC 3 Rehabilitació de la connectivitat per als peixos a les rieres del Lluçanès.
PC 4 Conservació i millora de basses i altres zones inundables
PC 5 Conservació i millora de rieres i torrents
PC 6 Fomentar la pesca sostenible.
PC 7 Pla Especial de protecció i regulació dels espais declarats d'interès natural, la riera de Merlès i del Sorreigs.

- **Programa de ordenació d' accessos i camins (PAC)**

PAC 1 Localització i proposta d'acció dels punts on els camins ramaders presenten dificultats de pas.
PAC 2 Pla d'Ordenació de Camins del Lluçanès
PAC 3 Replantejament del traçat del GR1, GR4 i GR3 al seu pas pel Lluçanès.
PAC 4 Regulació de l'accés al PEIN del Sorreig.

- **Programa d'ús públic (PUP)**

PUP 1 Creació d'una xarxa d'espais naturals d'interès per a l'ús públic, vinculats al futur "Ecomuseu" del Lluçanès.
PUP 2 Creació d'itineraris demostratius dels valors naturals i culturals dels espais naturals del Lluçanès.
PUP 3 Aprofitament del camí ramader transversal del Lluçanès com a Ruta Eqüestre.
PUP 4 Condicionament de les àrees de Bany de Merlès
PUP 5 Arranjament de la Font de la Llena.

7.1 PROGRAMA DE CONSERVACIÓ

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC01

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Restauració socioambiental de l'entorn de l'antiga depuradora i antic abocador d'Hilados i Tejidos Puigneró, SA a Sant Bartomeu del Grau

MUNICIPIS AFECTATS:

Sant Bartomeu del Grau

ACCIONS RELACIONADES:

PC04 i PC05

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

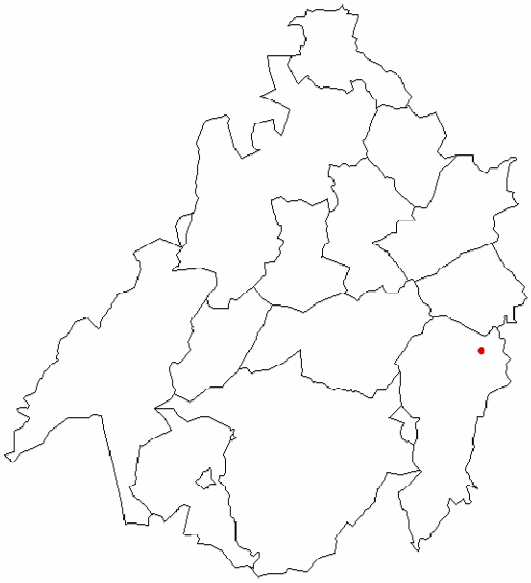

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

El torrent de la Tuta ben aviat deixarà de rebre les aigües sense tractar de Sant Bartomeu del Grau. L'Agència Catalana de l'Aigua i el Consell Comarcal d'Osona tenen previst fer una nova Estació Depuradora d'Aigües Residuals (EDAR) municipal als terrenys de l'antiga depuradora de l'empresa tèxtil Hilados y Tejidos Puigneró, SA (HYTPSA), molt extensa i degradada, amb la possibilitat de reutilitzar-ne una part.

En paral·lel amb aquesta actuació de millora del sanejament, tan diverses entitats mediambientals com el propi Ajuntament creuen molt necessari actuar al conjunt de l'entorn afectat per l'activitat d'HYTPSA a Sant Bartomeu del Grau, actualment en estat ruïnós: entorn de l'antiga depuradora, abocador de fangs de la depuradora i capçalera del torrent de la Tuta.

Recentment s'han realitzat accions de restauració en l'abocador:

- El mur de contenció de grans blocs que hi havia i que estava mig aterrat ha estat arreglat i està en prefectes condicions;
- Es van netejar els canals d'evacuació de les aigües superficials.
- S'ha revegetat l'esllavissada important existent i per tant està estabilitzat.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Rehabilitar el torrent de la Tuta i l'entorn de l'antiga depuradora i abocador de fangs de Puigneró des d'un punt de vista ecològic
- Rehabilitar la percepció social d'aquest entorn natural i paisatgístic i revaloritzar-lo socialment
- Crear un punt d'atracció turístic i ordenar un entorn per al lleure, respectuosos amb el medi

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Eliminació de nutrients de l'aigua depurada i creació de nous ambients aquàtics

Millorar l'eliminació de nutrients (nitrogen i fòsfor) per mitjà de tractaments terciaris de l'aigua ja tractada a la futura estació depuradora (EDAR) municipal, emprant sistemes tous, del tipus aiguamoll construït i/o basses del llacunatge natural. Això també permetria rehabilitar les antigues basses de decantació de la depuradora d'HYTPSA i crear-hi uns ambients aquàtics molt escassos al Lluçanès, les basses o estanys. Aquesta actuació permetria incrementar la diversitat biològica de l'àrea perquè, de manera espontània, podria atraure, per exemple, libèl·lules, diversos amfibis i ocells aquàtics.

- Tractament dels lixiviats de l'antic abocador de l'empresa HYTPSA.

L'antic abocador encara genera lixiviats, que van a para al torrent de la Tuta sense rebre cap mena de tractament. Caldria bombejar-los cap a la nova depuradora municipal i assegurar el seu tractament terciari.

- Restauració de la vegetació de ribera al torrent de la Tuta

El terraplè de l'antiga depuradora a la riba esquerra del torrent de la Tuta està molt desforestat. Es va erosionant progressivament i té un fort impacte paisatgístic. Es proposa, doncs, restaurar la vegetació de ribera i dels vessants de la capçalera del torrent de la Tuta a Sant Bartomeu del Grau sobretot en aquest sector, lògicament, emprant espècies arbòries autòctones (salze blanc,

freixe de fulla gran i roure martinenc). Aquestes espècies actuen com a filtre verd i, alhora, permeten millorar la qualitat ecològica i paisatgística del torrent.

- Restauració socioambiental i promoció de formes de lleure i turisme sostenibles

Es proposa millorar i condicionar l'entorn de l'antiga depuradora d'Hilados y Tejidos Puigneró, SA, bàsicament on hi ha els dos grans reactors biològics i les antigues basses de decantació, actualment en desús i en estat ruïnós. Es proposa convertir l'àrea, parcialment, en un parc o espai de lleure "ecològic", on es combini el valor de la seva vista panoràmica i el seu paisatge excepcional amb la presència de panells que permetin una interpretació de l'entorn actual i els canvis que ha soferts els darrers decennis. Aquest espai hauria d'anar vinculat a un "centre d'interpretació del paisatge", on es treballaria el paisatge excepcional de la zona i el tema dels impactes amb la depuradora, la història de la indústria de Puigneró, el delicte ecològic comès en l'espai i les accions dutes a terme per a la recuperació del paisatge. Igualment, l'actuació es preveu que tingui prou entitat per ser complementada amb elements transversals, per exemple, de tipus artístic o poètic.

Es creu convenient condicionar un camí per fer-lo a peu o en bicicleta, des del nucli de Sant Bartomeu fins a aquest "parc".

Com que en les basses del llacunatge natural permetrien la reproducció i/o la presència d'ocells aquàtics, també es proposa la instal·lació d'una aguait. Cal limitar l'accés a determinats punts amb el propòsit d'evitar el risc de caiguda a l'aigua per part dels visitants més joves.

- Accions de custòdia del territori

Promoure un acord de custòdia del territori d'aquest indret i del conjunt de la conca del Sorreigs, impulsat en coordinació amb els ajuntaments, entitats mediambientals, centres de recerca i altres agents del territori.

Promoció d'un acord de custòdia amb el propietari de l'abocador (per ell pot ser avantatjós ja que ara no hi fa ni pasturar les vaques).

- Fer un seguiment de l'àrea afectada per mitjà d'indicadors biològics i socioambientals.

Els darrers anys s'està fent un seguiment regular de l'estat ecològic de l'entorn del torrent de la tuta i el seu impacte a la riera de Sorreigs. Es creu necessari continuar-lo per tal de conèixer de primera mà els canvis que ja s'hi ha produït i els que hi produirà una millora en la gestió ambiental de l'àrea. També seria valuós incorporar-hi indicadors de caire social, com el nombre d'usuaris o visitants i canvis en la percepció socioambiental d'aquest indret.

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Condicionament camí				**40.110,00 €**
Compactació i perfilament de sender	ml	1.200	25,00	30.000,00 €
Arranjament corriol	ml	237	30,00	7.110,00 €
Senyalització	u	10	300,00	3.000,00 €

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Instal·lació mirador				**16.400,00 €**
Plafó paisatgístic	u	3	3.500,00	10.500,00 €
Tanques protecció fusta	ml	50	118,00	5.900,00 €
Exposició aire lliure				**12.000,00 €**
Elaboració projecte exposició aire lliure	u	1	12.000,00	12.000,00 €
Replantació i recuperació vegetació ribera				**8.460,00 €**
Plantació en un marc de plantació de 4m de 540ut Salze blanc (*Salix alba*), 270ut avellaner (*Corylus avellana*), 270ut freixe de fulla gran (*Fraxinus excelsior*) i 800 ut roure martinenc (*Quercus humilis*)	u	1880	4,5	8.460,00 €
Redacció avantprojecte				**12.000,00 €**
Redacció avantprojecte	u	1	12000	12.000,00 €
Total projecte (*)				**88.970,00 €**

(*) Falta valorar costos de:

- Enderrocament dels reactors biològics
- Moviment de terres i canalitzacions per al llacunatge
- Projecte i coordinació dels treballs

FINANÇAMENT

Finançament directa de l'ACA a través del Programa de sanejament d'aigües residuals urbanes (PSARU 2005).
Fundació Territori i Paisatge – Caixa Catalunya. Convocatòria d'Ajuts a Projectes de Protecció del Medi Ambient

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Alta
Abans d'iniciar les actuacions és important que es defineixi un projecte global de l'actuació, l'avantprojecte i el projecte executiu, però ja hi ha un cert acord entre l'Ajuntament de Sant Bartomeu del Grau i entitats mediambientals com el Grup de Defensa del Ter, l'Associació Hàbitats - Projecte Rius, la Xarxa de Custòdia del Territori i el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis-Museu Industrial del Ter, entre d'altres agents del territori.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC 02

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Rehabilitació de l'entorn del pantà del Sorreigs

MUNICIPIS AFECTATS:

Sant Boi de Lluçanès

ACCIONS RELACIONADES:

PC03, PC04 i PC05

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

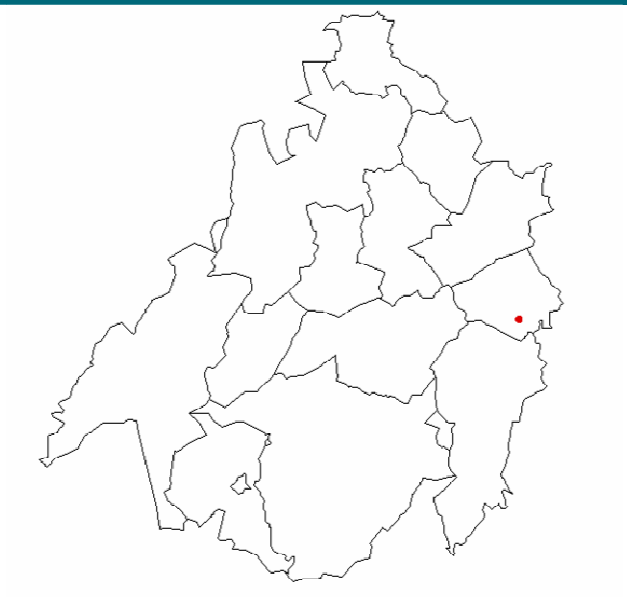

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

La riera de Sorreigs és un curs d'aigua de cabal irregular, de caire mediterrani, que neix a prop del santuari dels Munts i vessa les seves aigües al riu Ter. Al centre de la seva conca té aquest embassament, d'uns 25.000 m3 de capacitat, dos dipòsits - estacions de bombament i diversos punts d'extracció d'aigües subterrànies al costat de la riera.

L'embassament va ser construït l'any 1983 com a dic de contenció de sediments, en el marc d'un Pla de protecció de l'embassament de Sau que tenia per objectiu disminuir l'aportació de materials i retardar l'aterrament del complex Sau-Susqueda. Actualment això es contempla com una solució ineficaç i amb massa contrapartides mediambientals negatives.

Actualment, el valor ecològic del pantà és pràcticament nul. Les grans oscil·lacions de nivell que pateix dificulten l'establiment d'una franja de vegetació a les seves ribes i no permeten l'existència d'un nucli de fauna mínimament interessant (hi abunden les espècies foranes de peixos). En canvi, retén cabals i sediments que fan falta més avall.

L'aigua de l'embassament i de l'aqüífer de la riera des d'aquest sector van ser bombades de manera intensiva des dels anys setanta fins als anys noranta del segle XX per l'empresa tèxtil Hilados y Tejidos Puigneró, SA. Actualment no es fa ús de l'aigua d'aquests dipòsits ni de l'aigua de l'embassament, però reté una gran quantitat d'aigua, necessària per a la consecució d'un bon estat ecològic al sector inferior de la conca del Sorreigs.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Rehabilitar ambiental de l'àrea. Millora de l'entorn de la riera: paisatge, diversitat biològica, cabals i connectivitat ecològica.
- Potenciar d'un punt d'atracció per als visitants en el marc de l'Espai d'Interès Natural "Riera de Sorreigs". Dinamització del lleure i el turisme sostenibles als municipis de Sant Boi de Lluçanès, Sobremunt, Sant Bartomeu del Grau i Santa Cecília de Voltregà, entre d'altres.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Millores paisatgístiques i d'ús públic.

Es proposa talar i extreure els pollancres morts de l'interior del pantà del Sorreigs. Igualment, per tal de fer l'espai més acollidor als visitants, es proposa el condicionament d'un punt de parada per a vehicles i una zona amb un banc i un panell explicatiu.

A l'alçada del segon dipòsit al Sorreigs seria interessant ubicar-hi un mirador cap a la presa.

- Restauració de la vegetació de ribera autòctona

Restauració de la vegetació de ribera autòctona (essencialment avellanosa i freixeneda) allí on estigui malmesa, tant com sigui possible, tenint en compte el valor del seu efecte barrera en front dels incendis forestals. Amb aquesta acció s'aconseguirà la potenciació de la connectivitat ecològica, i l'increment de la biodiversitat, entre altres.

- Estudi tècnic de rehabilitació ambiental del pantà

Estudi de diversos escenaris de rehabilitació ambiental de l'àrea que contempli especialment els següents aspectes i possibilitats:

- replanteig de l'ús de les concessions existents al sector del pantà del Sorreigs en el marc del Pla sectorial de cabals de manteniment vigent de l'Agència Catalana de l'Aigua;
- establiment de cabals ambientals a la presa;
- instal·lació de solucions de pas per als peixos, per al barb de muntanya, la bagra i l'anguila -per si en un futur es recupera-;
- viabilitat de l'enderrocament total o parcial de la presa del Sorreigs i de les altres rescloses presents a la seva conca, construïdes amb una filosofia considerada avui en dia caduca (el seu paper de retenció de sediments es considera innecessari).
- Enderrocament de totes les instal·lacions obsoletes o que actualment no siguin d'utilitat.

- Accions de custòdia del territori

Promoure un acord de custòdia del territori d'aquest indret i del conjunt de la conca del Sorreigs, impulsat en coordinació amb els ajuntaments, entitats mediambientals, centres de recerca i altres agents del territori.

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Estudi previ de rehabilitació ambiental				**9.000,00 €**
Estudi de rehabilitació ambiental	u	1	9.000,00	9.000,00 €
Recuperació ambiental				**225,00 €**
Revegetació de l'espai (marc plantació 4m)	ml	50	4,50	225,00 €
Tala dels arbres morts				
Recuperació social				**6.272,40 €**
Condicionament ferm	m2	32	0,70	22,40 €
Instal·lació d'un banc de descans	u	1	250,00	250,00 €
Instal·lació panell informatu	u	2	6.000,00	6.000,00 €
Total acció				**15.497,40 €**

FINANÇAMENT

Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Ajuts per al finançament d'actuacions en els Espais Naturals Protegits de Catalunya.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: baixa

Cal l'acord previ amb tots els actors implicats abans de realitzar-hi qualsevol actuació, posteriorment es proposa fer l'estudi d'opcions i la seva aplicació, del qual se n'esbossen les opcions més bàsiques en el present document.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC 03

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Rehabilitació de la connectivitat per als peixos a les rieres del Lluçanès.

MUNICIPIS AFECTATS:

Santa Maria de Merlès, Lluçà-Santa Eulàlia de Puig-oriol, Perafita, Olost, Sant Boi de Lluçanès, Sant Bartomeu del Grau i Sant Martí d'Albars.

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

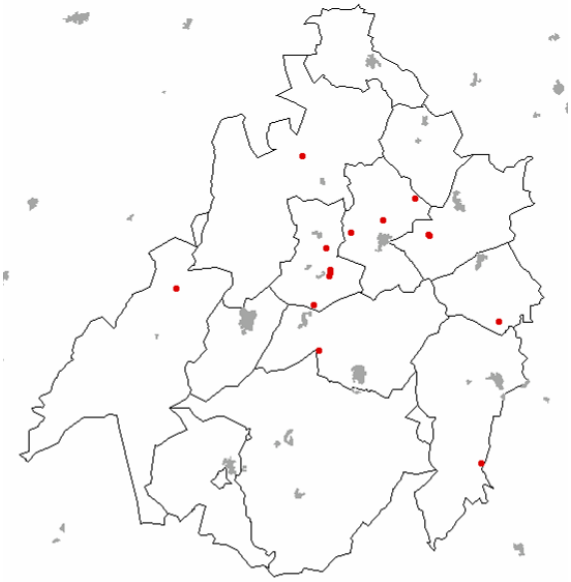

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Al Lluçanès, com al conjunt de Catalunya, el desenvolupament econòmic va comportar la construcció d'un nombre molt important de grans preses i de rescloses i, en conseqüència, l'alteració de la morfologia, el règim hidràulic i les espècies de peixos de molts cursos fluvials. Per causa d'això, però no únicament, hi ha desaparegut l'anguila (*Anguilla anguilla*) i les altres espècies autòctones (la truita, els barbs i la bagra) presenten problemes diversos per les dificultats de mobilitat. Afortunadament, la contaminació de l'aigua i d'eutrofització ja van de retirada al conjunt del país però els problemes de connectivitat ecològica per als peixos encara es mantenen, o fins i tot s'agreugen.

La connectivitat per als peixos de riu és imprescindible per:

- Restaurar el poblament natural -autòcton- de peixos d'un curs fluvial o d'una conca. Per exemple, per facilitar la recolonització riu amunt de l'anguila, la llamprea de mar i l'esturió, entre d'altres espècies clarament migratòries greument amenaçades pels obstacles presents als rius d'aquest país.

- Permetre la recolonització d'àrees afectades per abocaments i altres alteracions (incendis, etc.), que hagin eliminat parcialment o total el poblament de peixos autòctons.
- Permetre la dispersió d'alevins i juvenils; reforçar el poblament de peixos autòctons -i evitar l'endogàmia-, encara que es tracti d'espècies no migratòries.

L'any 2006 el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter, per encàrrec de l'Agència Catalana de l'Aigua, va portar a terme l'estudi "Avaluació dels dispositius de pas per a peixos per a l'anàlisi de la connectivitat als rius de Catalunya" (Ordeix i altres, 2006), que va incloure una presa de la part baixa de la riera de Merlès, a Santa Maria de Merlès, que es va considerar infranquejable per als peixos pel fet de posseir un dispositiu de pas mal dissenyat (l'estudi és consultable a http://mediambient.gencat.net/aca/ca/inici.jsp).

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Identificar els principals espais disruptors de la connectivitat a les rieres del Lluçanès
- Restaurar o rehabilitar la connectivitat per als peixos.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

Estudi de diversos escenaris de rehabilitació ambiental de la connectivitat a les rieres del Lluçanès:

- Establiment de cabals ambientals a totes les preses i rescloses, en el marc vigent del Pla sectorial de cabals de manteniment de l'Agència Catalana de l'Aigua.

- Restauració de la connectivitat per mitjà de l'eliminació total o parcial dels obstacles. Estudi de viabilitat de l'enderrocament total o parcial de les preses i rescloses presents a les rieres del Lluçanès, prèvia avaluació del seu valor patrimonial històric o cultural.

- Rehabilitació de les infraestructures per mitjà de dispositius de pas per a peixos. Han de ser viables per al barb de muntanya (en el cas del Sorreigs), el barb cua-roig (per a la resta de rieres del Lluçanès), la bagra i l'anguila -per si en un futur es recupera-. Hi ha essencialment tres grups de solucions de pas per als peixos a les preses i rescloses:

- Sistemes pròxims a la natura (rampes de fons, rius artificials o canals laterals, rampes per a peixos).
- Estructures tècniques (dispositius d'escletxes laterals, safareigs successius sense salts, safareigs successius amb salts, alentidors, deflactors).
- Dispositius especials (rampes per a anguiles, comportes per a peixos, ascensors per a peixos, sifons i bombes per a peixos).

PRESSUPOST APROXIMAT:

Projecte d'avaluació de les rescloses del Lluçanès i propostes per a la millora de connectivitat fluvial: 20.000 €

FINANÇAMENT

Agència Catalana de l'Aigua. Convocatòria: Subvencions per a la realització d'actuacions de restauració d'espais fluvials

Per als espais dins de l'espai PEIN: Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Ajuts per al finançament d'actuacions en els Espais Naturals Protegits de Catalunya.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: baixa
Mitjana. D'una banda, la Directiva Marc sobre l'Aigua obliga a restablir el bon o molt bon estat ecològic als cursos fluvials de Catalunya abans de 2015. i això inclou el restabliment de les poblacions naturals de peixos, i la connectivitat ecològica de les rieres. D'altra banda, l'existència de concessions de captacions d'aigua antigues però que encara es perllongaran molt en el temps, sovint decennis, prèvies a l'aprovació del Pla sectorial de cabals de manteniment (2005), fa que en la majoria dels casos calgui negociar possibles contraprestacions i cas per cas.

ANNEX (FITXA DEL LLUÇANÈS DE L'ESTUDI "AVALUACIÓ DELS DISPOSITIUS DE PAS PER A PEIXOS PER A L'ANÀLISI DE LA CONNECTIVITAT ALS RIUS DE CATALUNYA"):

FITXA D'AVALUACIÓ DE DISPOSITIUS DE PAS PER A PEIXOS DE CATALUNYA (2006)

CERM, Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis – Museu Industrial del Ter

Agència Catalana de l'Aigua

MUSEU INDUSTRIAL DEL TER
MUSEU DE LA CIÈNCIA I DE LA TÈCNICA DE CATALUNYA

LOCALITZACIÓ			
Codi de l'infraestructura (ACA):	205E001		
Codi de la massa d'aigua:	1000220	**Curs fluvial:**	Riera de Merlès
Subconca:	Riera de Merlès	**Conca:**	El Llobregat
Terme municipal:	Santa Maria de Merlès	**Comarca:**	El Berguedà
UTM x:	0416763	**UTM y:**	4652577
Paratge:	Resclosa de captació d'aigua per a Prats de Lluçanès i rodalies		

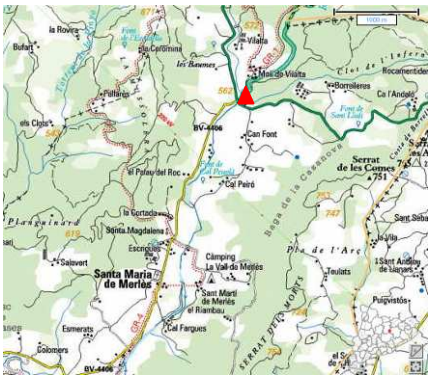

CARACTERÍSTIQUES DE L'OBSTACLE	
Tipus:	Estació de captació d'aigua per a Prats de Lluçanès i municipis veïns
Titular:	SOREA
Ús:	Abastament

Longitud de la resclosa (m):	14	**Amplada de coronació (m):**	0.5
Alçada al marge esquerre (m):	3.8	**Alçada al marge dret (m):**	3.8
Alçada al mig (m):	3.8	**Profunditat a sota de l'obstacle (m):**	0
Any de construcció:	-	**Any de la darrera reforma:**	2006
Cabal ecològic concedit (L/s):	No		
Sistema per evitar l'entrada de peixos al canal:	Reixa		
Distància entre les reixes d'entrada al canal (mm):	-		
Imatge de l'obstacle:			

CARACTERÍSTIQUES DEL DISPOSITIU DE PAS PER A PEIXOS			
Promotor:	Associació de pescadors de Prats de Lluçanès		
Projectista:	SOREA	**Any de construcció:**	Abans 2002
Cabal mitjà de disseny (L/s):	317	**Velocitat mitjana (m/s):**	0.9
Cabal de crida (L/s):	-	**Turbulències que impedeixin el salt:**	No
Ubicació del dispositiu de pas a la llera:	Centre		
Entrada arran de l'obstacle:	No	**Sortida adequada:**	Sí
Mecanismes antidepredació	No	**Alçada del primer salt (m):**	> 0.20
Longitud del dispositiu de pas (m):	7.5	**Desnivell total (m):**	3.8
Pendent (%):	50.6	**Substrat:**	Formigó
Tipus de dispositiu de pas:	"Escala"		
Nombre de graons:	9	Dimensions (long (m) x amp (m)):	0.8 x 0.22
Desnivell entre graons:	0.44	Existència d'orificis: No	Mides (m): -
Espècies de peix presents potencialment:			
Barb cua-roig (*Barbus haasi*), bagra (*Squalius cephalus*), anguila (*Anguilla anguilla*)			
Altres espècies de peix presents:			
Barb roig (*Phoxinus phoxinus*), carpa (*Cyprinus carpio*), peix sol (*Lepomis gibbosus*), truita (*Salmo trutta*), truita arc iris (*Oncorhynchus mykiss*).			

Imatges del dispositiu:

Problema detectat

CARACTERÍSTIQUES DEL DISPOSITIU DE PAS PER A PEIXOS	
Esquemes del dispositiu:	

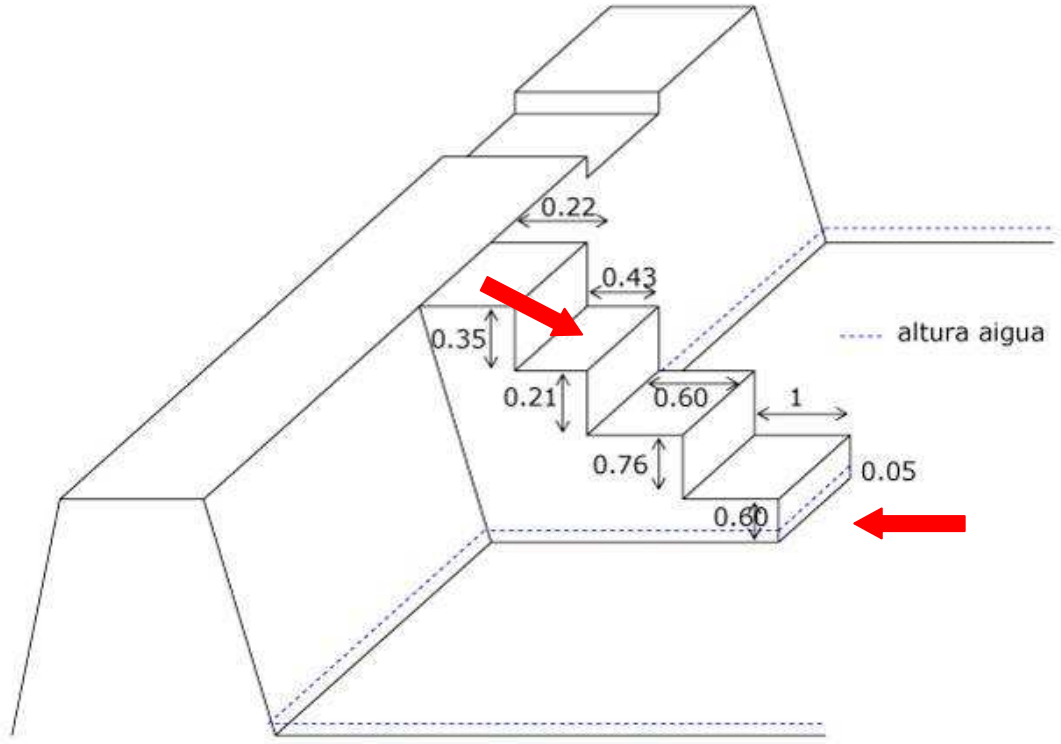

Problema detectat

AVALUACIÓ DEL DISPOSITIU DE PAS PER A PEIXOS	
Data: 8/6/06	**Integració a l'entorn:** Regular
Valoració de l'obstacle: Barrera infranquejable per tots els grups presents	
Valoració del dispositiu de pas: Pas ineficient	
Índex de Connectivitat Fluvial (ICF): Dolent	

Problemes de disseny o construcció: A part del pendent i desnivells excessius, els graons de l'escala no constitueixen cap mena de safareigs, i per això no permeten el salt dels peixos.		
Problemes de manteniment o de conservació: Fa almenys quatre anys que hi ha un gran tronc enclastat al graó superior de l'escala.		
Observacions addicionals: No es tracta pròpiament d'un dispositiu de pas. Caldria repensar-lo absolutament.		
Valoració final: Infranquejable en totes les situacions i per a totes les espècies.		
Estudi d'eficàcia: No	Centre: -	Període: -

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC 04

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Conservació i millora de basses i altres zones inundables

MUNICIPIS AFECTATS:

Podem trobar basses en tots el municipis del Lluçanès

ACCIONS RELACIONADES:

PC01, PC02, PC03 i PC05

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

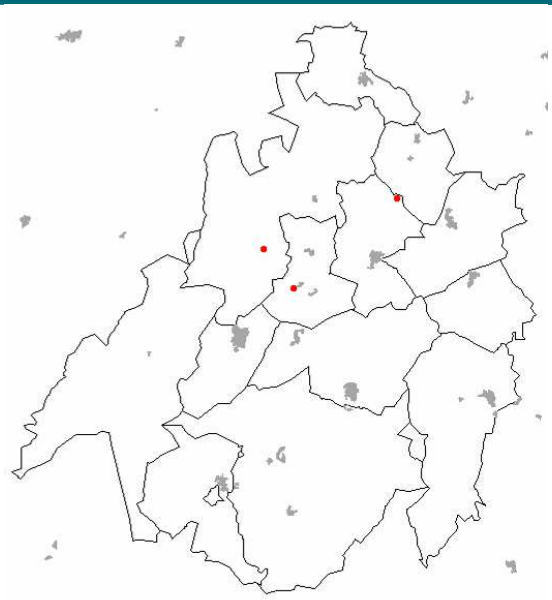

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

La majoria de basses i estanys temporals del lluçanès, i del conjunt de Catalunya (i de les dues ribes de la Mediterrània) estan en regressió o molt afectades per alteracions de l'hàbitat o episodis greus de contaminació. És important conservar i millorar els pocs exemples que en resten en aquest territori.

Són imprescindibles per al manteniment de molts invertebrats aquàtics, com les libèl·lules o espiadimonis, i els amfibis, que arriben a fer desplaçaments de fins a uns quants quilòmetres per anar-hi a fer les seves postes.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Compaginar la conservació i millora de les basses i estanys amb l'existència sostenible d'una activitat agrícola extensiva, agrària i forestal, i turística sostenibles.
- Posar en valor la necessitat de conservar les basses i d'incrementar-ne la biodiversitat

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

Tot i que no s'ha realitzat un treball exhaustiu per detectar les basses i zones inundables del Lluçanès es volen destacar les situades a Lluçà, Sant Martí d'Albars, Perafita. Igualment i a tall d'exemple del que es pot reproduir en les altres, es desenvolupa la restauració del Pantà de Garet.

- Restauració de la vegetació de ribera

L'acció genèrica a realitzar en qualsevol de les basses proposades és restaurar la vegetació de ribera autòctona de l'entorn de les basses (essencialment canyissar, bogar, avellanosa, sauleda i freixeneda) tant com sigui possible, tenint en compte el valor del seu efecte barrera en front dels incendis forestals. Amb aquesta acció s'aconseguirà la potenciació de la connectivitat ecològica, increment de la biodiversitat, etc.

- Exemple de restauració del Pantà de Garet a través de tècniques de custòdia

Com a exemple, actualment existeix un acord verbal entre el propietari d'aquesta finca, el Consorci del Lluçanès i el Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter de Manlleu (CERM) per activar la custòdia del torrent i el pantà de Garet (Lluçà). La propietat s'ha compromès verbalment amb el coordinador del CERM i un tècnic del Consorci del Lluçanès a impulsar la conservació i la millora del torrent i l'estany de Garet per mitjà de la custòdia i per totes les vies possibles. Com a iniciativa, ha estat escollida per l'Agència Catalana de l'Aigua en el seu Pla Pilot de Custòdia Fluvial 2007.

En el cas concret del pantà de Garet les actuacions proposades són:

- Col·locació de tanques i abeuradors per bestiar per evitar la seva entrada a l'estany.
- Ampliació de la secció del torrent de Garet aigua amunt de l'estany, inclosa una suavització dels vessants, substituint part dels conreus dels terrenys llindants amb el torrent.
- Reconstitució morfològica de la llera del torrent aigua avall del pantà, aconseguint la seva connectivitat amb la riera Lluçanesa.
- Facilitació d'una dinàmica natural per revegetar ribes i riberes del torrent i del pantà.
- Eliminar-hi les espècies al·lòctones de peix (el black-bass o perca americana).
- Posar-hi algun panell informatiu.

Es preveu també la necessitat de:

- Recerca de fons econòmics per a l'elaboració d'un pla de conservació i millora de l'estat ecològic i la biodiversitat de l'espai (tipus Eurosite).
- Realització d'actuacions preliminars d'avaluació, conservació, millora i seguiment.

Al Lluçanès hi ha molts pocs altres espais aquàtics amb els valors naturals del pantà de Garet. Destaquen, per exemple, tot i la seva extensió menor, les basses de Beulaigua (Sant Martí d'Albars) i de Rocatova de Dalt (Perafita).

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Elaboració avantprojecte i pla de conservació				**8.000,00 €**
Treballs de redacció	u	1	8.000,00 €	8.000,00 €
Evitar l'entrada de bestiar a l'estany				**6.400,00 €**
Col·locació de tanques per bestiar	ml	50	118,00	5.900,00 €
Col·locació d'abeuradors per bestiar	u	1	500,00	500,00 €
Restauració geomorfològica i ecològica				**23.401,50 €**
Suavització dels vessants, substituint part dels conreus aigües amunt(10 metres per banda)	ml	450	10,00	4.500,00 €
Reconstitució morfològica de la llera del torrent aigua avall del pantà	ml	120	10,00	1.200,00 €
Plantació en un marc de plantació de 3m de 380 ut roure de fulla petita (*Quercus cerrioides*), 380 ut freixe de fulla gran (*Fraxinus excelsior*), 380 ut salze blanc (*Salix alba*) i 127 ut avellaner (*Corylus avellana*).	u	1.267	4,50	5.701,50 €
Eliminació o control de crancs i peixos introduïts	u	1	8.000,00	8.000,00 €
Seguiments	u	1	4.000,00	4.000,00 €
Condicionament per a l'ús públic				**7.000,00 €**
Instal·lació panell informatiu	u	2	3.500,00	7.000,00 €
Informació pública i difusió del projecte				**2.000,00 €**
Informació pública i difusió del projecte	u	1	2.000,00	2.000,00 €
Total acció				**46.801,50 €**

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Alta.

Pels valors naturals d'aquestes àrees i la seva fragilitat.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC05

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Conservació i millora de rieres i torrents

MUNICIPIS AFECTATS:

Tots

ACCIONS RELACIONADES:

PC04

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

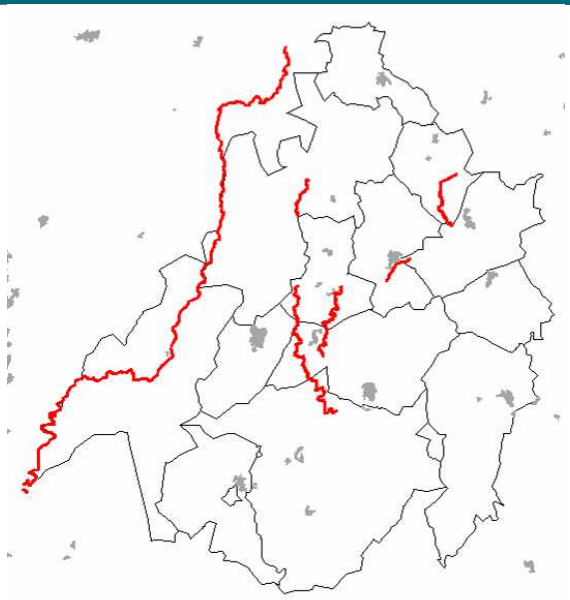

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

La vegetació associada a les rieres i torrents en molts indrets hi és present, però tot i això posseeix una qualitat dolenta. Això es deu majoritàriament a l'activitat agrària, que sovint implica apropar els camps i/o les plantacions de pollancres fins ben bé arran d'aigua.

La vegetació de ribera té importància en la conservació i la millora de l'estat ecològic de les rieres i torrents. En especial els arbres, faciliten la millora de la qualitat fisicoquímica de l'aigua perquè poden retenir una part molt important dels nutrients que hi arriben dels camps de conreu, per via difusa, i fins i tot dels que transporta el propi riu. També evita l'erosió dels vessants i evita que l'aigua s'escalfi en excés. Per altra banda, la vegetació de ribera també té un

paper essencial quant a la biodiversitat, perquè dóna refugi a una gran varietat de plantes i animals, des de petits invertebrats fins a amfibis, rèptils, ocells i mamífers. Les seves arrels submergides també són refugis excel·lents per a la fauna aquàtica.

Actualment no n'existeix cap pla de restauració ni de rehabilitació vigent.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

– Restaurar la vegetació de ribera autòctona (essencialment avellanosa, sauleda i freixeneda).

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Restauració de la vegetació de ribera

Restaurar la vegetació de ribera autòctona de les àrees on s'absenti o estigui malmesa tant com sigui possible, tenint en compte el valor del seu efecte barrera en front dels incendis forestals, potenciació de la connectivitat ecològica, increment de la biodiversitat, etc.

Els espais on es proposa la restauració són:

– Riera de Merlès: tota (els camps envaeixen les seves ribes, en general fins arran d'aigua); requereix d'un estudi més detallat per destriar-hi els sectors de restauració prioritària.
– Riera Lluçanesa: la capçalera (entre Tiratemples a Lluçà i la carretera de Santa Eulàlia a Lluçà) i la part baixa (de Fumanya a Sant Martí d'Albars fins a la seva confluència amb la Gavarresa); i la capçalera del torrent de Garet.
– Riera Gavarresa: la riera entre Sant Martí d'Albars i el pantà de Santa Creu de Joglars i el rec de la Roca Llisa entre la Tria i la Riera (Perafita).
– Riera de Sorreigs: des de la capçalera (Hostal del Vilar) fins a Guiterons (Sant Boi de Lluçanès).

- Accions de custòdia del territori

Promoure acords de custòdia del territori a diferents sectors de rieres i torrents, impulsats en coordinació amb els ajuntaments, entitats mediambientals, centres de recerca i altres agents del territori.

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Restauració geomorfològica i ecològica				**22.250,00 €**
Reconstitució morfològica de la llera, substituint part dels conreus	m2	2000	10,00	20.000,00 €
Reforç de vegetació per recuperar riberes Fer servir preferentment salze blanc, *Salix alba*; avellaner, *Corylus avellana*; freixe de fulla gran, *Fraxinus excelsior*; i roure martinenc, *Quercus humilis*.(Marc de plantació de 4 m)	u	500	4,50	2.250,00 €
Total acció (per km de riu)				**22.250,00 €**

FINANÇAMENT

Agència Catalana de l'Aigua. Subvencions per a la realització d'actuacions de restauració d'espais fluvials

Agència Catalana de l'Aigua. Subvencions per a la realització d'actuacions de millora de l'entorn fluvial

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Alta.
Els projectes han de tenir una durada mínima de tres anys:
1-Preparació del projecte
2-Reperfilat dels terrenys –si s'escau-, neteja de bardisses –si s'escau- i plantació (hivern). Rec i control d'herbes i plantes enfiladisses (primavera i estiu)
3-Reposició de planta morta o malmesa (hivern). Rec i control d'herbes i plantes enfiladisses (primavera i estiu)

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC06

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Fomentar la pesca sostenible.

MUNICIPIS AFECTATS:

Borredà, Lluçà, Santa Maria de Merlès i Sant Boi de Lluçanès

ACCIONS RELACIONADES:

PC03

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

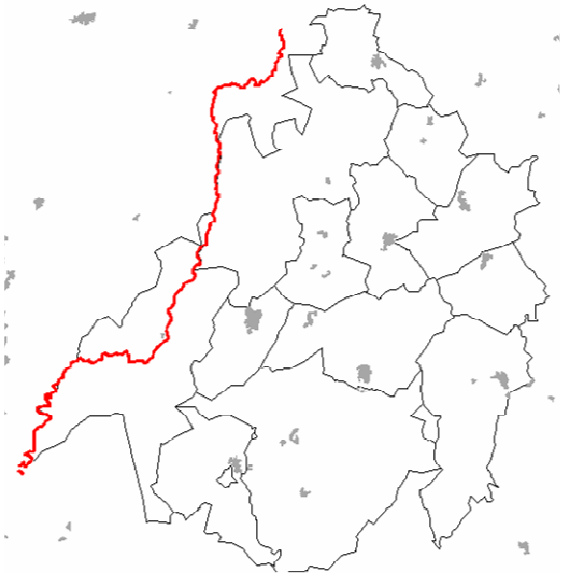

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Al Lluçanès hi ha dos vedat de pesca intensiva:

- entre la presa de Vilalta i el nucli de Santa Maria de Merlès, i a
- l'entorn del cobert de Puigcercós (Borredà).

Això no obstant, hi ha d'altres indrets on es pesca regularment, entre els quals destaquen diverses rescloses de la riera Lluçanesa a Lluçà, el pantà de Santa Creu de Joglars (Olost) i el pantà del Sorreigs a Sant Boi de Lluçanès.

La pesca esportiva tendeix a copiar el model dels països centreuropeus, amb rius molt més cabalosos i tota una altra gama d'espècie. A Catalunya, i al Lluçanès en concret, això ha portat a la introducció d'espècies foranes, per exemple, a la riera de Merlès al cobert de Puigcercós: el gobi

(*Gobio lozanoi*) i, sobretot el veró (*Phoxinus phoxinus*). Servien com a esquer en aquest vedat de pesca intensiva.

També d'espècies depredadores, que competeixen per l'espai i l'aliment i que també s'alimenten de les espècies autòctones; és el cas, molt rellevant, del peix sol (*Lepomis gibbosus*) a la mateixa riera de Merlès però a Santa Maria de Merlès i del black-bass o perca americana (*Micropterus salmoides*) a la riera Lluçanesa.

Actualment existeix l'avantprojecte de *Llei d'ordenació sostenible de la pesca recreativa fluvial i conservació dels ecosistemes aquàtics continentals de Catalunya* (2005) que va en aquest sentit:

- La regulació de la pesca recreativa fluvial mitjançant la protecció, conservació, foment i aprofitament sostenible dels recursos de pesca en tots els cursos i masses d'aigua continental situats en l'àmbit territorial de Catalunya, així com la conservació dels ecosistemes aquàtics continentals.
- La formació, la participació i l'educació dels pescadors i altres usuaris en el respecte del medi ambient i, en especial, dels ecosistemes aquàtics continentals.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Conscienciació dels pescadors i la població en general contra la introducció d'espècies foranes.
- Posada en valor les espècies autòctones: la truita (només a la capçalera de la riera de Merlès), la bagra, el barb cua-roig i l'anguila -si se n'aconsegueix la recuperació-.
- Promoció, essencialment, de la pesca sense mort.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Promoure la pesca sense mort.

Estudi d'alternatives econòmiques per als qui venen tiquets a les zones de pesca intensiva.

- Campanya d'informació sobre la pesca sense mort

Campanya d'informació sobre la pesca sense mort destinada als pescadors i als gestors de les zones de pesca. Es proposa la promoció d'alternatives i de diferents tècniques de pesca més respectuoses amb l'entorn més que no pas una campanya on es destaquin les prohibicions.

Senyalització de les principals zones de pesca amb la regulació específica. Aquesta senyalització pot ser associada a la senyalització de les zones de bany (acció PUP03).

- Planificació de la pesca

Si hi ha d'haver pesca amb mort d'espècies autòctones, tornar a la pesca tradicional o a la pesca amb mosca, i planificar:

- Definició de trams. Zonificació de la conca que s'ha de gestionar per trams de característiques equivalents.
- Priorització de l'ordenació. Definició dels factors prioritaris de la gestió per tal d'assolir els objectius fixats.
- Pla de pesca. Definició d'un pla de pesca que permeti un aprofitament piscícola del tram sota un desenvolupament sostenible de la població de peixos.
- Programa de seguiment i control. Verifica el grau d'assoliment dels objectius fixats i proposa mesures per aquells factors que no funcionin tal com s'esperava.
- Criteris de rotació. Rotació de trams de tal forma que no s'explotin sempre els mateixos.

PRESSUPOST APROXIMAT:

Estudi d'alternatives econòmiques per als qui venen tiquets a les zones de pesca intensiva: 9.000 €
Campanya de conscienciació contra la introducció d'espècies foranes i les noves tècniques de pesca: 12.000 €. Inclou disseny de la campanya i de materials, però no la seva edició.

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes. El Departament de Medi Ambient i Habitatge és l'administració competent i que pot ajudar a la implantació d'aquesta actuació pilot i model a Catalunya.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Alta.
1r any: Començaria per una campanya de conscienciació contra la introducció d'espècies foranes. Seguiria amb un estudi d'alternatives econòmiques per als qui venen tiquets a les zones de pesca intensiva.
2n any: Continuaria amb una campanya d'informació sobre la pesca sense mort: tècniques, etc.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa Conservació (PC)	PC07

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Pla Especial de protecció i regulació dels espais declarats d'interès natural, la riera de Merlès i del Sorreigs.

MUNICIPIS AFECTATS:

Tots

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

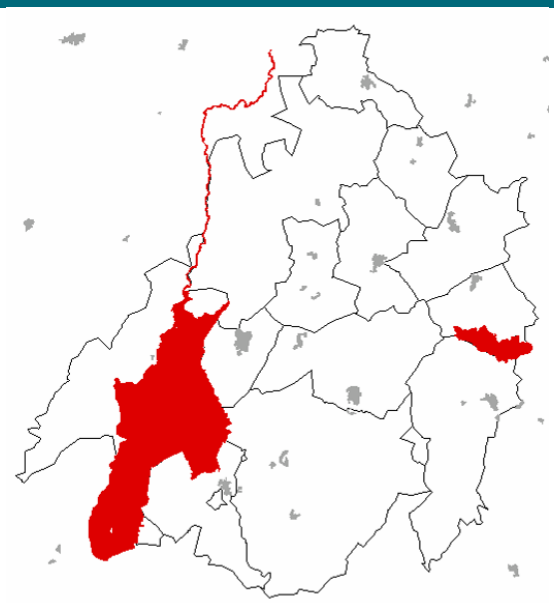

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Els espais inclosos en el Pla d'espais d'interès natural, PEIN, segons el Decret 328/1992, cal que tinguin un Pla Especial que en delimiti l'espai i que en reguli els usos seguint els requeriments de la Llei 12/1985, d'espais naturals.

Actualment els espais naturals inclosos al PEIN del Lluçanès són la riera del Sorreigs, amb un Pla Especial redactat però no aplicat i obsolet degut al canvi de condicions de l'espai, i la riera de Merlès, on no hi ha cap Pla Especial.

Paral·lelament els espais han estat inclosos dins la Proposta de Xarxa Natura 2000 de Catalunya, i això implicarà que seran espais que hauran de tenir un Pla de Gestió per tal d'aconseguir mantenir els seus valors en un estat de conservació favorable.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Desenvolupar un Pla Especial de protecció i regulació dels espais d'interès natural, riera de Merlès i riera del Sorreigs.
- Incrementar l'àrea protegida de l'EIN Riera de Merlès: incloure dins dels límits de l'EIN la Zona Inundable, definida per l'aiguat amb un període de retorn de 500 anys.
- Implicar la població en la necessitat d'aquesta acció i els guanys socioambientals que se'n deriven.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Redacció dels plans especials

Es proposa la redacció dels Plans especials corresponents a cada un dels espais naturals i el conseqüent pla de gestió. En la Riera de Merlès cal la redacció del Pla i els seus estudis de base, mentre que en la Riera del Sorreig és suficient la revisió del Pla Especial existent, de l'any 1995, per actualitzar-lo a la situació actual.

- Ampliació de l'àmbit d'actuació de l'EIN de Merlès

Actualment els límits de l'EIN de Merlès són la llera i la riba. Això incapacita una gestió de l'entorn immediat de la riera, que l'afecta. Es proposa incrementar l'àrea protegida de l'EIN Riera de Merlès per tal que quedi inclosa dins dels límits de l'EIN la Zona Inundable, definida per l'aiguat amb un període de retorn de 500 anys.

- Ampliació de l'àmbit d'actuació de l'EIN del Sorreigs

Des dels Ajuntaments de Sant Bartomeu del Grau, Santa Cecília de Voltregà i Sobremunt hi ha la intenció política de tirar endavant una ampliació de l'àmbit de l'EIN del Sorreigs. Es proposa que aquesta tiri endavant i en paral·lel a la redacció del Pla Especial.

- Principals criteris de regulació i gestió

Els corresponents plans especials i de gestió s'han de basar en criteris de conservació i regulació sostenible dels usos de cada un dels espais. A continuació s'apunten els principals criteris generals que caldrà adaptar en el procés de redacció.

- Regulació dels usos del lleure (important el bany en la riera de Merlès).
- Ordenació de l'accés als espais (accés a peu, en bici i motoritzat) per aconseguir compatibilitzar-lo amb la conservació dels valors naturals de l'espai i dels camins, pistes i sistema viari que les acull.
- Vinculació de la propietat en la gestió dels espais naturals.
- Regulació de la pesca segons la normativa vigent per tal que no es puguin alliberar espècies exòtiques i es promogui la pesca sense mort.
- Potenciar el bosc de ribera per a mantenir i garantir la connectivitat ecològica.
- Eliminació de barreres a la connectivitat.
- Eliminació d'impactes existents sobre la ribera dels rius
- Millorar la gestió forestal de l'espai (important per a la zona forestal de pinassa de Merlès).

- Procés de participació

Es proposa que al llarg de la redacció dels plans es dugui a terme un procés de participació entre l'entitat que gestionarà els EIN i les principals persones i associacions implicades en cada un dels sectors. Cal posar especial importància en la participació de la propietat per aconseguir la seva complicitat en la gestió i per a aconseguir explicar els guanys socioambientals que se'n deriven. D'aquest procés de participació caldrà que se'n derivin acords de custòdia amb propietaris per a la implantació dels plans especials.

- Creació d'òrgans de gestió

Per tal que s'implementin els consegüents plans especials cal la creació de l'òrgan de gestió dels espais naturals. Tot i que l'òrgan i els seus integrants serà el resultat de negociacions entre els actors implicats, es proposa que:

– En el Sorreigs es creï un consorci entre els tres municipis integrants del PEIN (Sobremunt, Sant Bartomeu del Grau i Santa Cecília de Voltregà), la Generalitat, el Consorci del Lluçanès i el Consell Comarcal d'Osona. L'objectiu a aconseguir en ambdós casos seria que hi hagués una persona encarregada de la gestió dels espais.
– En l'EIN de Merlès es creï un consorci entre els municipis integrants (Prats de Lluçanès, Santa Maria de Merlès, Sant Feliu Sasserra, Borredà, Lluça i Oristà), el consorci del Lluçanès, la Generalitat i els consells comarcals corresponents (Berguedà, Bages i Osona)

- Acords de custòdia

Tot i això és interessant que un cop els plans estiguin redactats es pugui començar a treballar des dels Ajuntaments amb acords de custòdia de forma puntual que també poden ser interessants.

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Redacció de pla especial				**35.000 €**
Redacció de pla especial Merlès	u	1	18.000 €	18.000 €
Revisió pla especial Sorreig	u	1	10.000 €	10.000 €
Procés de participació	u	1	7.000 €	7.000 €
Total del projecte				**35.000 €**

FINANÇAMENT

Es pot demanar finançament directe el Servei de Planificació i Gestió de l'entorn Natural del Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya per a la redacció dels plans estratègics.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: alta
Cal que el procés de participació es faci de forma paral·lela i des de l'inici de la redacció dels plans especials i processos d'ampliació.

7.2 PROGRAMA DE ORDENACIÓ D' ACCESSOS I CAMINS

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'Accessos i Camins (PAC)	PAC 1

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Localització i proposta d'acció dels punts on els camins ramaders presenten dificultats de pas.

MUNICIPIS AFECTATS:

Prats de Lluçanès, St. Maria de Merlès i Olost.

ACCIONS RELACIONADES:

PAC2

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

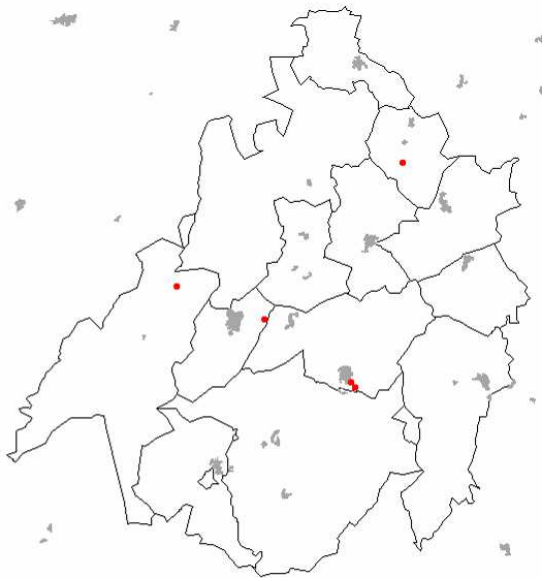

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Actualment al Lluçanès es porta a terme un treball de recerca per identificar i donar a conèixer el traçat dels Camins Ramaders que creuen la Comarca, realitzat pel Grup de Treball de Transhumància del Solc, associació cultural del Lluçanès. Ara es tenen dades dels traçats dels quatre camins principals que existeixen en aquest territori i dels punts on existeixen ocupacions, tanques i d'altres entrebancs que fan que en aquests punts no hi pugui circular un ramat de bestiar amb normalitat.

Existeixen quatre rutes principals que creuen el Lluçanès:

- Ruta I, del Penedès a Castellar de N'Hug pel Coll de Merolla. Direcció nort-Sud.
- Ruta II, del Penedès a Castellar de N'Hug per St. Jaume de

Frontanyà. Direcció nort-Sud.

- Ruta III, del Vallès a Alpens (enllaç amb la ruta I). Direcció nort-Sud.
- Ruta IV, del Cadí al Montseny. Direcció Est-Oest.

Aquests camins ja no son transitats, com en el passat, per milers de caps de bestiar, només alguns dels trams son usats pels pocs pastors que actualment queden al Lluçanès, tot i això aquests camins son un patrimoni públic que s'ha de conservar i potenciar si cal aprofitant-los per a altres usos.

Actualment els camins es troben parcialment senyalitzats i durant l'any 2007 està previst millorar-la i homogeneïtzar-la en un projecte conjunt entre el Grup de Treball de Transhumància del Solc i el Consorci del Lluçanès, amb el finançament de la Fundació Territori i Paisatge de Caixa Catalunya. En el mateix projecte està prevista l'edició d'un mapa amb els camins.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Dur a terme les actuacions per aconseguir que la gent i els ramats pugin circular pels camins sense obstacles
- Aconseguir la catalogació com a Camins Ramades per part del Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

S'ha localitzat mitjançant GPS cinc punts on els Camins Ramaders son ocupats o barrats, que es presenta en el mapa adjunt. Es pot observar que els problemes que afecten a aquests punts son fàcils de solucionar.

- Arranjament en la Ruta III,
  - En el punt 1, prop de Can Coma (St. Agustí de Lluçanès), el camí és ocupat per un camp conreat. Es planteja la conservació del camí en les collites pròximes, a més s'ha d'instal·lar una maneta en el filat perimetral del camp per a permetre el pas pel camí.

Fotografia: filat perimetral del camp i el camp impedeixen la circulació de bestiar i persones pel camí.

- Arranjament en la Ruta IV,

– En el punt 2, al costat de les Granjes prop de Borralleres (Sta. Maria de Marlès). S'ha d'instal·lar un pas en el filat, a més per fer-lo transitable s'hauria de desbrossar un tram de camí d'una longitud aproximada de 200 m.

Fotografia: filat que impedeix el pas del Bestiar i persones pel camí i que es troba envaït per vegetació a desbrossar.

– En el punt 3, al peu de la carretera de Prats de Lluçanès (Prats de Lluçanès). S'ha d'instal·lar un pas en la tanca d'espines que barra el pas al bestiar i a les persones que poden circular pel camí.

Fotografia: la tanca d'espines talla el camí a bestiar i persones que hi circulen.

– En el punt 4, a la sortida del poble d'Olost (Olost), el camí és ocupat per un camp conreat, es planteja la conservació del camí en les collites futures.

Fotografia: ocupació del camí per conreu.

– En el punt 5, al càmping d'Olost (Olost), s'ha d'habilitar un pas en la tanca perimetral del càmping per fer possible el pas de persones i de bestiar pel camí.

Fotografia: camí ramader abans d'arribar al càmping i la tanca que impedeix el pas de persones i bestiar pel camí ramader.

- Catalogació com a Camins Ramaders

Per tal de poder dur a terme les actuacions per aconseguir que la gent i els ramats pugin circular pels camins sense obstacles. Per assegurar la seva conservació cal que els Ajuntaments implicats demanin la catalogació, al Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya, d'aquests camins com a Camins Ramaders. Un cop catalogats els drets d'aquests camins seran defensats per la Llei.

- Tècniques de custòdia del territori per garantir el pas i conservació

Es proposa que els ajuntaments, el Grup de Transhumància de Solc i el consorci del Lluçanès s'impliquin en la negociació amb els propietaris de les finques per on passa el camí i a fer de mitjancers en els llocs on cal la restauració del camí per tal de garantir el pas i la conservació del Camins Ramaders.

PRESSUPOST APROXIMAT

Les actuacions a realitzar tenen un baix import econòmic:

	U	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Instal·lació de passos en els filats	**u**	**3**	**50,00**	**150,00€**
Instal·lació de pas en la tanca perimetral del Càmping d'Olost	u	1	1.000,00	1.000,00 €
Desbrossar (operari + maquina)	h	6	20,00	120,00 €
Execució total del projecte				**1.270,00 €**

FINANÇAMENT

Fundació Territori i Paisatge – Caixa Catalunya. Convocatòria d'Ajuts a Projectes de Protecció del Medi Ambient

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Alta

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'Accessos i Camins (PAC)	PAC 2

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Pla d'Ordenació de Camins del Lluçanès

MUNICIPIS AFECTATS:

Bloc 1: Sta. Maria de Merlès, St. Bartomeu del Grau, Olost, Prats de Lluçanès, Oristà i St. Feliu Sasserra.

Bloc 2: Alpens, Lluçà, Sobremunt, St. Agustí de Lluçanès, St. Boi de Lluçanès, St. Martí d'Albars i Perafita.

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

La pressió humana sobre el territori ha anat en augment els últims anys i seguirà augmentant , son moltes les persones que durant el seu temps lliure realitzen activitats al medi natural; senderistes, ciclistes, cavallistes, motoristes, 4x4 i quads conviuen en els mateixos camins, alguns d'ells provocant molèsties a la gent que viu en masies i creant incompatibilitats entre els propis usuaris.

La Xarxa de camins del Lluçanès es molt extensa aproximadament d'uns 1.000 km i actualment no existeix cap eina per regular els usos d'aquests camins.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

L'objectiu general del Pla d'Ordenació de Camins (POC) és establir les bases d'ordenació dels usos (pel lleure) dels camins públics i privats, amb la finalitat d'implantar posteriorment una política d'ordenació, regulació de l'accés i els usos d'aquests camins.

Com a objectius específics s'ha de mencionar :

- Determinar l'estat físic actual de la xarxa de camins.
- Determinar els usos actuals de la xarxa de camins.
- Determinar les intensitats de pas actuals per a cada ús i per a cada camí.
- Determinar l'estat legal actual de la xarxa de camins.
- Definir les incompatibilitats entre els diferents usuaris dels camins.
- Definir les incompatibilitats legals en relació als usos dels camins.
- Fer una proposta d'usos pels diferents camins.
- En base a aquesta proposta definir itineraris preferents per a cada tipus d'ús.
- Establir una sèrie de propostes lligades al Pla, com senyalització i difusió.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

La metodologia que segueix la realització del Pla d'Ordenació de Camins es pot resumir en els següents punts:

- Selecció de la xarxa de camins.

Els camins seleccionats seran la xarxa bàsica que defineix la Diputació de Barcelona per la prevenció i lluita contra incendis, ja que agrupa la majoria de camins d'accés a masies i a nuclis de població del territori, els camins catalogats com a GR (senders de gran recorregut), PR (senders de petit recorregut), SL (senders locals), els camins inclosos en les rutes del centre de Btt del Lluçanès, els camins ramaders i els camins identificats en les entrevistes amb usuaris, propietaris i Ajuntaments que es cregui convenient incloure'ls en la xarxa per motius singulars o per algun conflicte en particular.

- Inventari dels camins.

Es tracta de fer un inventari on es cataloga els camins en funció del tipus d'usuari que hi pot circular en funció de les característiques físiques de cada camí. Es defineix la titularitat dels camins (públic/privat).

- Entrevistes amb col·lectius, ajuntaments i propietaris.

Es realitzen aquestes entrevistes a fi de:

- Revisar la xarxa seleccionada.
- Determinar les intensitats de pas per a cada usuari i cada camí.
- Identificar possibles conflictes entre usuaris.

- Estudi d'incompatibilitats.

S'aplica el quadre d'incompatibilitats que relaciona les intensitats de pas i les amplades dels camins per a definir incompatibilitats i compatibilitats d'usos de cada camí.

- Proposta de rutes preferents i camins permesos al transit motoritzat.

Es la proposta final del Pla d'Ordenació de Camins en que es defineix els camins proposats per a cada ús de manera que no existeixin incompatibilitats d'usos.

- Propostes lligades al POC.

Es planteja com s'hauria de senyalitzar i difondre la proposta del Pla i les mesures compensatòries i els permisos especials derivats de la mateixa.

PRESSUPOST APROXIMAT:

El cost aproximat de realitzar el Pla d'Ordenació de camins es d'uns 40.000 euros, incloent els dos Blocs.

FINANÇAMENT

El finançament es pot aconseguir un cop es creí l'Associació de Propietaris Forestals del Lluçanès, ja que la Diputació de Barcelona, mitjançant l'Associació de Propietaris Forestals Bellmunt- Collsacabra ja va finançar un Pla d'Ordenació de Camins en l'àmbit d'aquesta Associació.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Baixa

Degut a la gran quantitat de km de camins que existeixen al Lluçanès es planteja de fer el Pla d'Ordenació de Camins en dos blocs :

Bloc 1; la part sud de la comarca que inclou els municipis de: Sta. Maria de Marlès, St. Bartomeu del Grau, Olost, Prats de Lluçanès, Oristà i St. Feliu Sasserra.

Bloc 2: la part nord de la comarca que inclou els municipis de: Alpens, Lluçà, Sobremunt, St. Agustí de Lluçanès, St. Boi de Lluçanès, St. Martí d'Albars i Perafita.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'Accessos i camins (PAC)	PAC 3

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Replantejament del traçat del GR1, GR4 i GR3 al seu pas pel Lluçanès.

MUNICIPIS AFECTATS:

Sta. Maria de Merlès, Lluçà i Alpens (GR1 i GR4).
Oristà, Sobremunt, St. Bartomeu del Grau, St. Boi de Lluçanès i St. Agustí de Lluçanès (GR3).

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

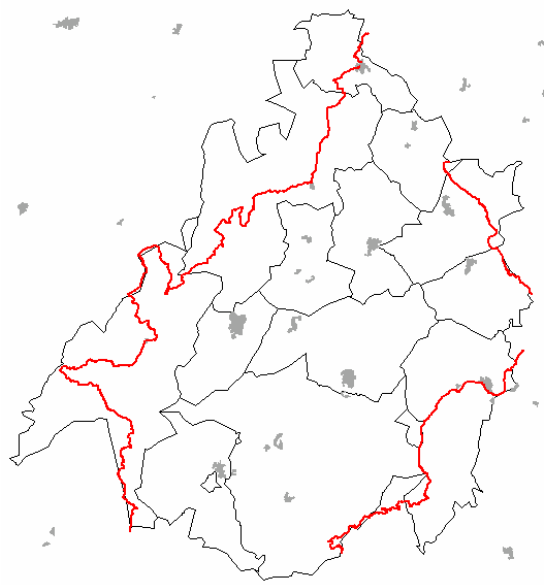

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Els traçats dels tres GR que passen pel Lluçanès transcorren majoritàriament per pistes forestals, aquest fet comporta un risc pels senderistes ja que comparteixen espai amb altres usuaris com 4x4, motos i quads. A més a més, pel col·lectiu de senderistes no són atractius ja que el que busca aquest tipus d'usuari és caminar per senders i corriols.

Per altre part la normativa de senders de Gran Recorregut, expressa que per poder homologar un camí, aquest ha de transcorre com a mínim en un 50% del seu recorregut per senders o corriols i que el percentatge d'asfalt no pot superar el 5% del recorregut, en el cas dels GR del Lluçanès no es compleix ja que; el GR1 transcorre en un 33% per senders, el

GR3 en un 46%, i el GR4 en un 22%. Els percentatges d'asfalt per a cada GR son descrits més endavant.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Disminuir el percentatge de GR que transcorre per pista, buscant variants que discorrin per corriols o en cas de la inexistència d'aquests.
- Obrir nous trams de sender que sense canviar la ruta evitin el pas per pistes.
- Augmentar el nombre de senderistes que escollirien el Lluçanès per a les seves activitats fent el itinerari més atractiu.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

En la següent taula s'expressen els Km i percentatges de sender, pista i asfalt per a cada GR juntament amb els Km totals dels GR en el seu pas pel Lluçanès.

	Total km	Sender		Pista		Asfalt	
		Km	%	Km	%	Km	%
GR1 (veure mapa)	22,7	7,5	33	14,2	62,5	1	4,5
GR3 (veure mapa)	27,8	12,8	46,2	11,5	41,3	3,5	12,5
GR4 (veure mapa)	25,4	5,7	22,4	17,7	69.8	2	7,8

Els primers trams a substituir, son els asfaltats, ja que és en aquests trams on existeix més trànsit motoritzat i a la vegada son els menys atractius pels senderistes. Modificant aquests trams el GR3 ja compleix amb la norma per a l'homologació de senders, però el GR 1 i 4, s'haurien de modificar uns Km de traçat per pista per complir la norma de homologació de senders. Com més trams de pista siguin substituïts per corriols més atractiu serà el sender i menys risc tindrà pels usuaris.

En el cas del GR 1, els trams més interessants per a substituir la pista per senders son:

- El tram que s'inicia a prop del km 7 de la carretera Bv-4341, i que passa prop de St. Cristòfol de Borrassers fins a enllaçar amb el corriol que porta al Serrat dels Tudons .
- El tram que s'inicia al serrat del Tudons i finalitza al Mas Graell i d'aquí fins enllaçar el corriol que arriba a Alpens.

Fent aquest canvi s'aconsegueix anar des de Sta. Eulalia de Puig-Oriol fins Alpens exclusivament per sender, estalviant al senderista prop de 5 km de pista i augmentant a un 59% de sender, sobre el recorregut total d'aquest GR al seu pas pel Lluçanès.

En el cas del GR4, els trams proposats per a realitzar el canvi de traçat son els següents:

- Des de l'entrada del GR al Lluçanès pel Sud fins a St. Pau de Pinós es va alternant trams de pista amb trams de sender aquests trams de pista s'haurien de substituir per senders, total 3,2 Km.
- Des de Cal Rovira (punt Nord d'entrada del Gr4 al Lluçanès) fins a Sta. Magdalena també s'alterna pista amb sender, es necessari substituir la pista per sender, total 3.1Km.

Realitzant aquests canvis es redueix el traçat per pista del GR4 en 6.3 km i augmenta fins a un 55% de sender, sobre el total del recorregut del GR4 dins la Comarca del Lluçanès.

PRESSUPOST APROXIMAT:

El preu unitari de creació de sender és de 25€/ml, però en molts cassos realitzant una desbrossada de la vegetació ja n'hi hauria prou, el cost aproximat de desbrossar un camí de 1,5m d'amplada és de 600€/km. Depenent de les condicions del terreny s'aplicarà un mètode o un altre.

Els amidaments són:
Substitució d'asfaltat: 6.5 km
Substitució de pista: 14.35km de camí nou.

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: mitja

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'Accessos i Camins (PAC)	PAC 4

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Regulació de l'accés al PEIN del Sorreig.

MUNICIPIS AFECTATS:

Sant Bartomeu del Grau, Sobremunt, Sant Boi del Lluçanès i Santa Cecília de Voltregà

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

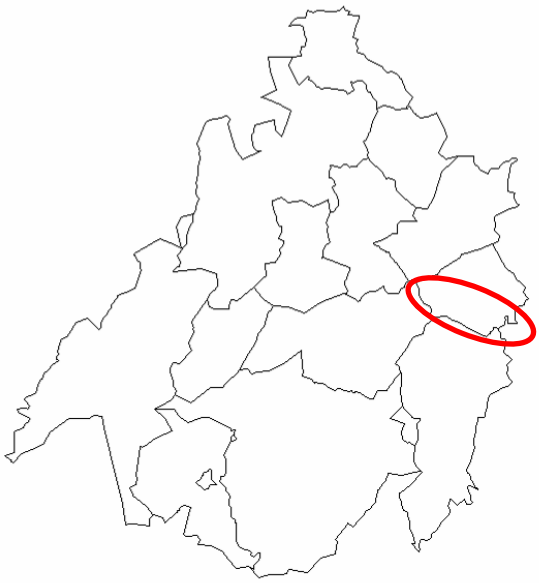

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Actualment la pista del Sorreig uneix Santa Cecília de Voltregà travessant la zona del PEIN. En la part més alta la xarxa de pistes es ramifica i es pot accedir a Sobremunt, Sant Boi del Lluçanès o connectar amb la carretera que els uneix amb Sant Bartomeu del Grau.

El PR del Sorreig, creat pel Grup de Defensa del Ter (GDT) per a donar a conèixer l'alt valor natural del Sorreig, transcorre parcialment per aquesta pista i la utilitza com a espai de pas entre trams de sender.

La pista és utilitzada actualment com a via de trànsit entre pobles, tot i que les condicions són només per a vehicles tot terreny o preparats per a circular per pistes. I a més és utilitzat per motos, vehicles tot terreny i quads per a un ús de lleure i oci. Aquest últim aspecte genera

diversos impactes sobre la pista i el seu entorn, com la degradació de marges en les corbes perquè els vehicles hi pugen, o l'aparició de talussos utilitzats com a espais de pràctica per a fer pujades fortes.

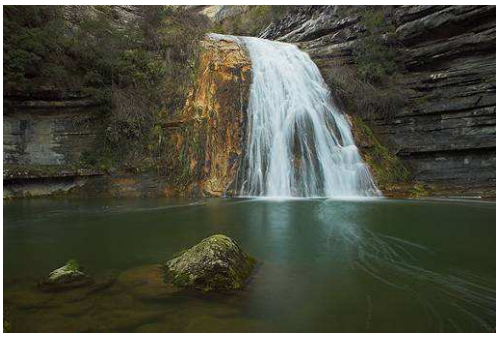

El Sorreig és actualment un espai amb un alt valor ecològic degut en part la poca accessibilitat que té i també degut a la dificultat orogràfica de l'espai ampliar la pista esdevé un projecte amb un alt impacte ambiental. Tot i això hi ha diversos espais d'interès natural que són visitats i conegut i que a més es proposen que siguin un dels espais de la xarxa d'espais naturals d'interès per a l'ús públic, vinculats al futur "Ecomuseu" del Lluçanès (acció PUP1), com el Gorg Negre.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Regular els usos del PEIN del Sorreig.
- Evitar els impactes dels vehicles motoritzats que hi ha actualment.
- Mantenir la pista del Sorreig.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

Es proposa l'estudi detallat de la pista per tal de trobar els principals punts d'impacte. Amb l'implantació de l'acció del Pla d'Ordenació de Camins (acció PAC 2) els usos de la pista quedaran definits.

Es proposa el condicionament de l'accés fins al Gorg Negre i el seu mirador superior, així com la revalorització dels elements culturals existents, especialment els molins: Molí de Guiteres i Molí de l'Aumatell.

PRESSUPOST APROXIMAT:

Actualització del Pla Especial de l'Espai Natural de la Riera del Sorreigs: 6.000€
Estudi detallat dels impactes i propostes de correcció sobre el Sorreig i la pista: 9.000€

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: alta

7.3 PROGRAMA D'ÚS PÚBLIC

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'ús públic (PUP)	PUP1

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Creació d'una xarxa d'espais naturals d'interès per a l'ús públic, vinculats al futur "Ecomuseu" del Lluçanès.

MUNICIPIS AFECTATS:

Lluçà, Alpens, Sant Agustí del Lluçanès, Sant Boi del Lluçanès, Sobremunt i Sant Bartomeu del Grau

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

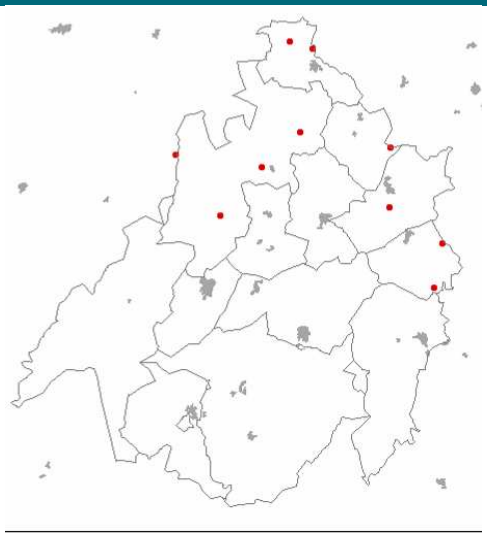

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Des del Consorci del Lluçanès es pretén consolidar la proposta tècnica de crear diferents centres d'interpretació del patrimoni natural, cultural i històric de la comarca a través de centre temàtics. Aquests centres queden definits en la bruixeria a Sant Feliu Sasserra, la transhumància a Sant Boi del Lluçanès, la ramaderia i llana a Prats de Lluçanès i el bandolerisme a Oristà. La proposta és crear un museu sobre cada tema en cada poble, però finalment pot ser que n'acabi essent un de central amb diverses seus satèl·lit.

Aquest eixos són definits degut a la seva tradició en el territori del Lluçanès, on hi ha diversos punts el medi natural que hi estan relacionats.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Identificar els espais naturals relacionats amb els principals eixos d'interpretació del Lluçanès (bruixeria, transhumància, ramaderia i llana, i bandolerisme) situats en l'àmbit d'estudi i altres elements d'interès per a la interpretació de la comarca.
- Crear una xarxa d'espais naturals d'interès per a la seva visita.
- Condicionar els principals espais naturals per aconseguir compatibilitzar el al seu ús social i la conservació dels seus valors com espai natural.
- Aconseguir espais on els visitants dels espais naturals del Lluçanès puguin accedir per a gaudir-los i conèixer-los, facilitant la seva acollida alhora que es minimitza el possible impacte d'aquest sobre l'entorn natural.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Creació d'una xarxa d'espais d'interès vinculats a l'Ecomuseu del Lluçanès.

L'objectiu és aconseguir una xarxa d'espais naturals de referència vinculats al futur Ecomuseu del Lluçanès (ja sigui un o diversos punts), amb interès sobre els eixos que aquest tingui en compte i els valors del patrimoni natural i cultural. Es proposa que els espais naturals proposats funcionin com petits centres satèl·lits de l'Ecomuseu (ja sigui aquest un o diversos punts). Han de ser punts sobre els que des de l'equipament es redistribueixin els visitants interessats en la temàtica en concret de cada espai.

Els espais han de estar condicionats per a la recepció dels visitants i que per tant aquest al arribar-hi se li garanteixi una visita agradable i que satisfaci les seves expectatives de coneixement. Es proposa que sobre aquests espais es realitzin les següents accions:

- creació de rutes d'interès temàtiques dins el Lluçanès,
- realització d'itineraris guiats interpretatius, centralitzats des de l'Ecomuseu, i
- edició de material sobre els diferents espais per a l'autoguiatge i la seva difusió.

Els principals punts del medi natural de l'àmbit d'estudi relacionats amb els principals eixos d'interpretació del patrimoni al Lluçanès, són els següents. Cal destacar que la temàtica que està més representat en els espais és la bruixeria i els espais amb valors naturals.

Nom	**Interès**
Rocadepena	Bruixeria
Gola de les Heures	Bruixeria
Gorg Negre	Bruixeria
Pantà de Garet	Ecològic i paisatgístic
Els Munts	Ecològic i paisatgístic
Santa Llúcia de Sobremunt	Ecològic i paisatgístic
Itinerari de Natura de la Gavarresa	Educació i sensibilització ambiental
Casa de la Cirera	Educació i sensibilització ambiental
Molí fariner Puig-oriol	Educació i sensibilització ambiental

- Accions de condicionament dels espais

En els espais anomenats cal fer els següents arranjaments:

– Acord de custòdia amb la propietat per tal d'aconseguir la seva implicació en el projecte i el compromís comú de la conservació dels recursos.
– Condicionament àrea d'acollida, ja sigui per a vianants, bicicleta o cotxe, depenent de l'espai.
– Arranjament itinerari d'accés interpretatiu que doni informació i formació sobre els valors de l'espai a través d'un tríptic o similar.

Mesures específiques per a un dels espais:

– A Rocadepena es dissenyarà un itinerari d'accés des del poble d'Alpens (veure acció PUP2).
– L'itinerari de natura de la Gavarresa serà arranjat (veure acció PUP2).
– La Gola de les Heures serà condicionada com a zona de bany (veure acció PUP4).

- Catàleg digital vinculat a eines de GPS (Global Positioning System)

Realització d'un catàleg digital de tots els espais amb rutes per GPS. Aplicació de les noves tecnologies en l'establiment de rutes i interpretació de l'entorn.

Aplicació informàtica associada a GPS que faciliti l'accés a cada un dels espais a través de les rutes en GPS (o tracks), sobre les que en funció de l'espai on es troba el visitant i usuari del GPS es subministri la informació necessària sobre el seu entorn, es puguin afegir fotografies,... Aquest servei va associat a assistents personals digitals (PDA) on l'usuari es pot descarregar la cartografia, els tracks i la informació d'interès associada.

Donat que la PDA està només parcialment estesa entre els potencials usuaris del servei, inicialment es proposa que també es puguin llogar les PDA.

PRESSUPOST APROXIMAT:

Creació de la xarxa comuna: cost de personal, sense determinar
Assessorament per a la realització d'acords de custòdia i seguiment: 9.000 €/ any
Disseny i edició de material divulgatiu (inclou tres tríptics): 12.000 €
Condicionament dels espais per a visitar: Parcialment inclòs en les accions relacionades
Catàleg digital vinculat a eina GPS: 20.000 € per a la seva implementació (no inclou la compra de PDA per a lloguer).

Cost total: 41.000 €

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes. Per a l'impuls des del consorci es proposa la contractació de personal complementari utilitzant els Nous Jaciments d'Ocupació del Departament de treball i indústria de la Generalitat de Catalunya.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Mitja
En aquest projecte de creació d'una xarxa el primer pas que cal tirar endavant és l'acord amb els propietaris dels espais, a més de la definició concreta de tots els espais que realment formaran part de la xarxa.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'ús públic (PUP)	PUP2

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Creació d'itineraris demostratius dels valors naturals i culturals dels espais naturals del Lluçanès.

MUNICIPIS AFECTATS:

Sant Bartomeu del Grau, Alpens, Lluçà, Santa Maria de Merlès

ACCIONS RELACIONADES:

PC01

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

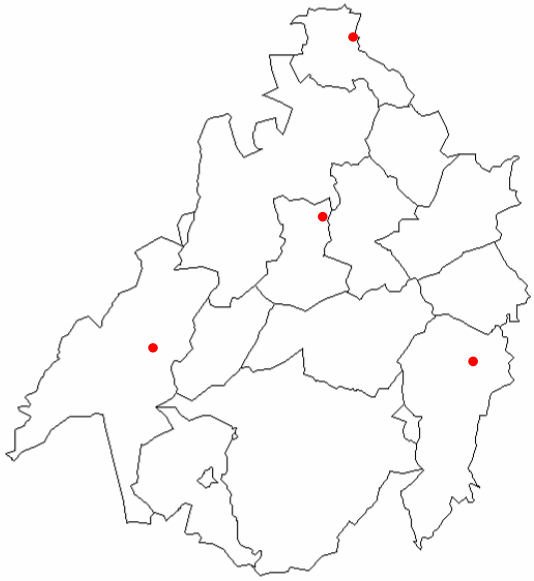

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Actualment en el Lluçanès existeix un itinerari de natura en la riera Gavarresa, impulsada des de l'equip de mestres del Col·legi d'Educació Infantil i Primària (CEIP) Gafarró de Santa Eulàlia de Puig-oriol. Actualment els plafons interpretatius, que donen suport a un dossier educatiu, estan considerablement degradats. Aquest itinerari ha format part de l'oferta escolar del Consell Comarcal d'Osona durant molts anys i per tant ha estat àmpliament visitat per molts nens de la comarca.

Tot i això hi ha nombrosos camins per a vianants i també hi ha una gran quantitat d'espais freqüentats per la població i els visitants de la comarca. A més els espais amb interès dins l'àmbit d'estudi i que per tant tenen potencial com a espais per a la interpretació de l'entorn és elevat.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Condicionar itineraris demostratius d'accés senzill i per al públic en general, en els que es pugui gaudir dels principals valors naturals del Lluçanès i les seves principals rieres.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

Sempre que sigui possible es realitzaran els itineraris des dels entorns dels pobles i nuclis d'habitants. Seran senyalitzats de forma clara i per a que persones sense coneixements tècnics d'orientació o excursionisme el puguin realitzar.

Els itineraris turístics proposats hauria de complir els següents criteris:

- Sempre haurà d'estar indicat en tot el seu trajecte i a l'inici o final es posarà un cartell indicant les seves característiques (Identificació de l'itinerari, origen i destí, longitud i temps aproximat de durada).
- Dificultat baixa per a usuari del públic en general, sense més requeriments tècnics que el de la passejada.
- Vinculat, sempre que sigui possible, en la seva sortida i arribada, a un nucli de població.
- Vinculat a elements d'interès de la comarca.
- Podran contenir plafons explicatius al llarg del seu recorregut, tot i que no es recomana que se'n faci un ús molt extensiu, a excepció d'espais remarcables.
- En canvi sí que es potenciarà la possibilitat d'autoguiatge per a augmentar el coneixement de l'entorn.
- Itineraris de servei, altament utilitzats, es senyalitzaran per tal de garantir la seguretat dels seus usuaris i evitar la pèrdua de les persones.

La senyalització d'aquests itineraris cal que es realitzi de forma homogènia amb la resta de Lluçanès. Es proposa que s'utilitzi el sistema homologat per la FEEC, ja sigui a través del Sender Local (SL) o del Petit Recorregut (PR).

Paral·lelament, els camí històrics o d'interès patrimonial i els senders de llarg recorregut, seran senyalitzats de forma més extensiva, tipus GR.

Es proposa el condicionament o creació dels següents itineraris:

- Mirador de la Tuta (Sant Bartomeu del Grau). Itinerari des del nucli urbà i la zona de la fàbrica de Puigneró fins al mirador de la depuradora. Es proposa que aquest itinerari contingui elements interpretatius i museístics de la història de contaminació industrial de la riera de la Tuta i el Sorreig, espai on es va produir el primer delicte ecològic de Catalunya.
- Rocadepena (Alpens). Condicionament del camí de pujada a la Rocadepena que puja per la capçalera de la Riera de Sora des del poble de Alpens fins a la Roca. Aquest itinerari travessa en dos ocasions la riera i per tant cal l'habilitació de passeres de fusta.
- Itinerari de natura de la Gavarresa (Santa Eulàlia de Puig-oriol, Lluçà). Es proposa recondicionar l'itinerari de natura de la Gavarresa existent a Santa Eulàlia de Puig-oriol. Per a fer-ho cal entrar en contacte amb el professorat del CEIP Gafarró per tal de realitzar-ho conjuntament. Es proposa que s'aprofitin les estructures existents, però que es

refacin els plafons. L'itinerari estava pensat per a escolars acompanyats de professors, però es proposa que en la seva reformulació se surti des del poble de Santa Eulàlia i es recomana que els cartells continguin informació que es pugui interpretar també sense la necessitat del dossier.

– Santa Maria de Merlès per la riera de Merlès fins els molins i unir el càmping amb el poble. En la zona propera a Santa Maria de Merlès existeixen dos molins i una resclosa que canalitza el riu. Es proposa la realització d'un itinerari per uneixi el nucli de població amb aquests, resseguint la riera de Merlès. En un punt cal travessar un tributari de la riera a través de passera.

PRESSUPOST APROXIMAT:

Itinerari		u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Sant Bartomeu del Grau	**Condicionament camí**				**22.110,00 €**
	Compactació i perfilament de sender	ml	600	25,00	15.000,00 €
	Arranjament corriol	ml	237	30,00	7.110,00 €
	Instal·lació mirador				**9.400,00 €**
	Plafó paisatgístic	u	1	3.500,00	3.500,00 €
	Tanques protecció fusta	ml	50	118,00	5.900,00 €
	Exposició aire lliure				**12.000,00 €**
	Elaboració projecte exposició aire lliure	u	1	12.000,00	12.000,00 €
	Total Sant Bartomeu del Grau				**43.510,00 €**
Roca Pena	**Condicionament camí**				**21.600,00 €**
	Arranjament corriol	ml	500	30,00	15.000,00 €
	Instal·lació passera de fusta	m2	44	150,00	6.600,00 €
	Plafó informatiu				**6.500,00 €**
	Cartell exterior informatiu	u	1	3.000,00	3.000,00 €
	Plafó inici final	u	1	3.500,00	3.500,00 €
	Total Rocadepena				**28.100,00 €**
Gavarresa	**Condicionament camí**				**17.940,00 €**
	Arranjament corriol, desbrossada terreny	ml	4.200	0,70	2.940,00 €
	Arranjament corriol	ml	500	30,00	15.000,00 €
	Plafó informatiu				**3.000,00 €**
	Plafó inici final	u	1	3.000,00	3.000,00 €
	Total itinerari Gavarresa				**20.940,00 €**

Itinerari		u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Merlès	**Condicionament camí**				**7.860,00 €**
	Millora del ferm i desbrossada	ml	1.800	0,70	1.260,00 €
	Instal·lació passera de fusta	m2	44	150,00	6.600,00 €
	Plafó informatiu				**3.000,00 €**
	Plafó inici final	u	1	3.000,00	3.000,00 €
	Total itinerari molins Merlès				**10.860,00 €**
	Tots els itineraris				**103.410,00 €**

FINANÇAMENT

Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Ajuts per al finançament d'actuacions en els Espais Naturals Protegits de Catalunya en els espais que estiguin dins del PEIN.

Fundació Territori i Paisatge – Caixa Catalunya. Convocatòria d'Ajuts a Projectes de Protecció del Medi Ambient.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Mitja
Cal començar per l'itinerari que ja existeix, el de la Gavarresa, per tal de millorar el seu estat de conservació. Posteriorment els altres es poden realitzar indistintament, tot i que el de Sant Bartomeu del Grau seria interessant que es coordini amb les altes actuacions de l'acció PC01.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'ús públic (PUP)	PUP 3

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Aprofitament del camí ramader transversal del Lluçanès com a Ruta Eqüestre.

MUNICIPIS AFECTATS:

St. Bartomeu del Grau, Olost, Prats de Lluçanès i Sta. Maria de Merlès.

ACCIONS RELACIONADES:

PAC1

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

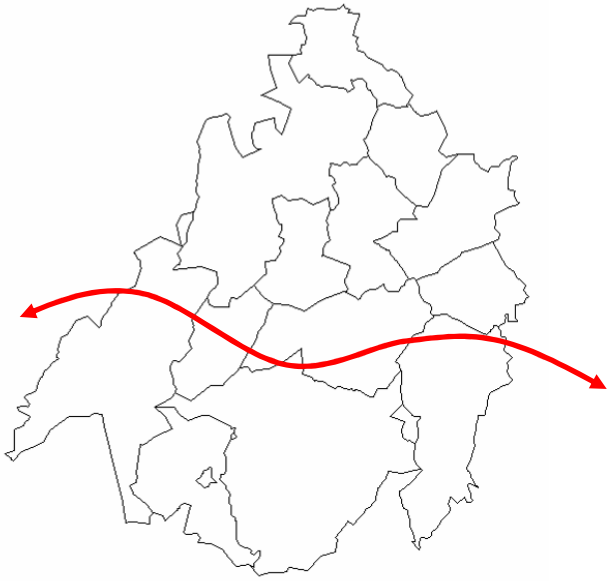

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Actualment no existeix cap camí senyalitzat com a ruta eqüestre, a més la coneixença del traçat dels camins ramaders que creuen la comarca i la necessitat de donar-los a conèixer fa que sigui molt interessant d'aprofitar aquests camins públics per a un ús recreatiu d'aquest tipus.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Consolidar l'ús públic dels camins ramaders
- Garantir la continuïtat i existència dels camins
- Fomentar el desenvolupament rural de forma sostenible i respectuosa amb l'entorn natural i cultural.

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

El Grup de Treball de Transhumància del Solc, és a punt d'editar el mapa detallat de les rutes transhumants de la comarca, una d'elles és la ruta que enllaçava les pastures de la Serra del Cadí amb les del Montseny (camí transversal ruta IV). Aquest camí al seu pas pel Lluçanès es pot aprofitar com a camí eqüestre.

Seria un impuls pel turisme ja que es podria aprofitar la xarxa de cases de Turisme Rural i els càmpings per on passa el camí com a punts de final d'etapa i avituallament dels cavalls. S'ha de dir que seria la primera ruta d'aquestes característiques a tot Catalunya i que tindria un ressò mediàtic molt important.

Cal l'edició de la guia de la ruta marcant les possibles etapes tenint en compte les necessitats d'allotjament dels animals, una altre punt a tenir en comte son els avituallaments dels animals durant la ruta s'ha de marcar els llocs on poden beure aigua i si cal s'ha de construir abeuradors al llarg del camí.

PRESSUPOST APROXIMAT

Arranjament de la pista i la seva senyalització queda inclosa en l'acció PAC 1.
L'edició d'una guia té un cost aproximat de: 20.000 €.

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Mitja
L'acció PAC 1 cal que es realitzi amb anterioritat.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'ús públic (PUP)	PUP4

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Condicionament de les àrees de Bany de Merlès

MUNICIPIS AFECTATS:

Santa Maria de Merlès, Borredà

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

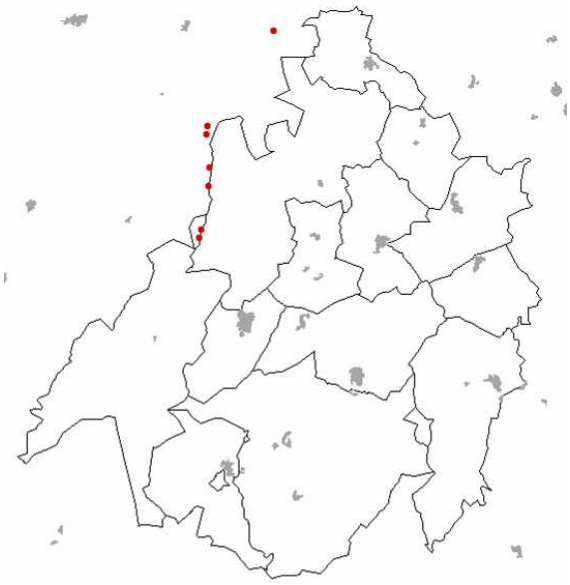

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

De les rieres del Lluçanès, la de Merlès és la que té més cabal i és manté més constant al llarg de tot l'any. A més, les seves formacions calcàries generen gorgs d'aigua i zones profundes i es tracta d'una zona de fàcil accés degut a la proximitat de la pista asfaltada que ressegueix la riera de Merlès. Aquestes característiques la converteixen en una zona atractiva per al bany durant els mesos d'estiu, des del juny fins al setembre, amb la època punta durant juliol i agost.

Les zones de bany principal detectades a la riera de Merlès són les següents:

- Càmping de Puigcercós
- Pont romà
- La Molina
- La Molina – Cal Quimet
- Càmping Riera de Merlès
- Molí de Vilartimó
- Goles de les Eures
- La Riereta

- Montclús 1
- Montclús 2
- Montclús 3

En aquests espais es concentra una alta freqüentació i es troben diversos efectes negatius derivats d'aquesta, com la presència de deixalles i residus, així com diverses pintades sobre roques i patrimoni arquitectònic, com restes de molins.

L'època de màxima afluència coincideix amb l'època de reproducció de peixos, i la presència de banyistes pot dificultar l'eficàcia de la fresa, tot i això, i donat que l'impacte es produeix només en els caps de setmana, no es proposa cap mesura específica per aquest tema.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Ordenar les zones de bany per tal d'evitar els impactes sobre el medi natural i patrimoni cultural derivat d'aquesta activitat.
- Potenciar un ús respectuós de l'entorn del riu en els visitants i banyistes

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

Es descriu de forma genèrica les accions necessàries per a condicionar les zones de bany a l'ús intensiu que s'hi dóna i aconseguir reduir l'impacte d'aquestes sobre el medi.

- Condicionament aparcament

Les zones de bany sempre tenen zones d'aparcament associades, ja sigui en la zona pròxima a la carretera o en la pista d'accés a la zona de bany. Es proposa que les zones d'aparcament siguin senyalitzades per tal d'evitar que s'ocupin espais naturals o bé la calçada rodada de la carretera.

Es proposa la senyalització de cada zona d'aparcament habilitada amb un cartell i la delimitació de les places. El ferm serà condicionat en funció de l'espai on es situï, doncs en molts casos l'aparcament es produeix en una zona de roca calcària, on no serà necessari l'arranjament.

En els espais on l'espai sigui suficient es proposa la plantació de vegetació pròpia de la zona per garantir la integració de l'espai en el medi natural i generar ombra per a millorar les condicions climàtiques per als vehicles.

- Recollida de deixalles

En els espais on hi hagi deixalles acumulades es recolliran.

Paral·lelament es proposa la instal·lació de papereres en les zones d'aparcament condicionades en les vores de carretera, mai en els espais propers al riu. Aquestes hauran de ser buidades periòdicament per l'Ajuntament corresponent.

- Manteniment del patrimoni històric i arquitectònic

Diversos espais de bany estan acompanyats per restes d'antics molins i rescloses de fusta que donen un espai històric rellevant a la riera de Merlès i als espais de bany. Es proposa el

manteniment de les restes existents i la retirada dels impactes existents, com pintades sobre les restes de molins.

- Accions de custòdia amb explotació adjacent

En els àmbits de bany vinculats directament a l'existència d'un càmping, es proposa que les accions de condicionament, restauració, regulació i millora siguin pactades amb els propietaris d'aquestes explotacions.

- Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús

En totes les zones de bany cal la instal·lació d'un cartell en la zona d'entrada que recordi als visitants que estan entrant en un espais d'interès natural protegit segons el PEIN i un missatge molt senzill sobre la necessitat de cuidar-lo. Igualment en el cas que sigui necessari es donarà informació sobre les principals regulacions i comportament esperat, com per exemple no tirar brossa.

- Condicionament accés

Els camins per arribar a les zones de bany són diversos, doncs la orografia de l'espai en molts casos mana i hi ha accessos que requereixen un cert esforç físic per accedir a la zona de bany. Tot i que no es proposa la seva homogeneïtzació, sí que es creu interessant que en alguns casos es recondicioni el camí d'accés per motius de seguretat.

A continuació s'exposen les mesures proposades per a cada una de les zones de bany.

Nom	Accions vinculades	Comentaris	Fotografia
Càmping de Puigcercós	Accions de custòdia amb explotació adjacent Condicionament accés Recollida de deixalles Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús	Es necessària la col·laboració del Càmping de Puigcercós, doncs les persones del càmping són les principals usuàries de la zona de bany. Es proposa el condicionament de la baixada al riu per a facilitar la baixada.	
Pont romà	Condicionament aparcament. Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús	Zona d'aparcament extensa, amb una capacitat superior a 15 cotxes i zona de bany més petita. Es proposa la reducció del descampat d'aparcament a través de plantació i condicionament de les places d'aparcament.	
La Molina	Condicionament aparcament Recollida de deixalles Manteniment del patrimoni històric i arquitectònic Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús Condicionament accés	Restes d'un antic molí i resclosa de fusta. Els murs es troben amb pintades i guixades i en els racons de les runes hi ha acumulació de deixalles. El camí d'accés és complicat i es proposa el seu mínim arranjament. L'aparcament és arran de carretera amb poca capacitat.	

Nom	Accions vinculades	Comentaris	Fotografia
La Molina – Cal Quimet	Recollida de deixalles Condicionament aparcament Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús Condicionament accés	Accés per un camí fàcil i agradable que es ramifica per arribar a un rosari de gorgues en els que es pot observar restes d'antigues passeres. Es proposa el condicionament de la zona d'aparcament proper a la carretera.	
Càmping Riera de Merlès	Recollida de deixalles Accions de custòdia amb explotació adjacent Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús	Es necessària la col·laboració del Càmping Riera de Merlès, doncs les persones del càmping són les principals usuàries de la zona de bany.	
Molí de Vilartimó	Manteniment del patrimoni històric i arquitectònic Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús	En aquest cas cal especial esment en la dificultat d'accés de la zona baixa del gorg a la part alta, on s'accedeix a peu des de la carretera. Es creu doncs que no és un espai molt visitat per al bany, però sí degut a l'espectacularitat de la tolla i les restes de la resclosa de fusta.	

Nom	Accions vinculades	Comentaris	Fotografia
Goles de les Eures	Recollida de deixalles Condicionament aparcament Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús Condicionament accés	En aquest cas l'aparcament principal és una llosa de pedra i per tant no és necessari el condicionament del ferm. La principal zona de bany està actualment ocupada també per pastura de vaques en la zona propera a l'aigua. Es proposa el control de la pastura per allunyar-lo de la llera i garantir la salubritat de l'aigua així com una millor recuperació natural de la ribera.	
La Riereta	Condicionament aparcament Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús	Espai de bany situat aigües avall del gual de la pista d'accés, que pot enterbolir l'aigua. L'espai d'aparcament és limitat i de difícil maniobrar. En conseqüència no es considera que sigui un dels espais més visitats. I la proposta és senzilla per condicionar un aparcament en la zona d'entrada per que no es baixi a la zona del riu i instal·lar el cartell.	
Montclús 1	Condicionament aparcament Recollida de deixalles Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús Condicionament accés	Pont d'accés de la pista sobre el riu sense barana, que pot ser perillós, per tant es proposa la instal·lació d'una. Des de la zona d'aparcament, on hi poden caber aproximadament 10 cotxes, propera al riu en la pista, surt una pista que porta a diferents punts de bany puntuals.	

Nom	Accions vinculades	Comentaris	Fotografia
Montclús 2	Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús Condicionament aparcament Recollida de deixalles	Espai de bany en la que la zona d'aparcament es reparteix en tot un seguit d'espais, es proposa concentrar-ho en la zona d'entrada i deixar els espais d'ombra per als visitants.	
Montclús 3	Condicionament aparcament Recollida de deixalles Instal·lació d'un cartell amb regulacions i recomanacions d'ús Condicionament accés	Espai de fàcil accés i visible des de la carretera. Té una platja de còdols amb salzes interessant. L'entrada és senzilla des de la pista fins a una llosa que baixa fins l'aigua. Es troben pintades sobre les lloses de pedra que cal netejar.	

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Càmping de Puigcercós				**5.050,00 €**
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Condicionament camí accés	ml	50	25,00	1.250,00 €
Recollida deixalles	h	40	20,00	800,00 €
Pont romà				**10.237,00 €**
Condicionament aparcament	m2	317	21,00	6.657,00 €
Plantació aparcament	u	19	20,00	380,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
La Molina				**8.070,00 €**
Condicionament aparcament	m2	170	21,00	3.570,00 €
Plantació aparcament	u	10	20,00	200,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Condicionament camí accés	ml	12	25,00	300,00 €
Recollida deixalles i neteja pintades	h	40	20,00	800,00 €
La Molina – Cal Quimet				**17.100,00 €**
Condicionament aparcament	m2	400	21,00	8.400,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Condicionament camí accés	ml	220	25,00	5.500,00 €
Càmping Riera de Merlès				**3.200,00 €**
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Molí de Vilartimó				**5.350,00 €**
Condicionament aparcament	m2	100	21,00	2.100,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Condicionament camí accés	ml	10	25,00	250,00 €
Goles de les Eures				**12.141,00 €**
Condicionament aparcament	m2	246	21,00	5.166,00 €
Plantació aparcament	u		20,00	- €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Condicionament camí accés	ml	87	25,00	2.175,00 €
Recollida deixalles i neteja pintades	h	80	20,00	1.600,00 €
La Riereta				**4.386,00 €**
Condicionament aparcament	m2	66	21,00	1.386,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Montclús 1				**9.447,00 €**
Condicionament aparcament	m2	115	21,00	2.415,00 €
Plantació aparcament	u	10	20,00	200,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Condicionament camí accés (barana)	ml	24	118,00	2.832,00 €
Recollida deixalles i neteja pintades	h	40	20,00	800,00 €
Montclús 2				**4.460,00 €**
Condicionament aparcament	m2	60	21,00	1.260,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Montclús 3				**6.600,00 €**
Condicionament aparcament	m2	100	21,00	2.100,00 €
Instal·lació cartell	u	1	3.000,00	3.000,00 €
Instal·lació paperera	u	1	200,00	200,00 €
Condicionament camí accés	ml	20	25,00	500,00 €
Recollida deixalles i neteja pintades	h	40	20,00	800,00 €
Total acció				**86.041,00 €**

FINANÇAMENT

Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya. Ajuts per al finançament d'actuacions en els Espais Naturals Protegits de Catalunya.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: alta
Primerament cal arribar a un acord amb l'Ajuntament de Borredà. Un cop els dos ajuntaments vagin en el mateix sentit de gestió de les àrees de bany, cal que s'arribi a un acord amb els propietaris i altres entitats implicades, com els càmpings. Un cop realitzades aquestes feines els espais són igualment emblemàtics.

TIPUS D'ACCIÓ:	CODI:
Programa d'ús públic (PUP)	PUP 5

NOM DE L'ACTUACIÓ:

Arranjament de la Font de la Llena.

MUNICIPIS AFECTATS:

Alpens

ACCIONS RELACIONADES:

LOCALITZACIÓ:

Situació dins el Lluçanès

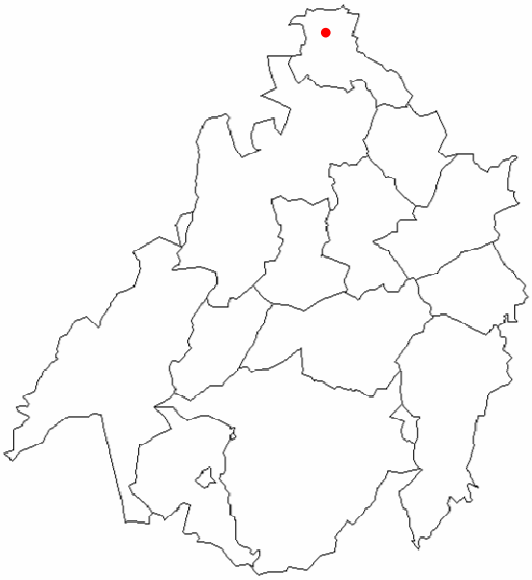

DESCRIPCIÓ DE LA SITUACIÓ ACTUAL:

Actualment la zona de la font es troba freqüentada per la població d'Alpens, i molta gent hi va a recollir aigua. La font present més d'un doll i es troba canalitzada amb canals que passen per sota el camí. Es troba arranjada, amb un camí d'accés per dos punts diferents des de la pista, hi ha bancs i en algun punt es troba el camí condicionat amb baranes. L'arranjament s'ha dut a terme per un grup de persones del poble d'Alpens.

Igualment s'hi ha plantat vegetació,i en alguns casos espècies no pròpia de l'espai fluvial del Lluçanès, com avets de Nadal.

En la zona propera al doll principal es pot observar pedra tosca una roca porosa formada per precipitació del

carbonat de calci sobre algues i plantes -sobretot molses i hepàtiques-, hàbitat d'interès comunitari. Tot i l'interès, es troba en dimensions molt reduïdes.

L'aigua de la font és de bona qualitat i es crea un torrent d'interès que acabarà desembocant a la Riera Lluçanesa.

OBJECTIUS DE L'ACCIÓ:

- Condicionar un espai d'alta freqüentació en la capçalera de la Lluçanesa.
- Participar amb l'arranjament de la font que s'està duent a terme per veïns d'Alpens.
- Vincular a l'acció l'associació Amics de les Fonts del Lluçanès Nord (AFLLN).

DESCRIPCIÓ DE L'ACCIÓ:

- Accions de custòdia del territori i participació ciutadana

Primer de tot cal la tasca de implicar la propietat en la conservació i arranjament de la font i l'entorn a través de tècniques de custòdia del territori. Igualment cal contactar amb el grup de ciutadans que actualment té cura de l'entorn de la font per tal d'aconseguir la seva implicació en el projecte.

L'associació d'Amics de les Fonts del Lluçanès Nord (AFLLN) treballa en aquest àmbit per aconseguir una restauració de les fonts més importants a través de tècniques de custòdia del territori. Es proposa que es treballi per a la implicació d'aquest col·lectiu en el present projecte.

- Arranjament aparcament

Actualment hi ha una esplanada amb una capacitat al voltant de 5 cotxes. A l'entrada des de la carretera també hi poden parar alguns cotxes. Es proposa condicionar l'esmentada explanada a través del reperfilament de l'espai, compactació del ferm, delimitació de les places i senyalització de l'espai.

- Condicionament del camí i les passeres

La pista que permet accedir al camí de la font es troba en condicions suficients per passar-hi a peu. Es proposa la millora dels camins per a vianants d'accés des de la pista a la font. Són camins per a vianants de menys d'un metre d'amplada. Es proposa el seu reperfilament i compactació i la millora de les passeres i baranes.

- Senyalització de l'espai

En l'entrada del camí cal que s'indiqui la presència de la font i per facilitar l'accés correcte. A l'entrada de la carretera hi ha un cartell que identifica els principals espais d'interès del Lluçanès, però que actualment es troba degradat. Es proposa el seu canvi.

PRESSUPOST APROXIMAT:

	u	Quantitat	Preu (€) /u	Total (€)
Condicionament camí				**4.680,00 €**
Compactació i perfilament de sender	ml	140	25,00	3.500,00 €
Tanques protecció fusta	ml	10	118,00	1.180,00 €
Senyalització espai				**4.100,00 €**
Plafó intepretatiu	u	1	3.500,00	3.500,00 €
Plafó indicatiu direcció	u	2	300,00	600,00 €
Total acció				**8.780,00 €**

FINANÇAMENT

Sense vies de finançament directes.

TEMPORITZACIÓ:

Prioritat: Mitja

8 ANNEX I: OPCIONS DE FINANÇAMENT EUROPEU PER A ACTUACIONS EN ESPAIS DINS DE XARXA NATURA 2000

8.1 POLÍTICA AGRÀRIA COMÚ

La Política Agrària Comú (PAC) és una de les principals línies d'actuació pressupostàries de la UE, doncs n'assumeix la gestió del 50%. Des de la seva creació l'any 1962 ha sofert modificacions, però la més important és la dels últims anys, amb l'Agenda 2000, amb la creació de les mesures d'acompanyament, que tenen com a objectiu la compensació de la pèrdua de renda dels agricultors, són les mesures agroambientals del segon pilar de la PAC. Aquestes mesures voluntàries comprometen el gestor a modificar o mantenir les seves pràctiques per tal de conservar els recursos naturals i la biodiversitat. Per exemple el programa d'actuacions (PDR) conté actuacions de conservació de les activitats tradicionals o elements paisatgístics valuosos.

La reglamentació per al finançament de la nova PAC és el *Reglamento (CE) 1290/2005 del Consejo, de 21 de junio de 2005, sobre la financiación de la política agrícola común*. Aquest reglament crea un Fons Europeu Agrícola de Garantía (FEAGA) i el Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER). Aquest segon tracta temes relacionats amb el medi ambient i la Xarxa Natura 2000.

8.1.1 FONS EUROPEU AGRÍCOLA DE DESENVOLUPAMENT RURAL (FEADER)

El FEADER va ser aprovat en el Reglament (CE) 1698/2005 del Consell, de 20 de setembre de 2005, relatiu a la ajuda al desenvolupament rural a través del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER).

La Comissió del Reglament relativa al nou Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural (FEADER) destaca que la meitat de la població de la UE-25 viu en un entorn rural que ocupa el 90% del territori, i que per tant la conservació de la biodiversitat passa per un desenvolupament sostenible de l'agricultura i la silvicultura. Així doncs l'actual reforma de la PAC el que pretén és la seva orientació cap a el desenvolupament rural.

Els objectius del FEADER són :

- Augmentar la competitivitat de l'agricultura i la silvicultura a través de la ajuda a la reestructuració, el desenvolupament i a la innovació.
- Millora del medi ambient i el medi rural a través d'ajudes a la gestió de les terres
- Millora de la qualitat de vida en les zones rurals i fomentar la diversificació de l'activitat econòmica

El futur FEADER s'articula el voltant de plans de estratègia nacional que s'aplicaran a través dels Plans de Desenvolupament Rural (PDR), que s'orienten al voltant dels tres eixos principals que tindran vigència del 2007-2013:

- Eix 1: Augment de la competitivitat del sector agrícola i forestal
- Eix 2: Millora del medi ambient i entorn rural
- Eix 3: Millora de la qualitat de vida en les zones rurals i diversificació de l'economia rural
- Eix 4: Leader

D'aquest el més relacionat amb la Xarxa Natura 2000 és l'eix 2.

Eix 2: Millora del medi ambient i entorn rural
Les mesures queden agrupades en dos grans grups, les mesures destinades a la utilització sostenible de les terres agrícoles i les de les terres forestals. En els dos casos es té en compte la gestió de la **Xarxa Natura 2000** i estableix un mínim de ajuda a subministrar als agricultors en funció de la SAU o superfície forestal amb l'objectiu de indemnitzar la pèrdua de ingressos derivats de les restriccions d'usos. Ha de tenir un mínim del 25% de la contribució total del FEADER. Finançament del 85% si és objectiu de convergència i 55% si no ho és.

Mesures eix 2:
- Article 37. Ajudes destinades a compensar les dificultats naturals en zones de muntanya (250 euros per ha SAU) i ajudes a altres zones amb dificultats (entre 25 i 150 euros per ha SAU)
- Article 38. Ajudes "**Natura 2000**" i ajudes relacionades amb la Directiva 2000/60/CE (Directiva marc aigua) (el valor establert és de 500 euros/ ha SAU per un període inicial de 5 anys i de 200 euros/ ha SAU com a pagament normal en els casos agraris)
- Article 39. Ajudes agroambientals (cultius anuals 600 euros/ha cultius perennes especialitzats 900 euros/ha, altres utilitzacions 450 euros/ha, races locals en perill extinció 200 euros/unitat ramadera i benestar animal 500 euros/unitat ramadera)
- Article 41. Inversions no productives
- Article 46. Ajudes "**Natura 2000**" per terrenys forestals (el valor establert és entre 40 i 200 euros/ ha en superfícies forestals)
- Article 48. Recuperació del potencial forestal i implantació de mesures preventives

Eix 3: Millora de la qualitat de vida en les zones rurals i diversificació de l'economia rural
Destaquen la diversificació de l'economia rural cap a activitats no agrícoles i el foment d'activitats turístiques, l'ajuda per a la creació de micro-empreses i mesures de millora de la qualitat de vida en les zones rurals. Ha de tenir un mínim del 10% de la contribució total del FEADER. Finançament del 75% si és objectiu de convergència i 50% si no ho és.

Mesures eix 3:
- Article 53. Diversificació cap a activitats no agrícoles
- Article 54. Ajuda a la creació i desenvolupament d'empreses
- Article 55. Foment de les activitats turístiques
- Article 57. Conservació i millora del patrimoni rural
- Article 59. Adquisició de capacitat, promoció i aplicació

Eix 4: Leader
Els projectes Leader han de incloure estratègies de desenvolupament rural, que es desenvolupin a través de Grups d'Acció Local (GAL), amb enfocaments innovadors. Inclou projectes de cooperació. Ha de tenir un mínim del 5% de la contribució total del FEADER. El consorci del Lluçanès cal que formi part d'un GAL i en lideri l'acció.

8.1.2 PROGRAMA DE DESENVOLUPAMENT RURAL DE CATALUNYA I LA XARXA NATURA 2000

Dins el Programa de desenvolupament rural (PDR) de Catalunya, document provisional de febrer de 2007, es preveuen tres àmbits d'actuació:

- Millora de la competitivitat del sector agrícola i forestal, amb la prioritat, entre altres, de fomentar les iniciatives que millorin el comportament mediambiental de les explotacions agràries.
- Millora del medi ambient i l'entorn rural. D'aquestes tres la més destacable per al present Pla de Gestió és la segona, millora del medi ambient i l'entorn rural, que es concreta en les prioritats de protegir els paisatges rurals, impulsar les activitats agràries amb un elevat grau de sostenibilitat i protegir una gestió sostenible dels boscos.
- Millora de la qualitat de vida i el foment de l'economia local, amb la prioritat, entre altres, de fomentar la diversificació de l'activitat agrària i impulsar l'establiment de noves activitats en el món rural.
- Desenvolupament d'estratègies locals. Poc rellevant per al present estudi que intenta impulsar la cooperació entre les diferents activitats.

La repercussió d'aquests en les zones de Xarxa Natura 2000 es pot entendre de diverses maneres. La més directa és que les accions i mesures només estiguin destinades a espais de la Xarxa, la segona és que si la finca està inclosa en Natura 2000 el valor de l'ajut s'incrementi i finalment que estar dins la Xarxa prioritizi una actuació sobre el fet de no estar-ho. A continuació s'esmenten les mesures i actuacions que treballen en aquest sentit, tinguin o no aplicació directa al territori del Lluçanès.

Increment de les ajudes en zona Xarxa Natura 2000 en les mesures:

- "Instalación de agricultores jovenes", mesura 112
- "Modernitzación de las explotaciones agrarias", mesura121.
- "Primera forestación de tierras agrícolas: mejora del balance de carbono", mesura 221

Prioritat en:

- "Indemnización compensatoria en zonas de muntaña", mesura 211;
- "Agricultura ecológica" actuació 21402;
- "Producción integrada", actuació 21403;
- "Lucha contra la erosión en medios frágiles de cultivos leñosos en terrazas y mantenimiento del paisaje", actuació 21404;
- "Mejora y fomento de prados y pastos naturales en zonas de montaña", actuació 21405;

- "Fomento del pastoreo de sotobosque en perímetros de protección prioritaria", actuació 21407
- "Conservación y mejora de variedades vegetales autóctonas", actuació 21408
- "Conservación y mejora de razas autóctonas", actuació 21409
- "Sistemas alternativos a la lucha química para el cultivo de la vid", actuació 21412
- "Agricultura racional y de conservación en el cultivo de la fruta càscara", actuació 21413
- "Apicultura para la mejora de biodiversidad en zonas frágiles", actuació 21414
- "Mejora de praderas en zonas montaña para la protección del paisaje y la biodiversidad", actuació 21415
- "Fomento de la ganadería ecológica", mesura 215
- "Primera forestación de tierras agrícolas: mejora del balance de carbono", mesura 221
- "Mitigación de la desertificación: prevención de incendios forestales", mesura 226

Només en àrees Xarxa Natura 2000:

- "Ayudas para inversiones no productivas", mesura 216
- "Conservación y desarrollo de Red Natura 2000 en el medio forestal", mesura 227
- "Gestión Forestal Sostenible", actuació 22701
- "Gestión de espacios en Red Natura 2000", actuació 22702
- "Mejora de los hábitats esteparios de Llanura Agrícola de Red Natura 2000", actuació 21406

8.2 POLÍTICA ESTRUCTURAL I DE COHESIÓ

La política de cohesió és la segona gran política pel que fa a fons destinats i té l'objectiu d'aconseguir una cohesió política i social en el procés de la integració europea. Els pilars més importants són les polítiques regionals, que lluiten contra els desequilibris regionals, i la política social. Actualment els principals objectius de gestió són el desenvolupament i l'ajustament estructural, la reconversió econòmica i social i el desenvolupament dels recursos humans, però per al període 2007-2013 la reforma s'orienta cap a aconseguir una concentració d'esforços en les zones més desafavorides i en una major descentralització. Aquests objectius estan desenvolupats en *Reglamento (CE) Nº 1080/2006 del parlamento europeo y del consejo de 5 de julio de 2006 relativo al Fondo Europeo de Desarrollo*.

Els objectius de la Política estructural i de cohesió per al nou període de finançament son:

- **Convergència**. El seu propòsit és reduir les diferències entre els nivells de desenvolupament de les diverses regions. En consonància amb les prioritats establertes en les perspectives financeres, el Fondo de Cohesió incrementarà la contribució destinada al desenvolupament sostenible. Las prioritats essencials seguiran las xarxes transeuropees de transport, en particular los projectes d'interès europeu, i les infraestructures de protecció del medi ambient.
- **Competitivitat i ocupació**. Intenta el reforçament de la competitivitat regional anticipant-se al canvi econòmic i social i donant suport a la innovació, l'economia basada en el coneixement, l'envelliment de la població, l'augment de la immigració, etc. S'aplicarà en aquells espais no coberts per la convergència, sense tenir en compte l'efecte estadístic. Distribuirà el 15,8% dels fons de la política. Es tindran fons del FEDER i el FSE.
- **Cooperació territorial europea**. L'objectiu és aconseguir un desenvolupament harmònic, equilibrat i sostenible del territori de la Unió reforçant la cooperació transfronterera. Distribuirà el 2,44% dels fons de la política. Es tindran fons del FEDER.

Catalunya entra només dins l'objectiu de competitivitat i ocupació i el de cooperació territorial europea, doncs es troba per sobre de la mitjana del PIB de la UE-25. Així doncs a continuació s'exposen els fons aplicables a Catalunya, el Fons Europeu de Desenvolupament Rural (FEDER) i el Fons Social Europeu (FSE).

8.2.1 FONS EUROPEU DE DESENVOLUPAMENT RURAL (FEDER)

En els nous programes regionals finançats pel FEDER la Comissió proposa una concentració més rigorosa de les intervencions en els temes prioritaris: la innovació i l'economia del coneixement, la protecció del medi ambient i la prevenció de riscos, l'accés a les comunicacions i els serveis d'interès general. Tot i així l'àmbit d'actuació del FEDER es restringeix a Inversions productives, infraestructures, iniciatives de desenvolupament i assistència tècnica.

Actualment existeix la proposta de Reglament del Parlament Europeu i del Consell sobre el Fons Europeu de Desenvolupament Regional (FEDER), COM(2004) 495 final. D'aquesta s'ha extret els articles més interessants per al finançament de la Xarxa Natura 2000.

- Objectiu de convergència
  - Article 4.1 Recerca i desenvolupament tecnològic
  - Article 4.3 Medi ambient. Inversions per aigües residuals, prevenció i control de la contaminació, rehabilitació de espais i terrenys contaminats, foment de la biodiversitat i la protecció de la natura
  - Article 4.4 Desenvolupament i implementació de plans per prevenir i fer front a riscos naturals
  - Article 4.5 Turisme. Promoció del patrimoni natural i cultural com a potencial per al desenvolupament del turisme sostenible. Protecció i valorització del patrimoni cultural.
  - Article 4.8 Inversió en educació que contribueixin a incrementar l'atractiu i la qualitat de vida en les regions

- Objectiu de competitivitat regional i ocupació
  - Article 5.2.a Impuls de la inversió per a la rehabilitació de llocs i de sòls contaminats i promoure el desenvolupament de la infraestructura vinculada a la biodiversitat i a **Natura 2000** que contribueixin al desenvolupament econòmic i a la diversificació sostenible de les àrees rurals.
  - Article 5.2.d desenvolupar plans i mesures de prevenció per fer front a riscos naturals

- Objectiu de cooperació territorial europea
  - Article 6.1.b cooperació territorial europea a través d'activitats transfrontereres
  - Article 6.2.a Cooperació territorial europea. Protecció i gestió dels rius, zones costeres, recursos marins, usos de l'aigua i zones humides
  - Article 6.2.c prevenció de riscos a través de la realització i implementació de plans transnacionals

8.2.2 FONS SOCIAL EUROPEU (FSE)

El fons social europeu fomenta la inserció laboral dels desocupats i de grups de risc específics a través d'accions de formació i ajudes a la contractació. Afavoreix nous filons d'ocupació relacionats amb la conservació de la natura. Treballa dins els objectius de convergència i competitivitat regional i ocupació. Per al període 2007-2013 existeix la proposta de *Reglamento (CE) Nº 1081/2006 del Parlamento Europeo y del Consejo de 5 de julio de 2006 relativo al Fondo Social Europeo*.

Les actuacions interessants per a la Xarxa Natura 2000 són les descrites en l'article 3.2. dedicat a d'ampliar i millorar la inversió en capital humà (3.2.a) i de consolidar la capacitat institucional i augmentar l'eficiència de les administracions públiques i dels serveis públics a nivell nacional, regional i local (3.2.b). Aquest article, però només és aplicable a l'objectiu de convergència i per tant no és aplicable al territori de Catalunya.

Taula 8.2.1 Fons estructurals i instruments 2007-2013 aplicables a Catalunya d'interès per espais de la Xarxa Natura 2000

Objectius	**Fons estructurals i instruments**		
Convergència	FEDER	FSE	Fons cohesió
Competitivitat i ocupació	FEDER	FSE	-
Cooperació territorial europea	FEDER	-	-
Prioritats	La innovació Economia del coneixement Protecció del medi ambient i prevenció de riscos Accés a les comunicacions i els serveis	Estratègia de l'ocupació europea Formació	Xarxes de transport Transport sostenible Medi ambient Energies renovables
Interès per Xarxa Natura 2000	Impuls de la inversió per a la rehabilitació de llocs i de sòls contaminats i promoure el desenvolupament de la infraestructura vinculada a la biodiversitat i a Natura 2000 que contribueixin al desenvolupament econòmic i a la diversificació sostenible de les àrees rurals.	Afavoreix nous filons d'ocupació relacionats amb la conservació de la natura. Però, aquest objectiu concret **no és aplicable a Catalunya.**	**No és aplicable a Catalunya**
Concepte	Infraestructura, innovació, inversió, etc.	Ajuts a l'ocupació, formació, etc.	Infraestructures del medi ambient i transport, energies renovables, etc.
Receptor	Tots els estats membres i regions		Estats membres amb el PNB/càpita per sota del 90% mitjana UE25 Catalunya no entra dins aquest objectiu

(*) Només aplicable a l'objectiu de convergència
Font: Elaboració pròpia a partir dels reglaments corresponents

8.3 LIFE

Finalment el fons més important fins ara per a la conservació del medi natural ha estat el programa Life-Natura. Es tracta d'un instrument de la UE nascut l'any 1992 que finança projectes de conservació d'espècies amenaçades i hàbitats naturals. L'objectiu específic de Life-Natura és contribuir a l'aplicació de les Directives Aus i Hàbitats. Espanya, com que és un dels països amb més biodiversitat d'Europa, ha rebut el 20% dels fons Life en el període 2000-2004 (640 milions euros). LIFE finança projectes demostratius, amb 3 i 4 anys de durada, amb un pressupost entre 500.000 i 5.000.000 euros i financia entre el 50-75%.

Al desembre del 2005 el Consell europeu va arribar a un acord parcial sobre la proposta de reglament europeu del consell relatiu a l'instrument financer per al medi ambient (LIFE+), COM (2004) 621 final que regula el finançament de l'instrument per al període 2007-2013.

La present proposta del programa LIFE inclou aspectes molt rellevants per al finançament de la Xarxa Natura 2000.

L'objectiu general de LIFE+ serà el de contribuir al desenvolupament, seguiment, avaluació i comunicació de la política i la legislació de medi ambient, com a mitjà de promoure el desenvolupament sostenible a la UE. LIFE+ dóna suporta al Sisè Programa d'Acció de la Comunitat Europea en matèria de Medi Ambient. En concret els seus objectius són:

Aconseguir una qualitat mediambiental suficients per a que els nivells de contaminació no produeixin efectes perjudicials per a la salut humana

LIFE+ tindrà tres línies d'actuació

- **LIFE+ Natura i Biodiversitat**. Principalment ha d'actuar en les línies:
- Article 2.3.a contribuir a l'aplicació de política de la UE i la legislació sobre natura i biodiversitat, en particular Directiva Hàbitats i Ocells. Especialment en el nivell local i regional, i per donar suport al desenvolupament i aplicació del Natura 2000, incloent-hi coster i llocs marins
- Article 2.3.b contribuir a la consolidació de la base de coneixements per al desenvolupament, avaluació, control i avaluació de natura de Comunitat i política biodiversitat i legislació
- Article 2.3.c sostenir el disseny i aplicació del control i avaluació de la natura i la biodiversitat i els factors, pressions i respostes que hi xoquen, incloent-hi en relació amb la consecució de l'objectiu de pèrdua biodiversitat
- Article 2.3.d proporcionar suport per a una millor governabilitat mediambiental, ampliant implicació, incloent-hi organitzacions no governamentals en consultes, i l'aplicació de política de natura i biodiversitat i legislació.

Aquest ha de representar el principal instrument per al finançament de la Xarxa Natura 2000, doncs és el més directe i clarament vinculat.

- **LIFE+ Aplicació i Governabilitat**. Principalment ha d'actuar en les línies:
- Article 2.4.a contribuir al desenvolupament i la demostració d'enfocaments i instruments innovadors
- Article 2.4.b contribuir a la consolidació de la base de coneixements necessaris per al desenvolupament, l'avaluació i el seguiment de polítiques i legislacions de medi ambient
- Article 2.4.c donar suport a la concepció i posada en marxa dels mètodes destinats a observar i avaluar la situació del medi ambient
- Article 2.4.d facilitar la posada en marxa de la política comunitària en medi ambient en aplicació en nivell local i regional
- Article 2.4.e proporcionar suport per a una millor governabilitat mediambiental, ampliant implicació d'actors locals, incloent-hi organitzacions no governamentals

Tot i que no està directament relacionat amb Natura 2000, cal destacar que LIFE+ aplicació i governabilitat facilitarà la constitució de xarxes i l'intercanvi de bones pràctiques a escala europea i per tant també a la constitució de la Xarxa.

- **LIFE+ Informació i comunicació**. Principalment ha d'actuar en les línies:
- Article 2.5.a divulgar informació i augmentar la sensibilització en temes ambientals
- Article 2.5.b donar suport a les mesures d'acompanyament (publicacions, actes, campanyes,etc)

LIFE+ no inclou el pagament d'indemnitzacions per pèrdua de ús o per canviar cap a un ús més sostenible.

Es posa especial esment en que les mesures dels projectes contribueixin a la consecució d'objectius de més d'un dels components i que impliquin a més d'un estat membre.

El pressupost que actualment està en discussió, i sobre el que es té un principi d'acord, per a tot el programa LIFE és de 2.190 milions d'euros, i no està definit quin percentatge per a cada una de les línies d'actuació.

9 ANNEX II: LLISTAT DE VIES DE FINANÇAMENT PER A ACCIONS DEL PRESENT PLA

Entitat: Departament de treball i indústria de la Generalitat de Catalunya
Convocatòria: Nous Jaciments d'Ocupació
Motiu i dotació:
A: estudis difusió i seminaris lligats al projecte i a la consolidació de treballadors, subvencionats al 75%.
C: Creació directa de llocs de treball. Es finança el 90% (1r any) i 80% (2n any) del salari brut de cada lloc de treball que creeu.
D: formació en el lloc de treball. Pot ser aplicable però es subvenciona en un percentatge molt inferior (25%). Els projectes s'han de referir a àmbits de nous filons d'ocupació, entre els quals hi ha la "protecció d'espais naturals", i per tant, les iniciatives de custòdia del territori. No hi ha un import màxim a sol·licitar.
Més informació: http://www.gencat.cat/treball/serveis/ajuts/index.html
Període de publicació bases: hivern – primavera

Entitat: Fundació Territori i Paisatge – Caixa Catalunya
Convocatòria: Convocatòria d'Ajuts a Projectes de Protecció del Medi Ambient
Motiu:
1. Projectes de conservació i custòdia
2. Projectes de difusió i d'educació ambiental.
Dotació: La quantia màxima dels ajuts és de 12.000 Euros
Més informació: www.caixacatalunya.es/territoriipaisatge o bé al telèfon 902 400 973
Període de publicació bases: tardor

Entitat: Agència Catalana de l'Aigua
Convocatòria: Subvencions per a la realització d'actuacions de restauració d'espais fluvials
Motiu Actuacions de restauració en àmbits fluvials, és a dir, actuacions d'abast ampli que pretenen millorar la funcionalitat ambiental, hidràulica i morfodinàmica amb la finalitat de contribuir a l'assoliment dels objectius ambientals en la massa d'aigua objecte de l'actuació com ara la naturalització de marges o la retirada d'esculleres, recuperació de grans extensions de boscos de ribera i recuperació d'antics braços, illes o meandres, sempre dins l'àmbit d'alguna de les demarcacions territorials de l'Agència Catalana de l'Aigua.
Dotació: La dotació pressupostària global de les subvencions és de 600.000 euros, i l'import màxim a subvencionar es correspondrà amb el 50% del pressupost de l'actuació, amb un límit màxim de 80.000 euros.
Més informació: http://mediambient.gencat.net/aca/ca//tramitacions/ajuts/inici.jsp
Període de publicació bases: estiu
Aquesta informació és de les bases del 2006 i per tant pot ser que la informació canviï.

Entitat: Agència Catalana de l'Aigua
Convocatòria: Subvencions per a la realització d'actuacions de millora de l'entorn fluvial
Motiu: Les actuacions de millora de l'entorn fluvial, és a dir, actuacions d'abast limitat i localitzat i centrades en la millora de l'estat i aspecte del tram afectat, com ara estassades de vegetació, retirada d'espècies al·lòctones i petites revegetacions, a realitzar per les entitats sol·licitants en l'àmbit d'alguna de les demarcacions territorials de l'Agència Catalana de l'Aigua.
Dotació: 400.000 euros, i l'import màxim a subvencionar serà de 40.000 euros per actuació.
Més informació: http://mediambient.gencat.net/aca/ca//tramitacions/ajuts/inici.jsp
Període de publicació bases: estiu
Aquesta informació és de les bases del 2006 i per tant pot ser que la informació canviï.

Entitat: Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya
Convocatòria: Ajuts per al finançament d'actuacions en els Espais Naturals Protegits de Catalunya
Motiu: Finançar les actuacions i inversions fetes als espais naturals protegits de Catalunya (ENPE, PEIN, XN2000 i zones humides de l'Inventari de zones humides de Catalunya).
Grup 1: Actuacions de manteniment i inversions en edificis i equipaments i actuacions de desembosc forestal i d'educació ambiental. (no aplicable al Lluçanès)
Grup 2: Maneig d'hàbitats
Grup 3: Inversions en protecció, restauració i millora del patrimoni natural
Grup 4: Inversions en ordenació dels usos públics i de difusió dels valors ambientals
Dotació: 4.130.000 euros repartides en les 4 línies
Més informació:
http://mediambient.gencat.net/cat/el_departament/actuacions_i_serveis/ajuts/inici.jsp
Període de publicació bases: Hivern - primavera

Entitat: Fundación Biodiversidad
Convocatòria: Convocatòria d'ajuts per a projectes mediambientals
Motiu i dotació: Els ajuts, amb una dotació global de 3 milions d'euros, s'estructuren en les següents línies estratègiques:
a) Promoció i organització de programes de sensibilització i educació ambiental.
b) Formació ambiental de los diferents col·lectius de la societat.
c) Realització, promoció i difusió de tot tipus de publicacions, sobre temes ambientals, en qualsevol suport.
d) Promoció i organització de convocatòries honorífiques en los camps relacionats amb l'objecte de la Fundació.
e) Promoció i organització de conferències, col·loquis, exposicions, congressos, i debats, sobre temes relatius a la biodiversitat, el medi ambient i el desenvolupament sostenible.
f) Realització de tot tipus d'estudis, projectes i treballs relacionats amb la biodiversitat, el medi ambient i el desenvolupament sostenible.
g) Realització de projectes de cooperació internacional a la sostenibilitat del desenvolupament.
h) Realització de tots aquells projectes els objectius dels quals compleixin amb els fins previstos en el article 6 dels Estatutos de la Fundación Biodiversidad.
Més informació: www.fundacion-biodiversidad.es/
Període: Hivern

10 ANNEX III: BIBLIOGRAFIA

- Baucells, J.; J. Camprodon i M. Ordeix. 1999. La Fauna Vertebrada d'Osona. Atles dels Peixos, els Amfibis, els Rèptils, els Ocells i els Mamífers actuals i extingits recentment de la Plana de Vic, el Pre-pirineu, el Collsacabra, les Guilleries, el Montseny i el Lluçanès. Lynx Edicions, SL. Barcelona. 246 pàg. ISBN: 84-87334-24-5 Dipòsit legal: B-1519-99.
- Cortès, J. i R.Serra. 1996. La comarca del Lluçanès. R. Dalmau, eds.
- Llobet, S. 1999. Lluçanès. Mapa i guia excursionista. Ed. Alpina.
- Mestre, P.; D. Montañà i J. A. Planes. 1998. El Lluçanès màgic. Cossetània edicions.
- Ordeix, M. (coord.); N. Prat i E. Vilalta. 2004. Cartografia del bosc de ribera de la conca del riu Ter per al Sistema d'informació territorial de la xarxa d'espais lliures (SITXELL) de la província de Barcelona. Memòria inèdita. Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter. Manlleu (Osona).
- Ordeix, M. i J. Ortiz. 2006. Seguiment de l'estat ecològic dels cursos fluvials de la comarca d'Osona. Any 2006. Memòria inèdita. Centre d'Estudis dels Rius Mediterranis - Museu Industrial del Ter. Manlleu (Osona).
- Grup de Treball de Transhumància del Solc, associació cultural del Lluçanès. Camins Ramaders del Lluçanès.

11 ANNEX IV: HÀBITATS FLUVIALS

Àrea	Superficie (ha)		Longitud (km)
	Conca (aprox.)	Àmbit fluvial	
Conca de la Riera de Sorreigs		215,3	22,0

Provincies	Cursos d'aigua principals	Àmbit fluvial		
Barcelona		Superficie		Amplada buffer (m)
		ha	%	
Comarques	El Sorreigs	178,8	83,1	25 - 50
Osona	Torrent de la Tuta	17,1	7,9	25 - 50
	Rec del Camp de la Vinya	19,4	9,0	25
Municipis				
Gurb / Sobremunt				
Santa Cecília de Voltregà				
Sant Bartomeu del Grau				
Sant Boi de Lluçanès				
Sant Agustí de Lluçanès				
Les Masies de Voltregà				

Hàbitats Naturals

Categorització

Codi	Categoria	ha	%
1	Aigua, aiguamolls i riberes	78,7	36,5
2	Boscos	65,3	30,3
3	Prats, pastures i herbassars	-	-
4	Aiguamolls litorals	-	-
5	Platges i dunes	-	-
6	Penya-segats, illots i farallons	-	-
7	Àmbients rupícoles	0,1	0,1
8	Medi marí	-	-
9	Fileres d'arbres o boscos de ribera d'arbres introduïts	1,9	0,9
10	Plantacions de ribera	0,0	0,0
11	Formacions arbustives	0,7	0,3
12	Bardisses i formacions arbustives de degradació	3,7	1,7
13	Conreus de tota mena	64,7	30,1
14	Plantacions d'arbres que no són pròpiament de ribera	-	-
15	Pedreres i extraccions d'àrids	0,0	0,0
16	Horts	-	-
17	Parcs, jardins i camps de golf	-	-
18	Medi urbanitzat	-	-

Estats de conservació i possibilitats de restauració

Codi	Categoria	ha	%
SN	Sistemes naturals	144,1	66,9
SRF	Sistemes restaurables fàcilment	6,4	3,0
SRD	Sistemes restaurables amb dificultats	64,7	30,1
SRGD	Sistemes restaurables amb grans dificultats	-	-
SDR	Sistemes difícilment restaurables	-	-

Hàbitats naturals

Descripció	ha	%
Hàbitats d'interès comunitari i de protecció prioritària per a la Unió Europea (Directives 92/43/CEE i 97/62/CE)	73,7	34,2
Àrees singulars per la seva maduresa, extensió, raresa o valor quant a la connectivitat ecològica o a la dinàmica fluvial	82,1	38,1
Presència d'àrees de restauració prioritària	71,1	33,1

Llocs destacables

Confluència del Sorreigs amb el Ter (Gurb i Manlleu)

CARTOGRAFIA DEL BOSC DE RIBERA DE LA CONCA DEL RIU TER. SISTEMA D'INFORMACIÓ TERRITORIAL DE LA XARXA D'ESPAIS LLIURE (SITXELL) DE LA PROVÍNCIA DE BARCELONA (2004)

Font: Ordeix, Prat i Vilalta (2004).

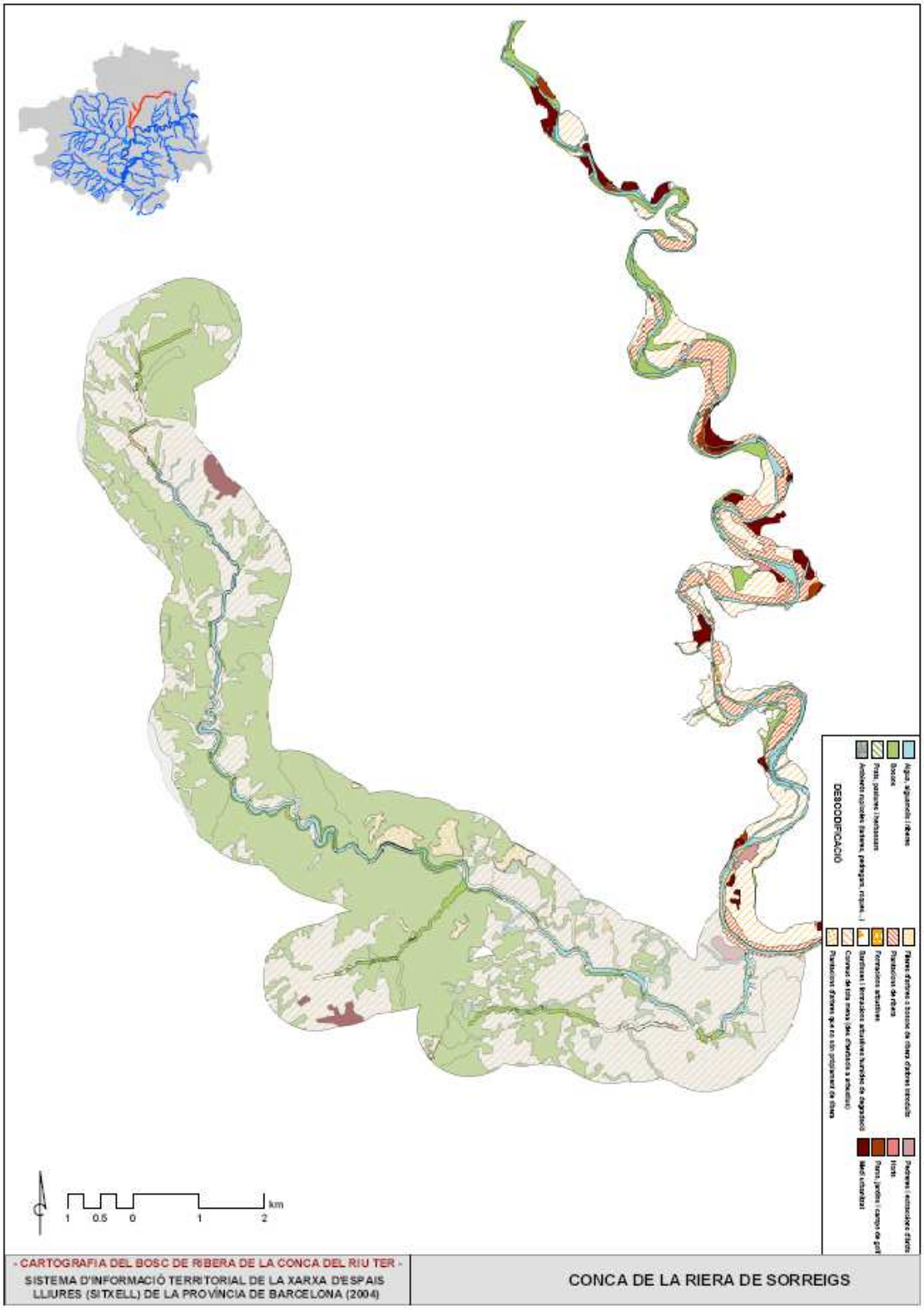

Font: Ordeix, Prat i Vilalta (2004).

lavola
Serveis per a la sostenibilitat

apt. 144
av. Roma, 252-254
08560 Manlleu
Tel. 93 851 50 55
Fax 93 851 50 56

c. Correu, 2, 1r pis
08800 Vilanova i la Geltrú
Tel. 93 811 51 15
Fax 93 811 51 38

c. Pamplona, 96, Local 20
08018 Barcelona
Tel. 93 356 81 60
Fax 93 356 81 62

info@lavola.com
www.lavola.com